

## הישיבה המאתיים-ושלושים-וארבע של הכנסת התשיעית

יום רביעי, י"ח סיון תשל"ט (13 יוני 1979)

ירושלים, הכנסת, שעה 11:07

### א. שאילתות ותשובות

(2) האישור לעיסקאות מקרקעין בין תושבים מקומיים מתבצע, דרך כלל, על-ידי הממונה על הרישום המקומי. אין לרשויות המטפלות יכולת מעקב ישירה של היקף הקרקעות הנרכשות על-ידי גורמים מקומיים. (3) אין לרשויות המטפלות בנושא כלים על-מנת לבדוק את מקורות המימון לרכישת המקרקעין. (4) הדאגה המובעת על-ידי השואלת הנכבדה מר-בנת, ואנו בוחנים, זה חודשים מספר, דרכי טיפול נאור-תות למניעת התפתחויות בלתי-רצויות בנדון.

3018. הפדרת העיסוק בהיפנוזה

חבר-הכנסת ד. שילנסקי שאל את שר המשפטים ביום ו' בשבט תשל"ט (4 בפברואר 1979):

לאחרונה רבו המקרים שכל מיני אנשים מבצעים פעולות היפנוזה. בין היתר משתמשת גם המשטרה בהיפנוזה לצרכי חקירת עדים ו/או נאשמים. שאלותי לכבוד השר:

1. האם חקירות המשטרה בדרך המצויינת לעיל נעשות בהסכמת כבודו ו/או לפי הנחיות משרד כבודו?
2. האם כבודו רואה דרך חקירה זו כלגיטימית?
3. האם כבודו הוציא ו/או יוציא הנחיות בקשר לנושא זה?
4. האם כבודו הוציא ו/או יוציא הנחיות ו/או כללים ו/או תקנות בקשר לכל הקשור בטיפול היפנוטי, ו/או יציע הצעת חוק להסדר התופעה?

שר-המשפטים ש. תמיר:  
המידע בדבר ביצוע של פעולות היפנוזה במשטרה מצוי בתחום משרד הפנים.

אשר להיבט העקרוני של השימוש בהיפנוזה — בדעתי לחדש את מינויה של ועדת מומחים לבדיקת הנושא.

הוועדה תמליץ לפני בכל הנוגע לצורך בחקיקה בעניין זה.

3172. אי-מימוש מינויו של עורך-הדין חדסי לשופט מחוזי

חבר-הכנסת מ. פעיל שאל את שר המשפטים ביום כ"ב בשבט תשל"ט (19 בפברואר 1979):

לפני כחצי-שנה פורסם כי עורך-הדין צבי חדסי זכה במינוי לשופט מחוזי בחיפה על-ידי הוועדה למינוי שופטים.

היו"ר י. ל. מרון:  
הנני מתכבד לפתוח את ישיבת הכנסת.

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):  
באיחור של 7 דקות.

היו"ר י. ל. מרון:  
אני מצטער. אני מבקש מאת שר המשפטים להשיב על שאילתות.

3077. רכישת מקרקעין בישראל על-ידי גורמים ערביים מחוץ-לארץ

חברת-הכנסת ג. כהן שאלה את שר המשפטים ביום ו' בשבט תשל"ט (4 בפברואר 1979):

הגיעו אלי ידיעות בדבר:

א. רכישת בתים, דירות, מגרשים ונכסים, במזרח-ירושלים, ברמאללה, בשכם ובסביבותיה בידי גורמים סעודיים ולוביים ורשימתם ב"טאבו" באמצעות תושבים ערבים מקומיים.

ב. רכישת נכסים כנ"ל במערב-ירושלים ובתל-אביב בידי הגורמים האמורים לעיל.

אודה לכבוד השר אם ישיב:

א. האם הידיעות הנ"ל נבדקו בידי גורמי הבטחון, ואם כן — האם הן נכונות?

ב. אם דברים אלה לא נבדקו, האם מוכן שר המשפטים להורות על בדיקתם?

היו"ר מ. ל. מרון:  
חברת-הכנסת גאולה כהן איננה באולם. נעביר את התשובה על שאילתה מס' 3007 לפרוטוקול.

דב שילנסקי (הליכוד):  
אם אפשר, אבקש לשמוע את התשובה. אני חושב שהיא חשובה.

היו"ר מ. ל. מרון:  
בבקשה.

שר-המשפטים ש. תמיר:

(1) משרד המשפטים אינו מאשר עיסקאות שבהן הרוכש הוא אדם שאיננו תושב האזור, אלא אם כן העיסקה נעשית בין קרובים, כלומר בין אב לבנו, בין איש לאשתו וכיוצא בזה. עיסקה כזו טעונה אישורם של מנכ"ל משרד המשפטים ומפקד האזור.

אשר לתושב מזרח-ירושלים דינו כדיון כל תושב אחר במדינת ישראל.

השאילתה הזאת. היא מתייחסת להמלצות הד"ח של ועדת-שמרון שמשרד המשפטים היה צריך לטפל בהן. זו הודמנות נאותה, בהשיבי על השאילתה של חבר-הכנסת דב שילנסקי, לדוות לבית על יישום ההמלצות האלה.

הי"ד י. ל. מרון :

בהחלט, גם השאילתה היתה קצרה ביותר הבוקר, והתשובה תהיה ארוכה.

שר-המשפטים ש. תמיר :

א. תיקוני חקיקה : (1) הצעת חוק תיקון לפקידת הראיות, המכשירה קבלת הודעת עד מחוץ לכתלי בית-המשפט כראיה קבילה על-מנת למנוע לחץ ואיומים על עדים לשנות את עדותם — סעיף 100 לד"ח — הצעת חוק זו עברה קריאה ראשונה בכנסת. אם מותר לי להפנות את תשומת-הלב של חברי ועדת החוקה, חוק ומשפט היושבים פה אתנו, אשמח מאוד אם הוועדה תיתן עדיפות ראשונה בסדר-היום שלה לטיפול בהש"ל למת ההכנות לקריאה שנייה ולקריאה שלישית. בבתי-המשפט ממש מחכים להצעת החוק הזאת. אני חוזר על פנייתי שהדבר יקבל עדיפות מירבית.

דב שילנסקי (הליכוד) :  
נעשה כמיטב יכולתנו.

שר-המשפטים ש. תמיר :

(2) הצעת חוק להחמרת עונשים בנושא הסמים ה"מסוכנים" — על-פי ההצעה העונש על מסחר בסמים מ"סוכנים יועלה מ-10 ל-15 שנות מאסר וחצי-מיליון לירות קנס, ועל הדחת קטינים לשימוש בסמים יהיה העונש 20 שנות מאסר וחצי-מיליון לירות קנס, במקום 10 שנות מאסר. עד היום. כמובן שונה לפי ההצעה נטל ההוכחה בעניין סחר בסמים, ומי שיתפס וברשותו מעל כמות מסוימת של סם מסוכן. הקבוצה בחוק ייראה כסוחר בסמים, ועליו תהא ההוכחה שאינו כזה — סעיף 9 לד"ח. ההצעה עברה קריאה ראשונה בכנסת. אחרי חוק הראיות אני מקווה שהנושא הזה יוכה לטיפול עוד הקיץ הזה.

(3) לא נתקבלה במשרד המשפטים המלצת הד"ח בעניין עונש מאסר חובה וכפל עונש המאסר בהרשעה שלישית בעבירות סמים, רכוש, מין ועבירות נגד הגוף, משום שהן מגבילות במידה מרחיקת-לכת את שיקול-הדעת של בית-המשפט — סעיפים 104-102. כן לא נתקבלה המלצה לאסור שיתורר בערבות של חשודים בעבירות סמים וסחיטה ובעלי הרשעות קודמות — סעיף 98 — באשר היא מוציאה אדם מחוקת תפוחו בשל עבירה אחרת למרות ריצוי העוון.

(4) לבדיקת הוועדה לסדר הדיון הפלילי בראשות השופט י. כהן נמסרה האפשרות של יישום ההמלצות האלה : א) קיום קדם-משפט פלילי — סעיף 93 לד"ח ; ב) אפשרות גביית עדות על-אחד של-מנת למנוע הש"פעה על עדים — סעיף 96 לד"ח ; ג) החלטה על אי-טיפול בתלונה "מחוסר עניין לציבור" תהיה בסמכות מ"פקד תחנה בדרגת פקד ומעלה — סעיף 2 לד"ח ; ד) מתן זכות עירעור לתביעה על החלטת בית-משפט שלא לעצור חשוד ולא רק על צו שיתורר בערובה כפי שנהוג כיום — סעיף 9 לד"ח ; ה) מתן סמכות לבית-המשפט לשמוע עדים בדלתיים סגורות, מחשש איום

מאז ועד היום טרם נכנס עורך-הדיון הדסי לתפקידו כשופט והוא ממשיך לעסוק במקצוע עריכת-הדיון ול-ייצג לקוחות העלולים להופיע בפניו בתפקידו כשופט. אבקש לדעת :

1. מה הסיבה לכך שעורך-הדיון הדסי טרם נכנס לתפקידו בחיפה, שעה שבית-המשפט המחוזי בחיפה סובל ממחסור חמור בשופטים עד כדי כך שהיה צורך במינויים זמניים של שופטי שלום כדי למלא את ה-חסר ?

2. האם לדעת השר אין פגיעה בכללי האתיקה בכך שאדם שממנה באופן רשמי כשופט ממשיך לעסוק בעריכת-דיון ?

3. מתי, אם בכלל, יחל עורך-הדיון הדסי בתפקידו כשופט ?

שר-המשפטים ש. תמיר :

לאחר שנתפרסמה החלטת ועדת המינויים להציע את מינויו של עורך-הדיון צבי הדסי לשופט מחוזי הודיעני מר הדסי כי לא יוכל לקבל את המינוי מטעמים אישיים, בלתי-צפויים מראש, ובצער היה עלינו לקבלם.

3241. דברי פרקליטה על עצירתם הקרובה של 30 יחלומנים

חבר-הכנסת ד. שילנסקי שאל את שר המשפטים ביום ו' באדר תשל"ט (5 במאסר 1979) :

תובעת בפרקליטות מחוז תל-אביב הצהירה בבית-משפט השלום ברמלה, בעת הדיון במעצרים של חשודים בגניבת יהלומים בנמל-התעופה לוד, כי בקרוב ייעצרו עוד 30 יהלומנים. הצהרה זו, אשר נתפרסמה בכל כלי-התקשורת ואשר התברר כי אין בה ממש, גרמה נזק כבד לשמם של היהלומנים בישראל ולתגיעה חמורה בתדמית הענף כולו, היצואן הגדול בישראל.

שאלתי לכבוד השר :

האם בדעת שר המשפטים לנקוט צעדים בעקבות הצהרה חסרת אחריות זו ?

שר-המשפטים ש. תמיר :

הצהרה הנזכרת בשאילתה נמסרה על-ידי פרקליטה בבית-המשפט המחוזי בתל-אביב, שייצגה את המשטרה בבקשה למעצר חשוד, על סמך דברי איש משטרה מצוות החוקרים שליווה את הפרקליטה ואשר התסמך על מידע שהיה למשטרה.

לפיכך לא מצאתי מקום לנקיטת אמצעים נגד ה-פרקליטה. עם זאת ניתנו הנחיות לפרקליטות ולמשטרה להתחשבות מירבית בחוצאות העקיפות העלולות להיגרם על-ידי כל התבטאות של איש מרות בנסיבות כאלה.

— 3242. יישום המלצותיה של ועדת-שמרון

חבר-הכנסת ד. שילנסקי שאל את שר המשפטים ביום ו' באדר תשל"ט (5 במאסר 1979) :

האם יכול שר המשפטים למסור מה עשה משרד המשפטים ליישום המלצות הדיון-חשובו של ועדת-שמרון ?

שר-המשפטים ש. תמיר :

אבקש את אורך-רוחו של הבית לגבי התשובה על

תומכים בתביעת הפרקליטים להכרה במקצועם כמקצוע מועדף. הדבר צודק לחלוטין, אם כי הדרך שנקטו, מבחינת עיצומים, לא הייתה מוצדקת. התביעה עצמה מוצדקת ותידון בקרוב בוועדת השרים לענייני שכר.

(2) ההחלט על העסקת פרקליטים וקידומם גם על-פי חוזים מיוחדים. הנושא בדיון עם נציבות שירות המדינה, זה סעיף 118 בד"ח של ועדת-שמרון.

ד. המלצות אופראטיביות אחרות: (1) הוקמה ועדת שרים לאכיפת החוק — סעיף 120 לד"ח.

(2) הוקמה הוועדה לפעולות משולבות למלחמה בפשיעה, בראשות היועץ המשפטי לממשלה — סעיף 80 לד"ח — שהחלה בפעולתה.

(3) הוקמו 3 ועדות חנינה לבחינה אישית של תיקי האסירים — סעיף 113 לד"ח בראשות שלושה שופטים עליונים לשעבר, המשלימות עתה סופית את בדיקת עניינם של כ-2,000 האסירים הנתונים בכלא. נדחתה ההצעה לתת חנינה כללית במלאת שלושים שנה להקמת המדינה, וזאת נוכח לקחי העבר ולאור חוות-הדעת החד-משמעיות של המשטרה, הפרקליטות, היועץ המשפטי לממשלה ושופטים רבים.

בד"ח הנ"ל מפורטות כל ההמלצות שהתייחסו אל משרד המשפטים.

דב שילנסקי (הליכוד):

אני רוצה להודות לכבוד השר על התשובה היסודית והממצה. אני מאחל לו שיעלית להגשים מה שאמר.

שר-המשפטים ש. תמיר:

חלק כבר הגשם. תודה רבה.

3294. אכיפת החוק בקשר לבנייה בלתי-חוקית

חבר-הכנסת י. תמיר שאל את שר המשפטים ביום ו' באדר תשל"ט (5 במארס 1979):

בד"ח ועדת הדי"ר ר. הראל, שעסקה מטעם עיריית תל-אביב-יפו במצב מחלוקת ההנדסה העירונית, נאמר שיש כ-10,000 פסקי-דין של בתי-משפט שלפיהם נצטוו העבריינים להרוס את המבנים הבלתי-חוקיים שבנו. בנוסף על הפרת חוק התיכונן והבנייה, לפנינו הפרה גסה של מצוות בתי-המשפט ובזיועם. שיטת כל-דאלים-גבר השתלטה בגלוי, ובד"ח הנ"ל נאמר עוד שכמחצית המבנים המוקמים כיום בעיר וגדולה נבנים שלא כחוק.

בנייה בלתי-חוקית, העומדת בניגוד לתכניות-המית-אר המקומיות, מעמיסה עומס כבד ובלתי-נסבל על השכונות (המוניציפאליים) (תחבורה, מים, נקיון, חינוך ו-תרבות וכו'), מרבה צפיפות אוכלוסין הנוגדת את צרכי המקום ומהווה רקע להרס הריקמה התחבולית, יאכות החיים והסביבה נפגמת ביותר, חזות המקום והסדר הציבורי ברשות הרבים מתדרדרים לשפל בלתי-נסבל. כל אלה בנוסף על עירעור משטר החוק ובזיוע המוני של בתי-המשפט. בקשר למצב זה הנני מבקש להשיב לי:

1. האם דברים אלו נכונים?

2. אם כן — כיצד להסביר את השלמתו של הממשל המקומי והמרכזי עם ההפרות ההמוניות של החוק ועם בזיוע בתי-המשפט?

3. מה עומדים השר ומשרדו לעשות כדי לבלום על יסוד פניית ותלונות, איננו נותנים מנוח לרשויות

עליהם בעת מסירת העדות — סעיף 95 לד"ח. הוועדה טרם הגישה את המלצותיה בנדון. בינתיים היו חילופי גברא רוטאציוניים בראשות הוועדה. הנשיא לשעבר קנת הוא עכשיו יושב-ראש הוועדה מתקדמת בעבודתה. כמו בעבר גם עכשיו.

(5) שלילת זכות השתיקה — ועדה בראשותו של פרקליט המדינה בוחנת את המלצת הוועדה לשלול את זכות השתיקה ולחייב מסירת מידע במשפטי סמים, סחיטה, איומים והשפעה על עדים.

ב. בבתי-המשפט: (1) תוספת שופטים לסיום מהיר של משפטים — סעיף 87 לד"ח. מאז הוגש הד"ח ניתוספו למערכת הטיפוס במדינה כ-45 שופטים.

(2) תוספת שעות שיפוט — סעיף 91 לד"ח. בית-המשפט המחוזי תל-אביב-יפו נטל עליו לקיים דיונים גם בשעות נוספות מעבר למסגרת הזמן שהיתה מקובלת.

(3) המערכת נערכת לקיום דיון מהיר ומידי בעבירות בריונות — סעיף 1 לד"ח. חברי-הכנסת שילנסקי, נקיים שיפוט מהיר. משרד הפנים, משרד המשפטים ומשרד התחבורה נערכים בקשר לכך, לא רק בנוגע לעבירות בריונות אלא גם בנוגע לעבירות לפי פקודת התעבורה.

(4) הצבת משמרת שנייה של בית-משפט בשעות אחר-הצהריים נתקלת בקשיים מינהליים, אך בדיקת אפשרויות היישום נמשכת.

(5) עיקר הפיגורים היה בבתי-המשפט המחוזיים בירושלים ובתל-אביב. בירושלים התגברו על הרוב המכריע של הפיגורים. בבית-המשפט המחוזי בתל-אביב-יפו, אשר עליו רובץ נטל כבד במיוחד, חלה התקדמות הראויה לציון בקצב ההתגברות על הפיגורים.

(6) במשרד המשפטים עוסקים עתה ביזמה לחיקון חוק השופטים באופן שתאפשר העסקת שופטים שפרשו ושופטים בגימלאות לסייע בבתי-המשפט להחיש את קצב סיום המשפטים.

(7) לא נתקבלו המלצות הוועדה להגביל את השיפוט בפני בית-משפט מחוזי רק לעבירות שהעונש המירבי עליהן הוא מאסר עולם ולדון בעירעורים על קולת העונש או חומלתו בפני דן יחיד — סעיפים 89—90 לד"ח.

אני יכול להוסיף לשואל הנכבד תשובה נוספת ש-נתחדשה לאחר שנכתבה התשובה על השאלתה. קיבלתי את סמכות ממלא-מקומו של נשיא בית-המשפט העליון השופט לבדוי לכהן בראש ועדה שתבחן את כל המבנה של בתי-המשפט במדינה וסמכויותיהם ותביא בפני את המלצותיה. בוועדה יכהנו שופטים, עורכי-דין מנוסים ואנשי האקדמיה. אני מקווה שתוך פרק זמן לא ממושך נוכל לבחון מחדש את המבנה והמערכת לאחר 31 שנה — בעצם יותר, גם מתקופת המאנדאט — של שיטה אחת שיש הסוברים שמן הראוי לבחון אותה ואולי גם לחולל בה שינויים.

ג. פרקליטות: (1) אושרה תוספת כוח-אדם לפרקליטות. כן סוכם על שיפור תנאי שכרם של הפרקליטים לפי הסכם השכר האחרון עם נציבות שירות המדינה — סעיפים 84—85. משרד המשפטים בוחן את האפשרויות לנקיטת צעדים לקידום הפרקליטות מבחינות נוספות.

חבר-הכנסת שילנסקי בוודאי מדע לכך שאנחנו

המופקדות על-מנת שהנושא של אכיפת החוק יקבל את מלוא הטיפול. עם זאת בוודאי תסכים אתי שהנושא הוא של משמעת ציבורית כללית ושל הלכי-רוח, ולא כל ה"תשובות" הן בידי הממשלה. מן הראוי להקדיש לנושא חשוב זה בירור כללי במישורים רחבים יותר.

**מרכזי וירשובסקי** (התנועה לשינוי יזומה):  
אדוני שר הפנים, אין צורך בשינוי חקיקה. חקיקה יש. זה עניין של אכיפה. זה לא נכון שחסרה חקיקה.

**שר-המשפטים ש. תמיר:**  
כך אתה סבור. אני משוכנע שדרושה הרחבת ה"חקיקה".

### 3349. יחסי ציבור של שר המשפטים

**חבר-הכנסת א. אבנרי** שאל את שר המשפטים ביום ו' באדר תשל"ט (5 במארס 1979):

בשבועות האחרונים אנו עדים לריבוי הדיווחים על מעשיו, דעותיו והתבטאויותיו של שר-המשפטים מר שמואל תמיר במרבית כלי-התקשורת. מתקבל הרושם כי זה הוא מסע יזום.

אני מתכבד לשאול:

1. כמה אנשים עוסקים במשרד המשפטים, או מ"חוצה לו, באופן שלם או חלקי, ביחסי הציבור של השר תמיר?

2. האם האנשים האלה פועלים על-פי הנחיית השר?

**תשובת שר-המשפטים ש. תמיר:**

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. אדם אחד, בחלק מזמנו, עובד כדובר המשרד.

2. כן.

### 3046. משפטו של פטרידס בצרפת

**חבר-הכנסת ש. פלאטי-שרון** שאל את שר המשפטים ב' יום י"ג באדר תשל"ט (12 במארס 1979):

בימים אלה מתנהל בצרפת משפט שבו מואשם פול פטרידס — מגדולי סוחרי האמנות בצרפת — במסחר בתמונות מזויפות.

פול פטרידס הואשם בעבר בשיתוף פעולה עם הנאצים ובקבלת תמונות, בשווי של מיליוני דולרים, אשר נשדדו מיהודים שנשלחו למחנות ההשמדה.

רצוני לשאול:

א. האם השר ער לממצאים שנקבעו נגד פול פטרידס על-ידי בית-הדין הבין-לאומי בנירנברג ועל-ידי בית-הדין הבין-לאומי הצבאי (באזור צרפת) שקבעו כי פול פטרידס שיתף פעולה עם הנאצים וסחר בתמונות שנשדדו מיהודי אירופה?

ב. האם לא יהיה זה מן הראוי ששר המשפטים, בשם ממשלת ישראל, ייוזם פנייה אל ממשלת צרפת ב"בקשה להסגיר לידי ישראל את פול פטרידס על-מנת שיעמוד לדין לפי החוק לעשיית דין בנאצים ועוזריהם?

תהליך זה, הטומן בחובו גילויים חמורים והשפעות שליליות למכביר?

**שר-המשפטים ש. תמיר:**

1. המידע בעניין העובדות המפורטות בשאילתה אינו מצוי ברשותנו אלא בידי עיריית תל-אביב והממונה על המחוז. עם זאת הנני מודע לכך כי צווי הריסה רבים אינם באים לכלל ביצוע והדבר מחייב התייחסות ומס' קנות.

2-3. משרד המשפטים אינו משלים עם ההפרות האמורות. ביצוע הצווים מוטל על הרשויות המקומיות ועל הממונה על המחוז, ולעתים על הנשפט עצמו. ה"יועץ המשפטי לממשלה קיים כמה דיונים מקיפים בנושא זה במגמה למצוא דרכים נאותות לשיפור אכיפת החוק בנושא האמור הן בדרכים מינהליות והן על-ידי תיקונים בחקיקה.

**היו"ר מ.ל. מרון:**

רשות לשאלה נוספת לחבר-הכנסת יוסף תמיר.

**יוסף תמיר (הליכוד):**

כבוד השר, אנחנו עדים להתפתחות כזאת שבעצם הימים האלה עולים אנשים על קרקע ציבורית ובונים מבנים בלתי-חוקיים. הם הורסים כל חלקה טובה מבחינת היעור ואיכות הסביבה. השלטונות המקומיים, השלטונות המרכזיים והמשרה אינם גוקפים אצבע. אתמול בישיבת ועדת הפנים ואיכות הסביבה והיום בישיבת ועדת החוץ והבטחון דובר בהרחבה על התופעה ההרסנית של אי-קיום החוק והסדר במדינת ישראל והשתלטות של כל-דאלים-גבר. כיצד זה מתיישב עם דברי השר שהכול כשורה?

**שר-המשפטים ש. תמיר:**

חבר-הכנסת תמיר, אני חושש שהשאלה הנוספת היתה מוכנה לפני שמצעת את התשובה. הייתי רחוק מלומר שהדברים כולם כשורה. אני חושב שהנושא של התפרסות או השתלטות על קרקע ציבורית או פרטית מחייב גם שינויים בחקיקה. רק בשבוע שעבר קיימתי במשרדי דיון יסודי על יומת חקיקה שתאפשר סילוק פולשים לא רק מייד עם השתלטותם אלא גם מאוחר יותר, שהדבר יוכל להתבצע בדרך מינהלית ולא יעבור את כל השלבים המשפטיים כפי שמקובל עד עכשיו. צריך לעשות זאת בוהירות רבה כדי לא לפגוע בזכות-יסוד, כדי שהמשטרה או כוח מינהלי אחר לא יוכלו לשלול מאדם זכות העומדת לו. אני מודע לכך שאם בתל-אביב אדם במקומות מרוחקים יש תופעה של השתלטות על קרקעות ציבוריות או על קרקעות פרטיות המחייבת גם יומת חקיקה יותר עמוקה — אנחנו עושים זאת. כאמור, הקדשתי לכך תשומת-לב מיוחדת.

אשר לנושא של אכיפת החוק — אנחנו מקפידים מאוד. אתה חייב לדעת שבין רצון לבצע ויומה לבצע לבין הצלחת הביצוע יש שלבים. למשל, היה הנושא האופייני מאוד של התפרעות אנשים מספר בחברון ופריצה ל"בתים פרטיים, ונחרצה דעתנו לאתר אותם. הבעתי את דעתי באופן חד-משמעי, הן בממשלה והן באופן פומבי. משרד הפנים והמשטרה עשו כמיטב יכולתם. האנשים החשודים אותרו ויועמדו לדין. אני יכול להצביע על שורה שלמה, ארוכה, של נושאים שאנחנו, ביומנתנו או

כירים מלשכת חיפה, שהסתכסכו שם עם ההנהלה. הללו הושאלו ללשכה בתל-אביב, בעוד ההנהלה מכסה את ההוצאות הכוללות — נסיעות (הפטורות ממס) חיפה — תל-אביב — חיפה, 40 שעות נוספות, שאינן קיימות כלל, אש"ל מלא (פטור ממס), תשלום פיקטיבי לרכב פרטי העומד בחיפה, ועוד. לאחר שהובא העניין בפני ההנהלה הועבר אחד הפקידים לגנתיה, בתנאים כנ"ל.

אני מתכבד לשאול :

1. האם העובדות הללו ידועות לשר ?

2. האם הן נכונות ?

3. אילו הנחיות עומד השר לתת להנהלת משרדו על-מנת להפסיק תשלום כספים מתחת לשולחן, בניגוד לחוק שהתקבל בעקבות הרפורמה, ואת הביוב הזה של זמנו וכספו של הציבור ?

תשובת שר-המשפטים ש. תמיר :

(לא הוקראה — נמסרה לפרוטוקול)

ההנחות העובדתיות אשר שימשו יסוד לשאילתה אינן נכונות ברובן, בחלקן אינן מדויקות, וכולן אינן בדוקות. העובדות לאשורן מפורטות בתשובתי שלהלן על שאילתה מס' 3408 של חברת-הכנסת שולמית אלוני.

3408. הסיכסוך בלשכת רישום המקרקעין

בתל-אביב בקשר להחזקת רכב

חברת-הכנסת ש. אלוני שאלה את שר הפנים ביום י"ג באדר תשל"ט (12 במארס 1979) :

נמסר לי כי קיים סיכסוך ממושך בין עובדי לשכת רישום המקרקעין בתל-אביב לבין הנהלת משרד המשפטים על רקע של תשלום החזקת רכב פיקטיבית הניתנת לכל העובדים, החל מדרגה ט"ו בדירוג האחד, בלשכת המקרקעין בארץ. מאחר שרוב העובדים בדרגות הנ"ל בלשכה בתל-אביב אינם בעלי רכב או אינם מוכנים להצהיר הצהרות כוזבות תבעו עובדים אלה לקבל סכום השווה לסכום הניתן לאותם עובדים המצהירים הצהרות כוזבות מבלי שיעטרכו לעבור על החוק. מצב זה מעלה כמה שאלות עקרוניות ומעשיות.

שאלותי הן :

1. האם נכון כי בדצמבר 1978 נערכה לראשונה, לאחר שנתיים, בדיקה על-ידי חשב המשרד ומצאו "ליקויים רבים" בדו"חות החזקת הרכב ?

2. האם נכון שהדו"חות הנ"ל לא מולאו בהתאם להוראות התקשיר ?

3. האם התריעה על כך הנהלת המשרד ?

4. האם תוקן מצב דברים חמור זה לאחר דצמבר 1978 ?

5. האם הזהירה הנהלת משרד המשפטים את עו"בדיה באגף המקרקעין כי במילוי דו"חות פיקטיביים יש משום עבירה פלילית על מסירת הודעה כוזבת ?

6. האם משרד המשפטים רואה בתשלום החזקת רכב תוספת שכר ? אם כן — מדוע יש צורך למלא הצהרות פיקטיביות ומדוע אין כל העובדים, לרבות עובדי הלשכה בתל-אביב, זוכים לאותן תוספות ?

תשובת שר-המשפטים ש. תמיר :  
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

המידע שהעביר מיפלג חקירת פשעי הנאצים ב-משטרת ישראל למשרדי בעניין פול פטרדיס הוא כלהלן :

1. פטרדיס לא נשפט במשפטי גירנברג. לאחרונה ניתן פירסום בצרפת לתלונה שהוגשה ב-1946 לבית משפט צבאי בין-לאומי נגד אדם בשם רכליץ, ושבה נזכר גם שמו של פטרדיס.

2. נמסר כי אחד משלוחי של גרינג, ושמו לוזה, היה מעביר תמונות שנגזלו מיהודים לידי רכליץ, ש-היה סוחר אמנות, תמורת תמונות קלאסיות. רכליץ היה מוכר את התמונות הלאה, ובין השאר מכר 6 תמונות יקרות לפטרדיס. היה ידוע בעולם האמנות שהתמונות שבהן סתר רכליץ היו גנובות מיהודים.

3. הממשלה נוקטת צעדים להסגרתם של פושעי מלחמה נאציים לישראל כל אימת שיש לכך סיכוי סביר. כך נתבקשה ההסגרה לישראל של פראנץ ואגנר מ-בראזיל ופטר מנטן מהולאנד — והיו אלה בקשות ההסגרה הראשונות שהגישה ממשלה ישראלית מאז קום המדינה. לאור מדיניות זו ייבחן גם המקרה הנדון.

3407. הפיכסוך בלשכת רישום המקרקעין

בתל-אביב בקשר להחזקת רכב

חברת-הכנסת א. אבנרי שאל את שר המשפטים ביום י"ג באדר תשל"ט (12 במארס 1979) :

הובא לידיעתי כי בימים אלה עומדת כנגד כלל ה-עובדים של לשכת רשם המקרקעין (טאבו) בתל-אביב תביעה משפטית בבית-הדין לעבודה, ובה הם נאשמים על-ידי משרד המשפטים בנקיטת עיצומים, כביכול, ה-משבשים את סדרי העבודה.

עובדי ה"טאבו" רואים בתביעה קינטור בלתי-ענייני, שמטרתו לסתום את פיותיהם נוכח התופעות האלה, ש-הושרשו על-ידי משרד המשפטים :

הנהגת תשלום לפקידים בכירים ב"טאבו" על-פי תצהירים פיקטיביים המעידים על נסיעה חודשית של 500 קילומטר במסגרת תפקידם. ברור כי ההצהרות אינן אלא אמצעי תשלום לפקידים — שיטה מפוקפקת ולא מוסרית המונהגת כנורמה חברתית דווקא על-ידי המש-רד המופקד על החוק.

דרישת העובדים היתה לקבל תוספת שכר זו כי מגיע להם, אם אכן זו תוספת שכר, ואם אין זאת אלא תופעה של תשלום "מתחת לשולחן" על סמך תצהירים פיקטיביים — הרי הם דורשים להפסיק זאת מיד.

תגובת ההנהלה התבטאה בצעדים מספר :

א. הדלפה מכוונת על פיצול, כביכול, של ה-לשכה ופיזור עובדיה בין שאר הלשכות.

ב. העברת רשם המקרקעין (מנהל הלשכה) מ-תפקידו והסמכת אחד מאנשיה כמנהל הלשכה.

ג. ההנהלה הסמיכה את עורכי-הדין באזור תל-אביב כרשמים לכל דבר לעניין גמירת עסקאות. כ-תוצאה מפעולה זו נפגע הציבור, שכן מתברר שאותם "רשמים חדשים" אינם מתפקדים כראוי.

ד. ההנהלה מעסיקה בתל-אביב שני פקידים ב-

## חוברת ל"א, ישיבה רל"ד — שאילתות ותשובות —

ונעשו פעולות לוויסות שונה של כוח-האדם בהתאם ל- צרכי העבודה; ד) נוכי 50% משכרם של העובדים שנקטו עיצומים בחודש פברואר.

לשאלה 8: נפגשתי עם נציגי הוועד הארצי של עובדי לשכות רישום המקרקעין. מאידך גיסא ועד עובדי תל-אביב הוא ססירב, לאחר שהקים נציגות משלו, לקיים פגישה משותפת במשרדנו עם הנציגות המוכרת של כלל העובדים ביחידה.

לשאלה 9: נושא הרכב הוא נושא המתייחס לכלל העובדים בשירות המדינה. הנושא נבדק עקרונית על-ידי ועדה בראשות סגן שר האוצר.

היו"ר מ. ל. מרון:

רשות לשאלה נוספת לחברת-הכנסת אלוני.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):  
אדוני השר, התקנון קובע שיש להשיב על שאלות תוך 21 יום. מאז נשאלה השאלתה עברו 21 כפול 4 ימים ויותר. על שום מה נדחתה התשובה, בניגוד ל- תקנון?

שר-המשפטים ש. תמיר:

אני מצטער על כך. אני מרשה לעצמי לומר שמשרד המשפטים, שר המשפטים, משיב על שאלות, בדרך כלל, עוד לפני חלוף המועד. לצורך התשובה הזאת הייתי זקוק להבהרות מטעם מנכ"ל המשרד, שהיה בשליחות יותר מחודש ימים בחוץ-לארץ, ולא רציתי לסכם את תשובה בהעדרו. מכאן האחרור. לדעתי כולנו חייבים למלא את הוראות התקנון בהקפדה.

3581. המיפול בתלונות שהוגשו למשטרה  
בקשר לראש עיריית רמת-גן

חברת-הכנסת ש. הלל שאל את שר המשפטים ביום כ"ו בניסן תשל"ט (23 באפריל 1979):

במכתב חוזר מ-25 בינואר 1979 כותב חושב רמת-גן צדוק חתוכה כי בעקבות תלונה שהגיש למשטרת ישראל נגד ה"ר פלד העבירה, לדבריו, משרתת ישראל את החומר הפרקליטות מחוז תל-אביב ב-11 בדצמבר 1977 עם המלצה, כביכול, להעמיד לדין את ראש עיריית רמת-גן "ומעורבים אחרים". לדברי הכותב לא טיפלה פרקליטות מחוז תל-אביב בנושא והוא פנה אליה ב-27 באוגוסט 1978 באמצעות עורך-הדין יעקב הררי. ב-13 בדצמבר 1978 הוא קיבל, לדבריו, תשובה מפרקליטות מחוז תל-אביב שהתיק נמצא עדיין בעיונם.

לאור מכתב זה הבא להטיל דופי באיש ציבור נבחר, הנני מבקש את תשובת השר:

א. האם, כללית, תיאור המצב הוא נכון?

ב. האם השלים היועץ המשפטי את חוות-דעתו לגבי הטענות שהועלו על-ידי מר חתוכה ולגבי ההמלצה, הקיימת לדבריו, מצד מחלקת ההונאה והרמאות של המש-טרה להעמיד את ה"ר פלד ואחרים לדין?

ג. מה היא חוות-דעתו של היועץ המשפטי, אם הוגשה?

ד. אם טרם הוגשה חוות-דעת כזו, האם מוכן כבוד השר לבקש כי תוזרז הגשת חוות-הדעת, בשל חומרת ההאשמות המוטחות נגד נבחר ציבור מוכבוד?

7. האם משרד המשפטים נוקט צעדים נגד עובדי הלשכה בתל-אביב משום שאלו העלו את עניין הפיק-ציות בחישוב הרכב?

8. האם שר המשפטים נפגש עם נציגי עובדי ה-משרד בתל-אביב ללימוד המצב המיוחד שנוצר?

9. האם ידוע לשר כי חוסר המעש של המשרד ב-עניין החזקת הרכב מעודד, למעשה, את עובדי המשרד לחתום על הצהרות כוזבות?

שר-המשפטים ש. תמיר:

הנהגות העובדות אשר שימשו יסוד לשאלתה אינן מדויקות. העובדות הן כדלהלן: לכמה ממלאי תפקידים בלשכות רישום המקרקעין אושרה בזמנם השתתפות בעד נסיעות בתפקיד ברכבם, בהתאם לנו-הלים הקיימים בשירות המדינה. 3 עובדים מבין עובדי מרשם המקרקעין, שאינם בעלי רכב, תבעו דמי ה-שתתפות כאילו היה להם רכב, ותביעתם תלויה ועומדת בבית-הדין האזורי לעבודה בתל-אביב.

לשאלה 1: התשובה היא לא. העובדים הזכאים להשתתפות בהוצאות נסיעות ברכבם בתפקיד מדווחים בהתאם להוראות המחייבות על טופס שקבע לצורך זה לכלל עובדי המדינה. כל חשבון כזה נבדק על-ידי חשב המשרד לפני ביצוע התשלום, אולם מזמן לזמן עורך חשב המשרד בדיקות מדגמיות של דו"חות אלה, ואם הוא מגלה ליקויים שלדעתו מחייבים שינון מחדש של ההוראות המחייבות הקיימות הוא עושה זאת. הביטוי "ליקויים רבים" המופיע בחוזר של החשב מדצמבר 1978 בא לצורך הדגשה בלבד.

לשאלות 2, 3, 4: כל דו"ח נסיעות ואש"ל חייב להחמלא בהתאם להוראות התקש"ר. ליקוי או פגם ב-מילוי הטפסים מובא על-ידי חשב המשרד לידיעת ה-נוגע בדבר.

לשאלה 5: להנהלת משרד המשפטים לא ידוע על מילוי דו"חות פיקטיביים על-ידי עובדים באגף ה-מקרקעין או בכל אגף אחר. כל עובד הממלא דו"ח כ-אמור מצהיר בשו"ל הדו"ח כי הפרטים הנתונים בו נכ-נים.

לשאלה 6: משרד המשפטים, כמו כל המשרדים בשירות המדינה, אינו רואה בהשתתפות המדינה ב-הוצאות נסיעה ברכב בתפקיד משום חוספת שכר.

לשאלה 7: עובדי לשכות תל-אביב נקטו עיצומים בלתי-מוגנים בכך שצימצמו את היקף עבודתם ושיב-שו את מתן השירות לציבור. בית-הדין האזורי לעבודה בתל-אביב הצהיר בפסק-הדין שמשעש אלה הם ב-גדר שביחה חלקית בלתי-מוגנת. הפנייה לבית-הדין באה עקב פגיעה חמורה שנגרמה לציבור עקב העיצומים, ואין היא כרוכה כלל ועיקר לענין הרכב. בעקבות ה-שביחה החלקית הבלתי-מוגנת ובעקבות ליקויים ש-נתגלו נקט משרד המשפטים, בין היתר, את הצעדים ה-אלה למניעת פגיעה בציבור:

א) ניתן היתר לעורכי-דין, המאמתים שטרי עיסקה בהתאם לתקנות הקיימות, גם לאשר את העיסקה; ב) במסגרת המגמה לפצל את הלשכה הגדולה והעמוסה של תל-אביב לחלה פעולה לפתיחת לשכת רישום נוספת באזור המרכז; ג) נעשו פעולות לקראת העברה מתפ-קיד של רשם המקרקעין בתל-אביב שנכשל בתפקידו,

שנתמנתה על-ידי שר המשפטים ובראשה עמדה השר-  
פטת הדסה בן-ענת, את מסקנותיה לשר המשפטים.

בקשר לכך אבקש את תשובת השר :

מה עלה בגורלן של מסקנות אלו ?

תשובת שר-המשפטים ש. תמיר :  
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

ביום 3 באפריל 1978 הוגשה על שולחן הכנסת הצעת  
חוק פרטית של חברי-הכנסת ש. ארבל-אלמולינו, ש.  
דורון, ר. מילוא, ע. נוף ומ. שחל, הבאה ליישם את ה-  
המלצות של ועדת בן-ענת.

למשרד המשפטים הערות ותיקונים לגבי הצעת ה-  
חוק כפי שהוגשה.

עם זאת הודעתי, עוד ביום 18 בנובמבר 1978, למוכרי  
הממשלה כי לא אתנגד להעברת ההצעה לדיון מוקדם  
בוועדת החוקה, חוק ומשפט.

בעת הדיון בוועדה יובאו גם הערות והשגות משרד  
המשפטים בנושא.

ה. אם טענותיו אלו של מר חתוכה אינן נכונות,  
האם יש מקום לנקוט בהליכים נגדו על הוצאת דיבה ?

תשובת שר-המשפטים ש. תמיר :  
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

(1) התלונות שהוגשו נגד הד"ר פלד, ושנחקרו  
על-ידי המשטרה, התייחסו לשלוש פרשיות נפרדות,  
וביחס לכל אחת מהן הגיע פרקליט מתוו תל-אביב  
(פלילי) למסקנה כי אין בחומר הראיות שנאסף כדי ל-  
הצדיק פתיחה בהליך פלילי.

(2) באשר לתלונה העיקרית שהוגשה על-ידי מר  
חתוכה הודיע פרקליט המחוז למשטרה את נימוקיו ל-  
סגירת התיק במכתב מיום 9 בפברואר 1979, אשר העתק  
ממנו הועבר גם אל באיכות המתלונן, עורך-הדין יעקב  
הררי.

(3) בקשר להחלטותיו של פרקליט המחוז בשניים  
מהתיקים האמורים הוגשו עררים, אשר יטופלו על-ידי  
היועץ המשפטי לממשלה ופרקליט המדינה.

3786. גורל ההמלצות של ועדת בן-ענת

חברת-הכנסת א. נמיר שאלה את שר המשפטים ביום ט'  
בסיון תשל"ט (4 ביוני 1979) :

באפריל 1977 הגישה ועדה לבדיקת נושא הזנות,

## ב. הצעות לסדר-היום 1. מחירי הטיסות לאילת

למלחמה כדי להבטיח את חופש השיט מאילת ואליה  
מתוך ההבנה של החשיבות המיוחדת של המקום המיוחד  
במינו של העיר אילת כפתח לים סוף, לאוקיינוס ההודי,  
לאוקיינוס השקט ולכל אותם אזורים בעולם שאנחנו  
רוצים מאוד להיות קשורים עמם, יבשות שלמות.

לכן, אדוני היושב-ראש, נדמה לי שבמשך כל ה-  
שנים היתה מחשבה מיוחדת ותשומת לב בלתי רגילה  
מצד המדינה והממשלה למעמדה ולחיווקה של העיר  
אילת. אנחנו יודעים שכדי לשמור על מעמדה של העיר  
אילת — ואני אומר זאת לחבר-הכנסת שמיר — שהוא  
לא פחות חשוב מאשר שמירת עמדות צבאיות אלה או  
אחרות בסיני, יש לעשות למען גדלה, חזקה ופיתוחה  
מבחינה חברתית, יהודית, משקית וכלכלית. לדעתי זוהי  
משימה לאומית ממדרגה ראשונה להבטיח את קידומה  
של העיר אילת. אנחנו חייבים להשקיע כל מאמץ,  
ואין מאמץ שהוא קשה מדי, כדי להבטיח ששם,  
בפתח של גבולנו הדרומי הימי, תהיה עיר יהודית ג-  
דולה, פורחת ומשגשגת.

אדוני היושב-ראש, ידוע לנו שבתקופה האחרונה  
נתגלו תופעות אשר החמירו את מצבה של אילת. כולנו  
צריכים להתחשב בהן. העיר ספגה כמה מכות קשות  
מבחינה כלכלית ויש לכך קשר גם לבחינה החברתית :  
עניין תמנע, מפעל שהיה מקור תעסוקה ראשי בעיר  
אילת ואשר בשיא פעולתו, כאשר העסיק יותר מ-1,000  
עובדים, מסיבות כלכליות בין-לאומיות שאין לנו שליטה  
עליהן — מחיר הנחושת — לא היתה לנו ברירה אלא  
להביא לסגירתו למרות המכה שהוכתה בכך אילת. זה  
היה מפעל שהעסיק 1,000 עובדים, מפעל תעשייתי מר-  
בזי שבו הועסקו פועלים מקצועיים ועובדים מומחים.

היו"ר מ. ל. מרון :

חברי הכנסת אנו עוברים עתה להצעות לסדר-היום  
מס' 2944 ו-2988 של חברי-הכנסת יהודה בן-מאיר ו-  
יעקב ז'אק אמיר בנושא : מחירי הטיסות לאילת. רשות  
הדיוור לחבר-הכנסת יהודה בן-מאיר, ואחריו — לחבר-  
לכנסת יעקב ז'אק אמיר.

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית) :

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, נדמה לי שמותר  
לדבר כאן מעל במה זו על החשיבות האסטרטגית ו-  
הלאומית שנודעת לעיר אילת. העיר אילת, שהיא הפתח  
של מדינת ישראל לאפריקה, למזרח הרחוק ולחלק גדול  
מהעולם, אותה עיר שאפשר לומר שפחות או יותר פ-  
עמים יצאו למלחמה כדי להבטיח את חופש השיט אליה  
וממנה —

משה שמיר :

שאתה הפקרת אותו. הצבעת בעד.

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית) :

אני בא כאן — כפי שתבין מיד לו היית מקשיב  
— להעלות את הבעיה של אילת. אינני מבין מדוע הפ-  
קרת את חופש השיט. אם אתה חושב שהחזרת שרם  
א-שיח' זו הפקרה, אני חולק על דעתך כפי שאתה יודע.

משה שמיר :

זה בדיוק מה שאני חושב.

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית) :

ואני בדיוק לא חושב כמורך.

כפי שאמרתי, לפני שקטעת את דברי, יצאנו פעמים

חוברת ל"א, ישיבה רל"ד  
— הצעות לסדר-היום —

שמחיר כזה גזור כליה על גופש עממי של ישראלים באילת. אם היום יכול כל אזרח ישראלי לצאת לנופש של שבוע ימים ברודוס כאשר המחיר שלוקח סוכן ה-תיירות בעד טיסה הלך ושוב ושהייה של שבוע — ואני לא הייתי שם אבל אמרו לי שהמלונות שם אינם רעים — הוא 3,348 לירות ניתן להבין מה יכולה להיות השפעת הדבר על תיירות הנופש הישראלית לאילת. כאשר טיסה לאילת עולה 2,300 לירות ואם ייתוסף עליה יום שהייה אחד במלון יעלה מחיר הנופש באילת כ- מחיר נופש של שבוע ימים ברודוס. בתנאים כאלה, תנאים של תחרות בלתי הוגנת — — —

עקיבא נוף (התנועה הדמוקרטית):  
תוסיף את המחיר מרבית-עמון לעקבה — — —

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):  
אנא אל תעזור לי, חברי-הכנסת נוף. אני אגיע גם לנקודה זו.

אנו יודעים שממשלת יוון מסבסדת בצורה ניכרת את מחיר הטיסות לרודוס כדי לקיים תיירות עממית שם. אני מבין שאנו איננו יכולים לדרוש שמחיר טיסה ושבוע נופש באילת יעלה כמחיר הטיסה והנופש ברודוס כי אז יהיה מחיר הטיסה אפס. אבל בכל זאת צריכה להיות פרופורציה. אם ההבדל במחירים לא יהיה גדול בטוחני שישראלים רבים יעדיפו נופש באילת על פני נופש ברודוס.

אני יכול להוסיף דיגמה נוספת שהזכיר חברי-הכנסת נוף: מחיר הטיסה מעמאן לעקבה. המרחק מעמאן לעקבה הוא כמרחק שבין לוד לאילת ובכל זאת שם מחירי הטיסות במטוסי סילון, שהם לא פחות טובים ממטוסי "ארקיע", הוא רק שני-שלישים ממחיר הטיסה לאילת. קשה לי להבין מדוע חברה ירדנית יכולה ל-קיים טיסות מעמאן לעקבה ללא שום סיכסוד כאשר הטיסה לאילת במטוסי "ארקיע" עולה בשליש יותר. ה-ממשלה היירדנית מוזילה את השהייה בעקבה וזה גורם תחרות נוסף לאילת כי הים, השמש והגוף בעקבה הם כמו באילת.

אדוני היושב-ראש, אני חושב שאיננו יכולים ל-השאיר מצב זה כמות שהוא. צריכה להיות התערבות של הממשלה בנושא. אינני מדבר על מחירי הטיסות לתושבי אילת, להם הנחות גדולות במחירים אלה. אני מחייב זאת כי הדבר מאפשר להם לקיים קשר עם מרכז הארץ, עם קרוביהם וחבריהם. אני מדבר על מחירי ה-טיסות לישראלים שאינם תושבי אילת. אני חושב שה-ממשלה צריכה לדאוג לכך שמחירי הטיסות לאילת יהיו בהישג ידם של תושבי ישראל שיוכלו לטוס לנופש ב-אילת כמו למקומות אחרים. מבחינה עקרונית אני מתנגד לכל שיטת הסובסידיות. אני חושב שהיא אי-ננה טובה. אני בעד סובסידיה לנצרך ולא למצ-רך. אבל יש יוצאים מן הכלל ואילת, מבחינת חשי-בותה הבטחונית ומבחינת מיקומה, צריכה להיות יו-צא מן הכלל. אני חושב שהדבר מעיד על חוסר יע-לותה של "ארקיע" אם היא איננה יכולה לקיים את טי-סותיה במחירים נמוכים יותר. אבל אם זהו המצב אין מנוס מממן סובסידיות כדי להוויל את מחירי הטיסות לאילת. אגב, רוב מדינות העולם — גם אלו שאינן מ-סבסדות מצרכי מזון בהיקף של מיליארדים לירות — נותנות סובסידיות לאזורים מרוחקים כדי לפתחם ו-

ברור שסגירתו היכתה את אילת מכה קשה. היום, ב-עקבות הסכם השלום, נפתחה תעלת סואץ לשיט חפשי לישראל וממנה לא רק לאניות זרות אלא גם לאניות ישראליות. אנחנו מברכים על כך שבמים אלה עוברות אניות לא רק של צי הסוחר בדגל ישראל אלא גם אניות חיל הים בדגל ישראל דרך תעלת סואץ. אבל עם כל הסיפוק שיש לנו מההישג המדיני, שהוא הישג ממדרגה ראשונה — אני רואה זאת כדבר חשוב מבחינת המש-מעות והסמליות שבו — ברור שזאת מכה כלכלית לעיר אילת. עם פתיחת תעלת סואץ אפשר להגיע תוך יומיים מפתח מפרץ סואץ לאשדוד או לחיפה. עובדה זו מע-מידה בסכנה רצינית את הנמל באילת משום שיש פה שיקולים כלכליים וכל אחד מבין שכדאי יותר מבחינה כלכלית לבוא לנמל אילת ולעבור דרך היבשה למרכז הארץ במקום סיבוב של 4 חודשים מסביב למחצית ה-עולם; אבל יחד עם זאת כל אחד מבין שהכדאיות ה-כלכלית של הובלה בים זולה יותר מהובלה ביבשה. ה-דבר ידוע מלפני שנים רבות. משום כך ברור שהערים הגדולות בעולם תמיד קמו ונבנו ליד נמלים טבעיים עם מוצא לים, לנהרות גדולים. יש דוגמאות רבות: לונדון, שיקאגו, ניו-יורק, בוסטון, לוס-אנג'לס וסן-פראנציסקו. ברור שכדאי יותר להוביל דרך תעלת סואץ ולהגיע לנמל אשדוד ולנמל חיפה שהם נמלים הקרובים למרכז הארץ מאשר להשתמש בנמל אילת ואחר כך להזדקק להובלה ישבית. וזהו המציאות בחיים ולא נוכל לעמוד בכך. גם היום אנחנו רואים שחיל הים — ובצדק, מתוך כוונה לחסוך — מעביר משאיות דרך תעלת סואץ בהובלה ימית לאשדוד ולחיפה שהן קרו-בות למרכזים שלהם בלא להשתמש בהובלה היבשית הקיקרה. אבל מבחינת אילת זהו קושי הפוגע במקורות התעסוקה בעיר.

לכן אחד המקורות הנותרים לתעסוקה ולפעילות באילת היא התיירות, הן תיירות פנים והן תיירות חוץ. אלא שגם בנושא זה היינו עדים בחודשים האחרונים ל-תופעות קשות, בעיקר מבחינת התיירות הבין-לאומית. יש ירידה בתיירות הסקאנדינאבית לאילת. על כך אין לנו שליטה. מדינת ישראל יכולה לעודד תיירות חוץ אבל אין לה שליטה עליה ועל-כל-פנים מרחב התימרון לגבי תיירות חוץ הוא מוגבל. היכולת שלנו להבטיח תיירות חוץ לאילת היא מוגבלת. מה שנותר איפוא וזה תיירות נופש של ישראלים, תיירות ישראלית עממית. זו יכולה לתת מקורות פרנסה לעיר אילת אם בתחום המלונות, אם בתחום השירותים ואם במסחר. אני יודע שיש ישראלים רבים שטרים ביקרו באילת, וכאן אני מ-גיע לנושא הצעתי לסדר-היום: מחירי הטיסות לאילת. אדוני היושב-ראש, אינני מעלה את בעייתת של חברת "ארקיע". זו פרשה בפני עצמה, אינני מומחה לה ואינני יכול לחוות בה את דעתי. אבל נושא מחירי הטיסות לאילת הוא בעל חשיבות מרכזית בעיני. בזמן האחרון הוחלט — באישור משרד התחבורה — על העלאה רצי-נית של מחירי הטיסות ממזרח הארץ למזרח ומחיר טיסה הלך ושוב מתליאביב לאילת הוא כיום 2,400 לירות.

שר-התחבורה ח. לנדאו:  
למען הדיוק — 2,300 לירות.

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):  
כאשר אנו משווים מחיר זה של הטיסה לאילת ל-מחירי טיסות למקומות אחרים מחוץ לישראל אנו רואים

חדשה המודיעה לכל ערי הפיתוח, ביניהן אילת, שה- קיצוץ בשירותים בתקציב המדינה יחול בראש וראשונה עליהן שהן בדרך כלל החוליה החלשה מבחינה פינאנ- סית. אולי זו חוליה חזקה מבחינת איכות החיים, מבחינת האלמנטים האנושיים, מבחינת האפשרויות החינוכיות והפדגוגיות שאנחנו מעניקים לילדינו — וזה היסוד והמסד של כל עיר פיתוח — אבל מבחינה פינאנסית זו חוליה חלשה. והנה באה בשורה חדשה זו.

צה"ל בא לחדש את געוריו של הגב, לאכלסו, להחיותו, ליישבו. יחד עם זה באילת כמו במצפה רמון, בירוחם, בדימונה ובערד יש דאגה בלב שהפיתוח הזה, הזרמת עשרות מיליארדי הלירות שיושקעו במרחבי ה- גב, עלול לחלוף על פניהן כרכבת הסטה במהירות של 240 קילומטרים בשעה ומשאירה מאחוריה עננים של אבק, אבק של משקע חברתי. לכן אנחנו חייבים לעודד את הערים האלה ולדאוג שהן יקבלו חומר אנושי מעולה ותנאים מעולים שיהיו תשתית חשובה לגיהול אורבאני מודרני ומתקדם.

אמנם הנושא הוא רק מחירי הטיסות לאילת אבל העניין הוא הרבה יותר עמוק ורציני. אדוני השר, ב- נושא הזה אנחנו חייבים להתחרות לא רק עם עמאן ועקבה, אלא גם עם ירדוס, תורכיה, קפריסין ויוון שאלהן זורמים עשרות אלפי התיירים הישראליים ש- אינם יורדים דרומה ליהנות מגופש באילת. לכן, אדוני השר, אם נגזור להעלות את מחירי הטיסות בחברת "אר- קיע" אני מציע שההעלאה תהיה באותה פרופורציה כמו בתחבורה הציבורית.

שר-התחבורה ח. לנדאו :  
האמן לי, ההעלאה היא קטנה מזאת, אוכית לך זאת.

יעקב ז'אק אמיר (המערך) :  
אם כך, תורדי עוד יותר. לא צריך לשלם בעד טיסה 2,400 לירות. זה סכום עצום. אם אני משווה אותו לשכר הממוצע במשק שמגיע היום ל-8,500 לירות לערך, הרי זה כמעט שליש משכורת חודשית. ואינני מדבר על תירות עממית שצריכה להגיע גם לשם.

אילת זועקת היום לא להפקיר אותה אלא לסייע לה לא רק בתחבורה, גם בכל מכאוביה האחרים, והם רבים.

אילת היא עיר בתחום השיפוט של מדינת ישראל, הגבול מתקרב אליה במהירות הבוק, ואנחנו צריכים להתחשב בכך שזו עיר נופש, עיר ספר, עיר חלוצית ולכן היא זקוקה לעידוד מהמקורות הממלכתיים ומכנסת ישראל.

היו"ר מ. ל. מרון :  
רשות הדיבור לשר התחבורה, לדברי תשובה על שתי ההצעות לסדר-היום.

שר-התחבורה ח. לנדאו :  
אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, על חשיבותה של אילת במערכת הלאומית שלנו אין צורך להרבות דב- רים. אני חושב שאין ויכוח על כך כלל. יהיה מצבה הגיאוגרפי אשר יהיה, בקשר להתפתחויות אפשריות לעתיד, הכרת חשיבותה והדאגה לחיזוקה ולהתפתחותה בעינן עומדות. ועוד אומר על כך משהו ועוד אוכית כי בדיבורים לא סגי אלא דרושים מעשים, והם אמנם נעשים וייעשו.

לקדמם, אנגליה עושה זאת לגבי סקוטלנד וצרפת לגבי אזורים נוסיוניים בתוכה. קל וחומר צריכה לנהוג כך מדינת ישראל לגבי אילת, הן מבחינה בטחונית והן מב- חינה משקית.

אני תובע שהכנסת תקיים דיון בנושא זה כי אני סבור שחייבת להיות התערבות מיידית של הממשלה ל- הוזלת מחירי הטיסות לאילת. אני חושב שהדבר מוצדק והוא משרת את האינטרס לא רק של אילת אלא של ה- מדינה כולה. לכן אני מציע שהכנסת תקיים דיון רציני בנושא ואני מקווה שנוכל לשכנע את הממשלה לנקוט צעדים שיביאו לשינוי מרחיק לכת בעניין זה.

היו"ר מ. ל. מרון :  
רשות הדיבור לחבר-הכנסת יעקב ז'אק אמיר, ל- הצעה באותו נושא.

יעקב ז'אק אמיר (המערך) :  
כבוד היושב-ראש, עמיתי חברי הכנסת, מי שמדפדף ב"דברי הכנסת", גם של הכנסת השמינית וגם של הכ- נסת התשיעית, יכול להיווכח שהעיר אילת על תושביה, בעיותיה ומכאוביה מובאת לפני הבית הזה ולפני וע- דותיה לא פעם אחת ולא פעמיים. ועדות כנסת רבות דנו ביסודיות בבעיות הנוגעות לאילת. בעיית מחירי הטיסות מתל-אביב לאילת היא רק חוליה אחת בשרשרת ארוכה.

אילת שוכנת בדרומה של המדינה, מרוחקת מכל ישוב ומתלבטת בעצמה בבעיותיה. מנהיגיה ושליחיה מנסים לתת לבעיותיה את הביטוי התריף ביותר כדי ל- שכנע הן את הכנסת והן את ממשלת ישראל בחומרתן. אילת קמה על שלושה מקורות טבעיים שלה : על ה- נמל, על מכרות הנחושת בתמנע ועל התיירות. היו מש- ברים בשלישת המקורות האלה : בנמל היו משברים ו- מעל במה זו העליתי את הבעיה בצורה נוקבת. אילת ידעה פיתורים המוניים של מיטב בני תושביה עם סג- רת מפעלי תמנע, כ-60% מהעובדים עובדה וחוזרו ל- מרכז הארץ, פגיעה נוספת במדיניות פיזור האוכלוסיה. התיירות סבלה לא מעט והיו לה תקופות של שפל ושל גאות. והיום שוב מובאת אילת לדיון במליאת הכנסת.

אדוני שר התחבורה, אני יודע שנותנים לחברת "ארקיע" עשרות מיליוני לירות כסובסידיה, דומני ש- הסכום מגיע ל-90 מיליון לירות לערך לשנה. אני מס- כים שצריך לטפל בחברת "ארקיע" כחברה חולה, לא ייעל אותה גם מבחינה מכאנית, טכנית, טכנולוגית, גם מבחינת הגיהול וגם מבחינת כוח אדם. אני בהחלט מס- כים אתך. אבל יחד עם זה אסור לנו לפגוע בתיירות של אילת, זה אולי הניצן האחרון שנשאר לעיר הזאת.

אני רוצה לומר לך, אדוני שר התחבורה, ולחברי הכנסת, החיים באילת יקרים ב-30%-40% לערך מאשר במרכז הארץ. הטלפונים עולים יותר, התחבורה הצי- בורית עולה יותר, מצרכים עולים יותר, ביגוד עולה יותר, החינוך באילת עולה יותר, השירותים המוניי- ציפאליים שהרשות המקומית חייבת לתת לאזרחיה ב- רמה נאותה עולים ב-50%-60% יותר מאשר בכל מקום אחר בארץ. אני אומר זאת כאדם שמבקר לעתים באילת לא רק בשל היותה שכנה אלא בגלל תובתי כחבר הכנסת המייצג את הגב כולו.

והנה לא רק שאנחנו פוגעים, אולי לא ביועין, במדיניות פיזור האוכלוסיה אלא היום שמענו בשורה

חברת ל"א, ישיבה רל"ד  
— הצעות לסדר-היום —

אשר תבעו אותה במפגיע. והרשה לי לקרוא לחברי הכנסת מכתב שקיבלתי מ"חברת העובדים" במאסר שנה זו, ואני מצטט וקורא בו: "מצבה הפינאנסי של "ארקיע" אינו מאפשר כמובן כל דחייה בהעלאת התעריפים אלא אם כן עומד המשרד לפצותה על דחייה זו. מאחר שאינני סובר כי בכוונת המשרד להחמיר את מצבה של החברה יש צורך בעמדה ברורה באישור מידי של העלאת התעריפים". חתום: מנהל המחלקה הכלכלית של "חברת העובדים" של ההסתדרות הכללית של העובדים בארץ ישראל.

שושנה ארבל-אלמוזלינו (המערך):

אדוני שר התחבורה, אפשר לשאול אותך שאלה?

שר-התחבורה ח. לנדאו:

כל שאלה מותרת.

שושנה ארבל-אלמוזלינו (המערך):

האם סבור אתה שמצבה הכלכלי של חברת "ארקיע" יוטב וישתפר על-ידי העלאת התעריף?

שר-התחבורה ח. לנדאו:

עוד אני על זה משהו.

שושנה ארבל-אלמוזלינו (המערך):

הרי זה יקטין את מספר הנוסעים. מה היא תר-וויח מכל העניין הזה? מי יישא בנק?

שר-התחבורה ח. לנדאו:

חברת-הכנסת ארבל-אלמוזלינו, קודם לכן קראתי כאן את מכתב מנהל המחלקה הכלכלית של "חברת העובדים" המייצג אותה בהנהלת "ארקיע". הוא הממונה על הצד הכלכלי של החברה והוא תובע ממני במפגיע: אנא, העלה את התעריפים. בפברואר הוא תבע זאת ממני ולא נענית. אבל הוא הממונה על הצד הכלכלי ו"חברת העובדים" איננה שותפה בחברה כדי להפסיד כספים. על כן מצאתי לחובתי להביא את העובדות כפי שהן לידיעת הבית וטוב שנדע עובדות אלה.

שושנה ארבל-אלמוזלינו (המערך):

את החברה באמת צריך לפצות אבל השאלה היא אם לעשות זאת בדרך העלאת תעריף הטיסה.

שר-התחבורה ח. לנדאו:

תיכף נגיע לזה. חברת-הכנסת ארבל-אלמוזלינו, האם את סבורה שאתחמק ממתן תשובה לשאלה זו?

שושנה ארבל-אלמוזלינו (המערך):

לא, לא.

שר-התחבורה ח. לנדאו:

האמיני לי שלא אתחמק ממתן תשובה.

תושבי אילת ואזורי הפיתוח האחרים, לשם מת-קיימים קווי טיסה סדירים — אין תושבי אילת היחידים הנהנים מהסובסידיה, מתוך שיקול לאומי כמובן — זוכים להנחות משמעותיות בכרטיסי הטיסה המתאפ-שרות על-ידי סובסידיה ממשלתית. כדאי שחברי הכנסת יאזינו וישמעו וחברת-הכנסת ארבל-אלמוזלינו תטה אוון למספרים שאני עומד להביא.

חיים קורפו (הליכוד):

ואנחנו פטורים מהקשבה?

אבל עיקרו של דיון זה הפעם הוא נושא ספציפי ועל כן יורשה לי להביא לפני הכנסת את העובדות בקשר לתעריפי הטיסות של חברת "ארקיע" שהיא בעלת הזכויות לטיסות שיעורי ההתייקרות של התעריפים בחברת "ארקיע" נקבעים על-פי סל אובייק-טיבי המוסכם בין הממשלה ובין הנהלת החברה. סל תשומות זה משקף את העלויות לחברה על-פי מרכי-ביות וההסכם על התשומות נועד לפצות את "ארקיע" בגין ההתייקרויות תוך שימוש במדדים אובייקטיביים. משרד התחבורה מאשר את המחירים המאקסימאליים שרשאת חברת "ארקיע" לגבות כמתחייב מן השינויים בסל ה-תשומות. אין בכך כדי לחייב את "ארקיע" לגבות את המחירים המירביים והיא זכאית לקבוע מחירים נמו-כים מאלה, ובמקרים רבים היא אף נוהגת כך על-פי שיקוליה המסחריים. דוגמה בולטת לכך הן חבילות התיור הנמכרות לתיירים ולנופשים ישראלים שמרכיב הטיסה בהן נמוך ב-40% עד 50% מן המחיר המאקסי-מאלי המאושר.

חברי הכנסת, בשנים האחרונות נמצאת "ארקיע" במצב ניהולי וכלכלי חמור, במשבר. ההפסד המצטבר בשלוש השנים 1976—1978 מסתכם ב-80 מיליון לירות לירות כאשר ההפסד בשנת 1977/8 הגיע ל-31 מיליון ל-רות, ובשנת 1978/9 ל-42 מיליון לירות. תורים המזו-מים אף גבוה מזה והגיע בסוף מארס 1979 ל-60 מיל-יון לירות בגרעון. בין הסיבות לגרעון הגדול היווה סיבה רצינית הסכם העבודה החדש לשנת 1978 שנחתם בלחצים, אשר לצערי האותיים בגרעון משתמשים בהם, ואשר העלה את מערכת השכר לעובדי החברה ב-20% ואף למעלה מזה.

חברת "ארקיע" היא כידוע בבעלות "אל על" ו"חברת העובדים"; השותפות היא בלקים שווים. באישור וב-תמיכת הבעלים — "אל על" ו"חברת העובדים" — ביקשה החברה, חברת-הכנסת ז'אק אמיר, ממשד התח-בורה לאשר לה העלאת מחירים בשיעור של כ-25% החל מחודש פברואר 1979 כאשר ההעלאה האחרונה היתה בדצמבר 1978. אילו אושרה ההעלאה המבוקשת בפברואר היה מגיע מחיר הטיסה לאילת, ככיוון אחד, ל-800 לירות כבר בחודש פברואר ובשני הכיוונים, ל-1,600 לירות כבר בחודש פברואר. כדי לא לפגוע בתנו-עת התיירות לאילת ואופירה בתקופת האביב והחורף, שהן עונות שיא של התיירות ליעדים אלה, החליט משר-ד התחבורה לדחות את מועד ההעלאה. בחודשים ה-אחרונים נרשמו עלויות תלולות במחירי הדלק שהוא מן המרכיבים העיקריים בסל ההוצאות של חברת "אר-קיע". עלי לצייין כי מחירו של הדלק התעופתי נקבע על-פי התנודות בשוק הבינ-לאומי של הדלק ובשער החי-ליפין של הלירה. עלויות מחירי הדלק, השינויים בשער החליפין ותוספת השכר באפריל גרמו להתייקרויות נוס-פות אשר חייבו את העלאת התעריפים בשיעור כפי ש-נקבע.

חברת-הכנסת ז'אק אמיר, שתי ההעלאות גם יחד, ההעלאות שהיו בתחבורה הציבורית לאחר דצמבר עד היום, הן מעל ומעבר להעלאה זו של חברת "ארקיע" עכשיו; מעל ומעבר, ומדובר שם בתחבורה ציבורית של נצרכים, של עניי העם. כאן ההעלאה קטנה אף מן ה-העלאה ההיא ואני רוצה שתדע את זה. מובן שהתע-ריף החדש הזה, שעליו אתה מתאונן, נקבע על דעת שני בעלי החברה, "אל על" ו"חברת העובדים". הם

סיבסוד של 200 מיליון לירות, מה הן ההכנסות ל-  
מדינה במטבע זר ?

שר-התחבורה ח. לנדאו :

אין המספר הזה אידיאלי אבל אני אגיד עוד מה  
ישיתי למען אילת. חכו, רבותי, המתינו, תראו מה  
עשה המשרד, כמה נתן בדולרים ביומנו, בלי שיתבקש  
לעשות משהו.

יעקב זיאק אמר (המערך) :

זה תפקידו, הוא לא צריך להתבקש, יש לו מדי-  
ניות.

שר-התחבורה ח. לנדאו :

יש לו מדיניות אבל ישנם אנשים שיש להם קול  
חזק מאוד, ומפעם לפעם נשמע קולם.

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מודע היטב  
לעובדה כי מחירי הטיסה שנקבעו לאחרונה הם גבוהים  
ביותר ובולתי סבירים לחלוטין. אולם במצבה הנוכחי  
של החברה אין אפשרות להקטיןם אלא בדרך אחת,  
סיבסוד על-ידי ממשלת ישראל. אני רואה כחובתי  
לשאל את שני חברי הכנסת הנכבדים אשר העלו את  
ההצעה הזאת לסדרהיום: האם הייתם מציעים לממשלה  
להדפיס עוד 100 מיליון לירות נוספות לשנה בעד ש-  
שנים צועקים חסם נגד האינפלציה ? קצת קשה ל-  
החזיק את המקל בשני קצותיו ולומר: הכו באי-  
פלאציה ויחד עם זאת הורידו את מחירי הטיסה. האם  
יהיה לכם האומץ לעמוד על בימה זו ולומר לעם  
כולו: אנו מציעים להגביר את האינפלציה ב ישראל  
להגדיל את סיבסוד מחירי הטיסה לאילת ? אבל תאמרו  
זאת, תאמרו זאת בפה מלא ובאומץ הלב הדרוש ואל  
תשחקו במלים.

דניאל רוזווליו (המערך) :

אנו רואים כיצד אתם מקטינים יום יום את האינ-  
פלאציה, בעתון...

זאב כץ (המערך) :

האם אתה הצלחת כבר להוריד את האינפלציה  
או האם יש לך בכלל סיכוי לעשות זאת ?

שר-התחבורה ח. לנדאו :

ואם אי אפשר היה לעשות זאת עד עכשיו האם  
זוהי חכמת חיך, להגדיל אותה עוד יותר ? להוסיף  
שמן למדורה ? אם אתם רוצים להיות כנים ורציניים  
— לא דמאגוגיה תקבע אלא כנות ורצינות, וכל אחד  
יודע מהי הרגישות לגבי האינפלציה בארץ — אל  
תעלו הנה מדי יום שני וחמישי ותטענו נגד האינפלציה  
ומדי יום רביעי תדרשו הקטנת מחירים.

אברהם כץ (עוז) (המערך) :

אתה מדבר על דמאגוגיה ? הרי דמאגוגיה ו"חירות"  
ירדו מהשמים שלובים יחד.

שר-התחבורה ח. לנדאו :

אתה חבר כנסת חדש ואינני מכירך אבל הסגנון  
הוא גם כן חדש בכנסת. היתה כאן אופוזיציה במשך  
שנים רבות אבל היא היתה אופוזיציה עניינית, היא  
היתה אופוזיציה לאומית, היא לא היתה אופוזיציה  
דמאגוגית.

שר-התחבורה ח. לנדאו :

ההנחה לחושבי אילת מגיעה לכדי 78% ממחיר ה-  
כרטיס. 78%, רבותי.

שושנה ארבל-אלמוזלינו (המערך) :

לא מדברים על חושבי אילת, מדברים על התיירות  
לאילת.

יהודה בן-מאיר (חזית תתית לאומית) :

אדוני השר, לא מדובר על חושבי אילת.

יעקב זיאק אמר (המערך) :

לא מדובר על חושבי אילת.

שר-התחבורה ח. לנדאו :

הרשו לי. אני לא רוצה להשתמש בפתגם ידוע,  
למי מראים חצי מלאכה. תנו לי לגמור. אם אסיים את  
דברי ולא אתייחס לשאלה שלך תטען ככל שתצפה  
ואז תשאל.

יעקב זיאק אמר (המערך) :

רגע אחד, אדוני השר, הרי אמרת שאתה אי-ה-  
קריאות ביניים.

שר-התחבורה ח. לנדאו :

אבל בעתן ובמקומן בדיוק כמו שאמרו חו"ל על  
הגשמים. טוב גם להאזין לדברי חו"ל ואפשר להחכים  
מהם, ועוד אדבר על דברי חו"ל כלפך.

ההנחה לחושבי אילת מגיעה לכדי 78% ממחיר ה-  
כרטיס. מחיר הכרטיס לאילת בכיוון אחד הוא עתה,  
לאחר ההעלאה, 1,050 לירות, והמחיר לחושבי אילת,  
בכיוון אחד בלי מס ערך מוסף, הוא 232 לירות או  
מחיר כפול לנסיעה בשני הכיוונים. הסובסידיה השני-  
הית לחושבי אילת בגין סיבסוד כרטיסי הטיסה בשבילים  
היא 100 מיליון לירות, ולכל אזורי הפיתוח למעט  
אילת, 125 מיליון לירות נוספות לערך. אבל אין זה  
הסיבסוד היחיד, חברי הכנסת, לאילת ולכן יש להוסיף  
עוד סיבסוד אחד: סיבסוד של התובלה היבשתית מנמל  
אילת צפונה המסתכם אף הוא ב-100 מיליון לירות  
בשנה לערך. נעשה חשבון פשוט: הסיבסוד לאילת בשני  
מגזרים תחבורתיים אלה בלבד מגיע ל-200 מיליון  
לירות לשנה. היום יש באילת 20 אלף תושבים. אם תעשו  
חשבון תמצאו כי הסובסידיה לנפש לכל תושב אילת  
במגזר התחבורתי היא 10 אלפים לירות. אינני סבור  
כי ניתן להתלונן על משרד התחבורה שאינו נוהג  
בהגינות מבחינתו הוא לגבי אילת ותושביה, אבל עוד  
אגיע לשאלה השנייה.

יעקב זיאק אמר (המערך) :

אף אחד לא השתמש במלה "הגינות" אלא דיברני  
על מדיניות.

שר-התחבורה ח. לנדאו :

עוד אגיע לזה. עוד אתייחס לדברי ההסבר שלך,  
חבר-הכנסת זיאק אמר: הם אתי פה — באשר להצעה  
לסדרהיום שהגשתי משום מה התביישת להעלות אותם  
פה אבל הנייר אינו יודע בושה ואפשר להעלות עליו  
כל דבר. עוד אתייחס לכך ואבקש להמתין בסבלנות.

משה עמאר (המערך) :

אדוני השר, אפשר לשאול שאלה ? — לעומת ה-

את חברת "ארקיע" על דרך המלך ואז תיפתר גם הבעיה של הוזלת התעריפים. אני שוב מדגיש: היא אפשרית, היא לא הכרחית אלא היא גם אפשרית.

יעקב ז'אק אמיר (המערך):  
בהצלחה.

שר-התחבורה ח. לנדאו:  
אתה אומר לי בהצלחה, חבר-הכנסת אמיר, אבל אני מקווה כי כאשר נצליח ונגיע ליישום הדברים אתה לא תעמוד מהעבר השני של הבאריקאדה ותאמר: הדי פיסו כספים.

משה עמאר (המערך):  
תלוי באיזה דרך.

שר-התחבורה ח. לנדאו:  
אין דרך אחרת. אין מעשי נסים. חבר-הכנסת עמאר, יש בפניך ברירה פשוטה: או שאתה מייעל חברה על דרך של מינהל משקי מודרני או שאתה מדפיס כספים ומקיים אנומאליה משקית. זוהי הברירה ואין דרך שלי-שית, לא קיימת.

משה עמאר (המערך):  
יש בעיה של קווי טיסות. אתה מתעלם מזה. לאן יטוסו? לאן יבואו?

שר-התחבורה ח. לנדאו:  
האמן לי, לא זו הבעיה. וכי אתה מומחה בשטח זה? ישבו מומחים גדולים לנושא ובדקו את כל המודלים האפשריים והגיעו למסקנות מסוימות. אם אמנם הכי וונה היא שהחברה תהיה משקית נורמאלית חייבים לדעת שאין לפעול לפי אמוציות ולא לפי מסורת עבר גרושה ומעוותת. לא אלה יהיו נר בדרכי להבראתה של חברת "ארקיע".

אדוני היש-בראש, אינני רואה אפשרות. לעצמי לעבור לסדר-היום על דבריו של חבר-הכנסת ז'אק אמיר, אשר נכללו בדברי ההסבר להצעתו לסדר-היום ואשר אקרא אותם.

יעקב ז'אק אמיר (המערך):  
אני לא מתבייש בדברים שכתבתי אלא להיפך, לעתים דברים שנאמרים בעליפה זה יותר גרוש.

שר-התחבורה ח. לנדאו:  
אני חייב לקרוא את הדברים האלה.

(חבר-הכנסת יעקב ז'אק אמיר קורא קריאת ביניים.)

היו"ר מ. ל. מרון:  
חבר-הכנסת אמיר, שר התחבורה לא שאל אותך.

שר-התחבורה ח. לנדאו:  
אני לא שאלתי, אני קבעתי עובדה. חבר-הכנסת ז'אק אמיר כותב בדברי ההסבר שלו לאמור: "דומה כי שר התחבורה עושה כל שביכולתו להקשות את החיים על תושבי אילת ומנסה להפריע להתפתחות של ה"העיר".

יעקב ז'אק אמיר (המערך):  
ואולי זה לא נכון, אדוני שר התחבורה?  
(קריאות מספסלי המערך: מה שנכון — נכון.)

יעקב ז'אק אמיר (המערך):  
אני מציע שתעבור על כל הנאומים ואז תדע איזו אופוזיציה היא היתה.

שר-התחבורה ח. לנדאו:  
אני ישבתי על ספסלי האופוזיציה במשך 22 שנה אבל אז ההתייחסות לבעיות לאומיות היתה שונה מזאת של האופוזיציה היום, ואני אומר זאת בצער רב.

יעקב ז'אק אמיר (המערך):  
הנושא הוא מחירי כרטיסי הטיסה לאילת.

אברהם כץ (עוז) (המערך):  
הממשלה הזאת מנסה להטיל את בעיות המדינה על האופוזיציה.

שר-התחבורה ח. לנדאו:  
המתינו בסבלנות, עוד תשמעו משהו.

אדוני היש-בראש, יש כמובן דרך להגיע להוזלת רצינית של הטיסות אבל זה רק לאחר הבראתה של חברת "ארקיע". ואכן משרד התחבורה מטפל בבעיה. יש דרך, יש מודל או מודלים שלפיהם יכולה חברת "ארקיע" לתת שירותים זולים בהרבה, טובים בהרבה, ויחד עם זאת להיות גם חברה כלכלית רווחית. לא אכנס לפירוט הבעיה הנמצאת עתה בבירור ובטיפול רציני אבל יש קשיים. הרי היתה אפילו שביתה של עובדי "ארקיע" לאחר שאני הודעתי על כיוון הבראת החברה כאשר המטרה היתה אחת ויחידה: שזאת תהיה חברה כלכלית, חברה שנותנת שירותים טובים, חברה אשר תוכל לאחר הבראתה להוזיל את מחירי הטיסות לאילת. חבר-הכנסת ז'אק אמיר, מה היתה תגובת חבריך לעמדה זו שלי? — שביתה באילת.

יעקב ז'אק אמיר (המערך):  
למה אתה שואל אותי? תשאל אותם ישירות.

שר-התחבורה ח. לנדאו:  
אירגנתם שביתה בכל מגזר שיכולתם, גם את הנמל השבתתם, דבר שעלה למשק המדינה מיליוני לירות וכנראה לא חשוב לכם עוד מיליון או פחות מיליון, העיקר הפילוסופיה המזורה שלכם לגבי המשק.

יעקב ז'אק אמיר (המערך):  
אילו היית יודע מי עמד מאחורי השביתות האלה היית נוכח לדעת שהיו אלה חבריך.

שר-התחבורה ח. לנדאו:  
חבר-הכנסת ז'אק אמיר, אתה הנציג של פילוסופיה מזורה מאוד במשק: יש לשבות יותר, לעבוד פחות ולקבל פרמיה בעד שניהם.

יעקב ז'אק אמיר (המערך):  
מה דעתך, אולי תתחיל גם אתה להשתמש בביטויים של צפורי?

שר-התחבורה ח. לנדאו:  
חברי הכנסת, ההתייעלות של חברת "ארקיע" היא כוזה המציאות ודרך הפתרון היחידה לעתיד החברה, לאור נסיון חיינו, היא איננה תהליך פשוט בישראל, לא כן בגויים. אולם לצערי יש תומכים בסדרי האת-מול בחברה אך יחד עם זאת תובעים טיסות זולות, וזה כמובן דבר והיפוכו. אני מאמין כי נצליח להעלות

**שרי-התחבורה ת. לנדאו :**

חבר-הכנסת ז'אק אמיר, אולי תאזין לדברי? הרי ציטטתי עכשיו את דבריך, כמעט דברי אלוהים חיים, אולי תקשיב לתשובתו של בשר דם פשוט?

נראה לי כי הדרך הטובה ביותר להתווכח עם דברי דמאגוגיה אלה של חבר-הכנסת ז'אק אמיר היא באמצעות עובדות. טוב שיאזין לדברי גם חבר-הכנסת בן-מאיר שהעלה הצעה לסדר-היום באותו נושא, כמוכן בנוסף שונה ובתוכן שונה. ואלה העובדות: שבוע לאחר היכנסו לתפקידו כשר התחבורה, החלטתי — כדי לעודד את טיסות השכר לאילת, וזה גורם מכריע לעידודה של התחרות לאילת — להקטין שלושה סוגי אגרות הקשורות בטיסות שכר אלה: את האגרה לנוסע, את אגרת הנחיתה ואת אגרת הנחיה של המטוסים המשרתים טיסות שכר אלה. בהחלטה זו הקטנתי את מחיר החבילה לנוסע בטיסות שכר בסכום של 15 דולר שהוא סכום משמעותי ביותר. בנוסף לכך הוזל מחיר הנסיעה בארבעה טיפוסים מ"עציון" לאילת לאלה הנוחתים בטיסות שכר בשדה "עציון" ב-3 דולר. הוזלת איפוא את מחירי הטיסות לנוסע בטיסות שכר ב-18 דולר, חבר-הכנסת אמיר, כל זאת בימתי אני, מבלי שנתבקשתי לכך על-ידי גורם כלשהו, אף לא על-ידי גורם כלשהו באילת עצמה.

**חיים בר-לב (המערך) :**

שר צריך לעשות מבלי שמתבקש.

**שרי-התחבורה ת. לנדאו :**

אבל היו גם שרי תחבורה לפני. שאלו אותי מה נעשה אז אני אומר מה עשיתי בזמתי או המשרד בזמנו ובשבוע הראשון בבואי למשרד. וכל זה בעת שכל שלוש האגרות שמנתי הועלו באותו זמן לכל היוצאים ממגל "גוריון" בדרך האוויר.

אדוני היושב-ראש, חברות הצ'ארטר הנוחתות ב"שדה "עציון", והן מסכות כשליש מכל טיסות השכר לאילת, תובעות זה שנים הקמת טרמינאל לנוחיות היוצאים והנכנסים. כל ההבטחות שניתנו בעבר לא קוימו והיתה סכנה כי מפעילי טיסות השכר "עציון" יפסיקו אותן. ללא היסוס הודעתי כי לקראת עונת ה"חורף הקרובה יוקם הטרמינאל המבוקש. אנו מטפלים בנושא וההבטחה תקויים. המשרד מטפל עתה גם ב"שנינויים במבנה הטרמינאל באילת כדי שהשירותים הניתנים בו יהיו גם נוחים יותר וגם ברמה בטיחותית טובה יותר. והן באשר לחלק הקשור בשירותי התעופה לאילת. אבל גם בקשר להפעלתו של הנמל עושה המשרד מאמצים לא קטנים להפנות אליו מטען ככל שרק אפשרי הדבר, אף אם זה קשור בסיבסוד רציני של התורבל בתחבורה היבשתית מאילת צפונה בסך 100 מיליון לירות לשנה. לאור העובדות העומדות להתבצע בנגב יעשה המשרד כמיטב יכלתו כדי להפנות מאקסימום מטענים לנמל אילת אף אם זה יהיה קשור בסיבסוד נוסף להובלה היבשתית מאילת צפונה.

אני רוצה להודיע וכבר הודעתי על כך: התנועה לאילת וחיווקה, חברי הכנסת, היא במשרד התחבורה היום יעד לאומי וכך נפעל למענה, מתוך הערכת חשיבות הלאומית של הנמל הדרומי שלנו. לומר אחרי כל אלה, אחרי כל מה שמסרתי ועשיתי בזמתי, כי "שר התחבורה מנסה להפריע להתפתחותה של העיר", לא אשתמש בשיגורא דלישנא, יכולתי לומר כי זאת דמאגוגיה אבל אני שם מחסום ללשוני ולא אוסיף. יש

אמרה של חז"ל במסכת סוטה שאמר ינאי מלכא לדביתיה, אבל לא אצטט אותה, אף שהיא באמת מתאימה.

**משה עמאר (המערך) :**

זה לא שייך לעניין. מה עניין שמיטה להרי סיני?

**שרי-התחבורה ת. לנדאו :**

אבל משום היחסים הטובים לא אצטט אמרה זו של חז"ל אבל אצטט אמרה אחרת. חז"ל אמרו: חכמים היהירו בדבריהם, ולא אוסיף את האמרה כולה. אולי אומר כי יישומה של אמרה זו לא ייוק גם לגבי חברי הכנסת, ואמרת זאת מעל במה זו כאשר הייתי חבר הכנסת באופוזיציה. אני דוחה, כמוכן, דברי הסתה שנוגדים לחלוטין את המציאות ושמטרתם אינה לשמם ולא לגופו של העניין.

אני מציע להעביר את הנושא לוועדת הכלכלה של הכנסת.

**הו"ר מ. ל. מרון :**

רשות הדיבור לחבר-הכנסת משה שמיר, להצעה אחרת.

**משה שמיר :**

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מציע להסיר את ההצעה הוזאת מסדר-היום של הכנסת. היא איננה רצינית. ידידי באילת, והם רבים, יודעים כמה יקרה וקרוב לה לי עירם, והם ושלום אין בהצעתי זו משום התייחסות או אי רגישות לגבי בעיותיהם, אבל בעיותיה האמיתיות של אילת אינן מתמצות במחיר הטיסה שהיא אמיר בזמן האחרון. בהעלאת נושא זה של סיוע לאילת בהנשמה מלאכותית על-ידי חבר קואליציה וחבר אופוזיציה, הם הצביעו יחדיו על תכנית נסיגה שיש בה משום סכנת חיסולה של אילת, ויש בזה יותר משמיינת של צביעות. אמנם אין לנו כאן עסק במכות מוות מיידית, אין כאן "החוקק מבוססות". ממשלת ישראל עושה את מלאכת החניקה לאט לאט, בעדינות, בצעף משי מעטיר פרחים. גם המבקשים להעלות את הנושא על סדר-היום מנסים להוסיף זר פרחים על ערש הדווי של אילת, לאחר שנגזרה עליה גזירת הידרדרות, גזירת גסיסה חס ושלום, על-ידי מדיניות הממשלה.

תחילה הורסים את התשתית היסודית של אילת על-ידי המדיניות הוזאת הקרויה מדיניות השלום, על-ידי החווה הנקרא חווה השלום עם מצרים, והיום באים לדבר עמנו כיצד להנשים אותה הנשמה מלאכותית. מה הועיל הנשמה מלאכותית כאשר מחזירים את ה-6 גבול 6 קילומטרים מאילת, גוללים מאילת את כל אותו מרחב נהדר שאיפשר לה להתפתח במשך 12 השנים ה"אחרונות ומוותרים על שדה "עציון", האפשרות הרצינית היחידה, אדוני שר התחבורה, לטרמינאל אמיתי ולפיתוח תיירות מכל העולם?

**מאיר פעיל (מחנה שלי) :**

אני יכול להראות לך עוד עשר אפשרויות במקום אחר.

**משה שמיר :**

מדברים על השיט בסואץ אבל הרי זה פסבדו הישג. הוא מוזק לאילת, הוא איננו מוסיף לנו ואין בו אלא העמדת פנים מוקיונית של הישג. חיל הים ככל הנגר

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הנשא של אילת איננו תלוי במחיר טיסה כזה או אחר. הבעיה המרכזית של אילת היא שהיא הוכתה מכת-מוות על-ידי מדיניות הממשלה הזאת, על-ידי האשליה של שלום, על-ידי חי"י סול כל המרחב הקרקעי, הבטחוני, הגיאופוליטי, התיירותי, סביב אילת. מישו מן האחראים למדיניות הזאת בממשלה פירסם ספר בשם "לך שמים לך ארץ". כיום יש לנו מדיניות של לא שמים ולא ארץ. מזה אילת סובלת, מזה צריך להציל את אילת.

היח"ר מ. ל. מרון :

חבר-הכנסת, אנחנו ניגשים להצבעה. יש לנו הצ"ע של חבר-הכנסת משה שמיר להסיר את הנושא מסדר-היום. מי בעד הצעה זו ?

ה הצ ב ע ה

ההצעה לא לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת לא נתקבלה.

היח"ר מ. ל. מרון :

האם חבר-הכנסת יהודה בן-מאיר ויעקב ז'אק אמיר מסכימים להצעה להעביר את הנושא לוועדת ה- כלכלה ?

יעקב ז'אק אמיר (המערך) :  
כן, אדוני היושב-ראש.

היח"ר מ. ל. מרון :

אם כן, מי בעד העברת הנושא לוועדת הכלכלה ?

ה הצ ב ע ה

ההצעה להעביר את הנושא לדיון בוועדת הכלכלה נתקבלה.

היח"ר מ. ל. מרון :

הוחלט להעביר את הנושא לוועדת הכלכלה של ה- כנסת.

## 2. חוק התיישנות פשעי הנאצים

בבונדסטאג. כמו-כן התברר כי ההצעה שיש לה רוב או שיש לה סיכוי להשיג רוב פארלאמנטארי היא ההצעה לבטל בגרמניה את ההתיישנות על רצח בכלל. על-ידי כך יאופשר להוסיף ולהעמיד לדין גם פושעים נאצים שהרי כל שאר פשעי הנאצים, פרט לרצח ממש, כבר התיישנו מזמן. רק מעטים מבין המשתתפים בדיון בבונדסטאג הצביעו כמו שהכנסת הצביעה על ההפרש העקרוני והיסודי שבין רצח סתם ובין פשע סתם לבין הפשע של השמדת עם, שהרי רצח הוא עדיין בגדר האנושי והשמדת עם היא מחוץ לגדר האנושי. על-כן ברור שאם תתקבל החלטה זו בבונדסטאג הגרמני תה" גשם אולי המטרה השנייה של הכנסת, שאמנם יקוימו גם להבא משפטים של פושעים שיתגלו אחרי סוף 1979, אבל לא תתקיים המטרה של ההצהרה העקרונית שהצטרף מרת עם תזדקק לעולם כעמוד קלון מרתיע ומוהיר לנצח ושפשע זה לא יתאורח במשפחת הפשעים הידועים לאדם עלי אדמות. שהרי אנו דרשנו גם שלא יטושש התהליך העקרוני וגם שאולי יועמדו לדין פושעים נוספים. הנה

אה יסולק מאילת, אחרת הוא יימצא אחרי השלמת ה- נסיגה מסיני במלכודת מוות. אנשי חיל האוויר ככל הנראה יסולקו משם.

מאיר פעיל (מחנה שלי) :  
מאין לקחת את זה ?

משה שמיר :

תיירים ישראלים ספק אם יבואו — — —  
(חבר-הכנסת מאיר פעיל קורא קריאת ביניים.)

היח"ר מ. ל. מרון :

חבר-הכנסת פעיל, אני לא מסכים שאתה תנהל את הישיבה.

משה שמיר :

חבר-הכנסת פעיל, אני מבין אחרת ממך את כל הדברים.

מאיר פעיל (מחנה שלי) :  
אתה לא מבין כלום.

משה שמיר :

תודה לאל, שבח לגותן בינה לאדם : דעתי אחרת מ- דעתך בכל נושא.

(חבר-הכנסת מאיר פעיל קורא קריאת ביניים)

הקנטרנות האישית שלך היא למטה מכבודו של אדם המכבד את עצמו.

החוק של אילת לאחר הנסיגה מסיני יהיה גרוץ מהחופים הקטנים והצפופים בישראל ; גם זפת, גם צפיפות. חוץ מזה, אני רוצה לומר לאלה הדואגים כל כך לעתיד התיירות באילת : אם אמנם תושלם הנסיגה המלאה מסיני ואם אמנם יתממשו התכניות לבנות את הגלב על-ידי אלפים ורבות של פועלים מצריים — ושמענו כאן לפני שבועיים מסגן ראש הממשלה שהוא כבר דואג לטפל בכך שהם יהיו במחנות ולא יתערבבו יותר מדי באוכלוסיה היהודית — יצטרכו למצוא להם אזורי דיור, ייתכן שיפנו אותם לאילת. כלומר, הרס אילת מבחינת התיירות.

היח"ר מ. ל. מרון :

אנחנו עוברים עתה להצבעה לסדר-היום : חוק התיישנות פשעי הנאצים. רשות הדיבור לחבר-הכנסת גד-עון האוזנר.

גדעון האוזנר (המפלגה הליברלית העצמאית) :  
אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, ב-20 בנובמבר בשנה שעברה קבעה הכנסת בהחלטתה בעניין התיישנות פשעי הנאצים שלוש החלטות, ואלה הן : ראשית, פשעים איומים אלה אין לטפל בהם בדרך השיגרה ול- החיל עליהם התיישנות ; שנית, יש לגלות את הפושעים הנאצים ולהעמידם לדין ; ושלישית, הכנסת תבעה מ- הממשלה להתמיד בפעולתה למען העונשם של פושעים נאצים. החלטה זו הועברה לכל הפארלאמנטים בעור- למ, גם לפארלאמנט של מערב גרמניה. שם נתקיים דיון בנושא זה ב-29 במאוס שנה זו. התברר כי קיימים חילוקי דעות רציניים בעניין ההתיישנות וכי חילוקי דעות אלו חוצים את כל המפלגות בפארלאמנט הגרמני,

או לא תרעומות העולות מבית. האם לא יהיה זה מן התבונה שלא לדבר על אחריות ממלכתית ולדחות את החלק השני, אפילו אתה חושב שיש לו צידוק, לעוד שבועות מספר ולא להעלות אותו היום?

גדעון האוזנר (המפלגה הליברלית העצמאית):  
לא, אדוני שר המשפטים, אינני חושב כך. אני חושב שאני חייב להגיד את אשר עם לבי ואני אומר את זה תוך ריסון ואיפוק רב מפני שעל יסוד מה אני עומד כאן לא על יסוד הצעה דחופה שבה אני טוען ש-הממשלה לא עשתה את מה שהיא היתה צריכה לעשות? על כך אני מופיע כאן. בכנסת ישראל אני מופיע, לא בבונדסטאג, וכאן אני צריך להתווכח אתך ועם חבריך על המחל שלכם.

שר-המשפטים ש. תמיר:

— מתוך יותר רוחב אופקים ולא —

גדעון האוזנר (המפלגה הליברלית העצמאית):  
אדוני שר המשפטים, אנא אל תלמד אותנו רוחב אופקים. איננו זקוקים לשיעור זה ממך.

זלמן שזיבל (הליכוד):

מי זה "אותנו"?

היר"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

תהיה לך הרשות לתשובה, אדוני השר.

גדעון האוזנר (המפלגה הליברלית העצמאית):  
היה מקום לפנות, שבהתאם להזמנתו של הבינדס-קאנצלר יופעלו גם ארצות יידידותיות כי גם אותו הוא הזמין להשמיע את דעתו בעניין זה. גם בקשר לכך, צר לי להודיע לכנסת, לא נעשתה אותה פעולה נרחבת ומקיפה שהתבקשה; אותה הזמנה, גם של ישראל, לא נענתה בהיקף הדרוש והאפשרי. לא נעשה דבר. הבונדס-טאג דיון בנושא בעוד שמונה ימים. בעוד ימים מספר תיפול הכרעה, אנחנו עומדים רגע לפני השעה ה-12. מפני זה העניין דוחק ולכן צריך לקרוא מעל דוכן זה לגוף האחראי, לממשלת ישראל, לעשות בימים האחרונים כל מאמץ אפשרי. צר לי לומר שבחוגים פארלא-מנטאריים גרמניים שעמדתי אתם במגע, וגם בחוגים ממשלתיים גרמניים שגם אתם עמדתי במגע, נוצר ה-רושם — מוטחני שהוא רושם מוטעה — שהעניין הזה אינו עומד במקום עליון או בסדר עדיפות גבוה בצד הישראלי.

זאב פין (המערך):

תסתכל על מליאת הכנסת ותראה שזה נכון.

שר-המשפטים ש. תמיר:

זה עדיין לא אומר דבר לגבי עמדת הממשלה.

גדעון האוזנר (המפלגה הליברלית העצמאית):  
ולכן את הרושם הזה חייבים לתקן לפחות בשמונה ימים אלה ולעשות את מיטב המאמצים כדי שהבונדס-טאג הגרמני שעומד להחליט בעניין זה בעוד כמה ימים יעמוד על הרגשות האמיתיים של הציבור בארץ. ותסלח לי, חברי-הכנסת כן, אינני חושב שהנוכחות כאן מש-קפת את הלך הרוח בציבור. אני משוכנע שעניין זה נוגע ללבנו של כל ישראלי. אני משוכנע שזה נוגע לממשלה. וכי מישור מאשים את הממשלה שזה לא איכפת לה? לכן תמהתי על הערת הביניים של שר המשפטים. אני

פולין המציאה לגרמניה הפדראלית חומר על פושעים בשנת 1978, וכתוצאה מזה, כפי שסיפר הממונה על מרכז החקירה של פושעים נאצים, מר ריקרל, אכן הוע-מדו נאצים לדיון ונפתחו מאה הליכים חדשים.

באותו דיון בפארלאמנט הזמין הקאנצלר המערב גרמני, מר שמידט, גופים מסויימים ואישים מסויימים לחוות דעה בנידון. הוא חזר על ההזמנה שכבר השמיע בעניין זה בנובמבר 1978 במלאת 40 שנה ל"ליל הבדולח". חבל שפנייה זו של הבונדסקאנצלר לא הובאה לידיעת האישים המתאימים בישראל ושהממשלה לא פעלה ולא פנתה לגופים שיש להם מה לומר, אירגונים כמו "יד ושם", "לוחמי הגיטאות", מפעל ההנצחה במצודת זאב, "מורשת סופרים" ואנשים שכתבו על השואה ושחשים את השואה — כפי שהתבטאה סופרת ישראלית באמרה שהשואה היתה כמו רימון שרסיס ממנו נכנס לגופו של כל יהודי, ועליו להיות עם הרסיס הזה כל ימינו — שייענו להזמנה המפורשת של הבונדסקאנצלר. הוא פתח לפנינו לרווחה את הדלת בלי שהעניין ייחשב כהתערבות בענייניה של ממשלת גרמניה אם כי ההחלטה צריכה ליפול שם. אנחנו יכולים ליעץ, חובתנו ליעץ, גם אל-מלא הזמנו; על אחת כמה וכמה משהזמנו במפורש לעשות זאת, היתה על הממשלה חובה להפעיל חוגים בישראל שיש להם מה לומר בעניין זה.

עם החלטת הכנסת לא יצא שר ישראלי לגרמניה להסביר את דעתנו על דבר ההפרש התהומי שבין הש-מדת עם לבין רצח סתם, ולא מפני ששרי ישראל נמנעים כל כך, חלילה, מלעזוב את המדינה או מפני שהם רתוקים כל כך למשרדיהם ואינם מרשים לעצמם לצאת ממסגרת התפקיד השיגורתי שלהם. היתה הצעה לשלוח כמה חב-רי כנסת שיש להם אולי מה לומר בעניין זה לעמיתיהם בבונדסטאג וגם הצעה זו, מטעמים גנזיים השמורים בודאי עם הממשלה, לא נתקבלה.

הלל זיידל (הליכוד):

מותר לי להעיר משהו?

גדעון האוזנר (המפלגה הליברלית העצמאית):  
בבקשה.

הלל זיידל (הליכוד):

קיבלתי הודעה ממשרד החוץ שלנו שלפי עצתו של שגריר ישראל בבון אין צורך במשלחת לא של חברי הכנסת ולא של שרים. אני רק קובע את העובדה. אני מסכים עם מה שאתה אומר אבל קיבלתי הודעה אישית בכתב שהם פועלים לפי עצתו של שגריר ישראל ב-בון.

גדעון האוזנר (המפלגה הליברלית העצמאית):  
תודה, חברי-הכנסת וזיידל.

אני קראתי לזה "סיבות השמורות עם הממשלה" מפני שאינני רוצה להיכנס לשיקולים הפנימיים של הממשלה מדוע היא מאוינה לעצה זו או אחרת.

מכיוון שהבונדסקאנצלר חזר על ההזמנה היה גם מקום לצפות —

שר-המשפטים ש. תמיר:

ברצוני להציע לך להבדיל בין שתי סוגיות: האחת, הנושא העומד עכשיו לפני הבונדסטאג כאשר אנו עומ-דים ימים ספורים לפני ההכרעה; והאחרת, תרעומות

חוברת ל"א, ישיבה רל"ד  
— הצעות לסדר-היום —

רוחי את שבועוני גרמניה כגון "שפיגל", "השטרן", המפרסמים את זכרונותיהם של פושעים אלה לפי הנוסח "הייתי צייד היהודים" עם תמונות צבעוניות ותיאורים מרתקים על עלילותיהם השפלות. ובוודאי נוכל גם לקרוא מדי שבוע, אחרי ה-1 בינואר 1980, ב"נאצינאל צייטונג", עתון הניאונאציים בגרמניה, תיאורם של תיילי הס. ואנשי הגיסטאפו שהצליחו להתחבא במשך שלושים שנה ולהערים על החוק בגרמניה דהיום. כל זה, כמובן, תמורת דמי סופר שמנים.

אורי אבנרי (מחנה שלי) :

למה לך להשמיץ עתונים כמו "שטרן" ו"שפיגל" שבוודאי אחד מהם הוא על רקורד אנטי-נאצי קיצוני?

משה ל. מרון (הליכוד) :

אני לא משמיץ את העתונים. יכולתי להזכיר גם את "קוויק" או אחרים, הכוונה שלי היא לתת אילוסטרציה לאפשרות של עתון, שיש לו תפוצה עצומה, להשתמש בחומר זה ולהוכיח בכך את הצורך בביטול ההתיישנות. הבאתי זאת כאילוסטרציה נוספת. יש גם האספקט המסחרי בעתונים האלה שהזכרתי.

גברתי היושבת-ראש, גם בקרב חברי הבונדסטאג מסתמן רוב בעד ביטול חוק ההתיישנות ורבים וטובים מהם קראו לבריתם לתמוך בכך. סקר שנעשה על-ידי מר טוביה פרידמן, מנהל המכון לתיעוד פשעי הנאצים, מעריך ש-245 חברי פארלאמנט יצביעו נגד החוק אולם חסרים עוד כעשרה קולות לצורך הרוב הדרוש.

יחד עם זאת אני מוכרח לומר לחבר-הכנסת האזנר שבכל אופן נעשו דברים במשך השנה האחרונה. הם נעשו הן על-ידי הממשלה והן בעידודה הן על-ידי הגוף הקרוי האגודה הפארלאמנטארית ישראל—גרמניה והאגודה הפארלאמנטארית גרמניה—ישראל בבונדסטאג כדי להביא לתוצאות המקוות בהצבעה בשבוע הבא. לא הייתי אומר שלא נעשה מאומה. להיפך, נעשו דברים. מובן שמי מיד אפשר לעשות יותר — — —

מנחם סבידור (הליכוד) :

תוסיף שבעניין זה היתה החלטה של מועצת אירופה והיתה פעילות.

משה ל. מרון (הליכוד) :

היתה החלטה של מועצת אירופה, היתה החלטה של הפארלאמנטים בקאנדה ובהולאנד. הדברים האלה נעשו ללא ספק בעידוד הממשלה, אולי בצורה יותר דיסקרטית, וטוב שנעשו כך. לא הייתי אומר שזה המקום וזה המועד, היום להאשים את הממשלה, אבל כמובן כל אחד רואה זאת מזוויתו שלו. שנינו, אני בטוח, וכל הבית מאוחדים ברצוננו להגיע לאותה תוצאה ב"ה הצבעה בשבוע הבא.

תרשי נא לי, גברתי היושבת-ראש, להוסיף משהו מאוד אישי לנושא זה, לאותם דברים שהזכרתי בקשר ל"הפושעים הקטנים" שעלולים לצאת. בקיץ 1940 התחבא לו גבר בדירה בגרמניה, הוא שמע את צעדיהם של אנשי ה"אס.אס. הנאציים במדרגות הבית. כאשר, כעבור דקה, פרצו אלה לדירה שבה הסתתר כדי לעצור ולהובילו למחנה השמדה הוא העדיף לקפוץ דרך החלון לוריעות המוות. איש זה היה אבי זכרנו לברכה. אנשי הגסטאפו, אנשי ה"אס.אס. האלה, היכן הם היום? מתי הם יכתבו את זכרונותיהם ומתי הם יפרסמו? הם לא אנשים מפורסמים,

חושב שהממשלה היתה צריכה להיות יותר פעילה מאשר היתה. יש היום גם עניינים אחרים, זה נכון, אבל גם זה עניין ממדרגה עליונה. את הרושם המוטעה שנוצר צריך לתקן. לשם כך עליתי היום לדוכן זה במסגרת של הצעה דחופה לסדר-היום.

היור"ר ש. ארבל-אלמוזלינו :

רשות הדיבור לחבר-הכנסת מרון, להצעה לסדר-היום באותו נושא.

משה ל. מרון (הליכוד) :

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, בשבוע הבא ידון הבונדסטאג הגרמני בנושא אשר הינו לא רק מעניינו של הפארלאמנט הגרמני אלא מעניינם של כל עמי העולם הנאור ובעיקר של אלה אשר סבלו ייסורי תופת אכזריים מקלגסי הנאצים.

מאמץ מרוכז נעשה על-ידי הגרמנים לגלות ולהעמיד לדיון פושעים נאצים. החל משנת 1958 הורשעו רק 6,400 פושעים נאצים ועוד 3,700 מחכים לתורם. 14 פושעים נידונו למות ו-164 למאסר עולם. שיעור העניינים שה הוא לערך 7.6% מכלל השפוטים אולם השיעור ירד ל-1.5% בעשר השנים שבין 1965 ל-1975. משרד התיעוד המרכזי בלודביגסבורג החוקר את פשעי הנאציזם מוסיף לקבל מידע בורם בלתי פוסק, בעיקר מפולין, ו-300 תיקים לערך נפתחים מדי חודש. אולם שלושה רבעים מאלה נסגרים מחוסר תיעוד ומחוסר הוכחה מספקת. ובינתיים, כך סבור מר שמעון ויונטל הידוע כצייד הנאצים, מצויים בידי ברית-המועצות וגרמניה המזרחית מסמכים רבים שיכולים להרשיע חושבים במערב גרמניה אולם מדינות אלה מחכות לתאריך הקובע — ה-31 לדצמבר 1979 — המועד שבו יתיישנו הפשעים כדי שתוכלנה או להשתמש בחומר הזה כתעמולה נגד מערב גרמניה. לפי הערכות של מקור מסוים מצויים עדיין עשרת-אלפים פושעים נאצים שלא באו על עונשם, וזו הערכה צנועה מאוד.

יועצים תמימים וטובים אומרים לנו בימים אלה שאל לנו ללחוץ או לחבוע יתר על המידה בקשר לחוק ההתיישנות של פשעי הנאצים כיוון שדבר זה ייראה כהתערבות בענייניה הפנימיים של מדינה ריבונית אחרת, גרמניה המערבית. לוחשים לנו שהדבר יביא לתוצאה הפוכה ושהפארלאמנט הגרמני לא יאשר את ביטול חוק ההתיישנות החל מה-1 בינואר 1980. אולם, חברי הכנסת, גדמה לי שאין זו בעיה הנוגעת אך ורק לגרמניה. זוהי בעיית העולם הנאור שסבל מפשעי הרצחיים הנאצים ואינו יכול להעלות על הדעת שפשעים אלה יקבלו מעין חנינה על-ידי הכרוזים כמבוטלים על-ידי התיישנותם.

אומרים לנו שאין טעם — ואוי לטעם הזה — לנהל משפטים נגד פושעים אלה אחרי שלושים שנה מכיוון שהם זקנים והעדים לא זוכרים, לא מזהים את הפושעים. אך אומר מייד לכל אותם המטיפים והיועצים שגם אם לא יתנהל אפילו משפט אחד נוסף נגד פושעים אלה, לפחות מבחינה מוראלית, אנושית ופסיכולוגית לא ייתכן לפתוח פתח לכל אותם נאצים המתחבאים עד היום כדי שיצאו לעיני העולם כולו בבטחה וביהירות.

גברתי היושבת-ראש, ייתכן שבי-1 בינואר 1980 יופיעו להם פושעים מתועבים אלה אשר משום מה לא נכללו בשום כתב אישום קודם ויתהלכו להם בנחת ברחובות בון, פראנקפורט וברלין. יכול אני לראות בעיני

למאבק שמעטים כמותו בעלי משמעות כה עמוקה, כה צודקת, כה מוסרית וכה היסטורית.

מן הראוי שאמנה כמה מקולות אלה ולו רק כדי להדגים באזני חברי הכנסת ולהציג בעת ובעונה אחת בפני חברי הבונדסטאג ערב הדיון שהם יקיימו משהו מאותה קשת רחבה של תהודה שהיתה להחלטת הכנסת ולקולה של מדינת ישראל. נשיא המדינה וראש הממשלה העלו את הנושא במלוא חומרתו בפני שר החוץ הגרמני בביקורו בארץ בסוף יוני 1978 וכן עם יושב-ראש ה"בונדסטאג ומשלחתו שעה שביקרו בישראל חודש לפני כן. מובן שבשיחותיהם תפס הנושא מקום מרכזי. ב"עקבות החלטת הכנסת 20 בנובמבר 1978 שיגר יושב-ראש הכנסת את נוסח ההחלטה לנשיא הבונדסטאג, לישב-ראש האספה המייעצת של אירופה וליושב-ראש הפארליאמנט האירופי. אני שיגרתי לשר המשפטים הגרמני ד"ר פוגל, ביום 28 בנובמבר 1978 תזכיר שבו העליתי את כל עמדותיה של מדינת ישראל בנושא. לאחר מכן נפגשתי עמו ואמרתי לו בלשון ברורה וחד משמעית איזו תוצאה חמורה והרסנית תהא להחלטה שלילית; ואיזה תרומה, מוגבלת ככל שהיא אבל חשובה, תהא להחלטה נכונה. אמרתי "מוגבלת" מפני שגם הצעד הנכון לא ישנה מונועם של הדברים שהיו, אבל לפחות הוא נדרש ונתבע עלידינו מן הגרמנים. נפגשתי עם השגריר הגרמני כאן והוא יודע בדיוק את עוצמת הרגשות של כלל ישראל בנושא הזה. אין לו כל אשליות לגבי תוצאות ההצבעה לכאן או לכאן גם במערך היחסים הישראלי-גרמני. התייחסות הכנסת והממשלה לזוהי תוצאה ממשלת הרפובליקה הגרמנית הן באמצעות השגריר בישראל והן באמצעות שגריר ישראל בבון.

בתי-מחוקקים בעולם החפשי לקחו לחשומת לבם את החלטת הכנסת והיו אף כאלה שמצאו לנכון ל"הצביע על חומרת הבעיה בפני שלטונות הרפובליקה הגרמנית ודעת הקהל תוך קריאה למנוע החלטת ההתייעצות על פשעי הנאצים. אמנה כאן כמה דוגמאות אופייניות ובולטות של ההתייחסויות האלה. האספה המייעצת של מועצת אירופה, שבה מיוצגים 22 פארלמנטים באירופה, אישרה במושב החורף ב-2 בפברואר 1979 דיווחי-שבוע שתיאר בהרחבה את זוויות פשעי הנאצים וקראה לממשלה הגרמנית לבונדסטאג לא להחלי ההתייחסות על פשעים אלה. הפארלאמנט ה"אירופי קיבל החלטה באותה רוח בפברואר 1979. ה"סנאט הקונגרס של ארצות-הברית וכן שורה של בתי-מחוקקים במדינות שונות הפנו קריאה דומה לרפובליקה הגרמנית. ממשלת קאנאדה הורתה ב-6 במרץ 1979 לשגרירה בבון להבהיר לממשלת הרפובליקה הגרמנית את עמדתה החד משמעית נגד החלטת ההתייחסות. בשובו ממושב הקונפדרציה הבין-לאומית של האיגודים המקצועיים החפשיים בבריסל כתב לשר החוץ מוכ"ל ההסתדרות מר משל כי במושב ניתן ביטוי לכניעות הקונפדרציה לפעול נגד החלטת חוק ההתייחסות בגרמניה ואף צויין שיש לעשות כל מאמץ לגישל מקום מחבואם של פושעים נאצים בארצות אחרות. מילוי לחת של מועדון הנשיאים בארצות-הברית וכן מנהיגים יהודיים אמריקנים ביקרו ברפובליקה הגרמנית באביב וגם הם העלו את הנושא והצביעו על רגישות הקהילות היהודיות בעולם.

כן היינו עדים לשורה של הפגנות בכמה ערים כ"גון פאריס, שטראסבורג, שטוקהולם, שאנשים בעלי

הם לא "פושעים גדולים". האם הם יועמדו אי פעם לדין או אם יהיו הם בין אלה שיצאו ב-1 בינואר 1980 ויפרסמו זכרונות בעתונים הניאו-נאציים או בעתון מסוים?

בשם קרבנות השואה, בשם אבי, בשם ניצולי השואה הפצועים בנפשם קורא אני מבית הכנסת בירושלים לחברי הבונדסטאג בבון בשעה אחרונה זו: הרימו ידיכם למען ביטול חוק ההתייחסות. לא אוסיף עוד.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלני:  
רשות הדיבור לשר המשפטים, לתשובה.

שר-המשפטים ש. תמיר:  
גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, דומה שאילו לא היה נשמע מעל הדוכן הזה היום אלא המשפט האחרון שהשמיע חבר-הכנסת מרון היה בכך ביטוי נאות, שאין עמוק ממנו ואי טבעי ואותנטי ממנו, לתחושה המשותפת לכל חלקי הבית ולכל חלקי העם בנושא הזה.

אולם התרחבו הדברים קודם לכן בדבריו של חבר-הכנסת האוזנר. נוכח העובדה שאנחנו נתונים ימים ספורים לפני הכרעה בעלת משמעות מוסרית היסטורית בבונדסטאג בבון אני רואה לעצמי חובה להתייחס לכמה הערות ולדווח לבית על ההתפתחויות בנושא המאבק נגד ההתייחסות פשעי הנאצים בגרמניה.

אני משוכנע, גברתי היושבת-ראש, שאני מבטא את דעתם הנחרצת של כל חברי הבית, בלי יוצא מן הכלל, שעה שאני מפנה קריאה נוספת אל חברי הבונדסטאג להאזין לקולה של ישראל, לקולם של כל בני העם היהודי באשר הם, לקולם של כל בעלי מצפון ותחושה היסטורית בעולם, כאשר גרמניה מגיעה להכרעה בבעיה מצפונית שההיסטוריה ידעה מעטות כמותה: תצא מהבונדסטאג החלטה שעל פשעי נאצים לא היה, אין, ולא תהא לעולם ההתייחסות.

חברי הכנסת, תוך שאיני מבקש להשיב על ההצעות שהועלו לסדר-היום אין מנוס מלהביע את פליאתו של דברי ההסבר בכתב ובעל-פה של חבר-הכנסת האוזנר שמצא לנכון ללוות בהם את הצעתו. מי כחבר-הכנסת האוזנר ראוי היה שידע עד כמה עמלה הממשלה על כל זרועותיה המופקדות על הנושא כדי לבצע כלשונה וזכרוה את החלטת הכנסת מיום 20 בנובמבר 1978 ועד כמה לא היה דבר טבעי מכך. לא אכנס כאן לכל הפרטים. אני מציע להעביר את שתי ההצעות לסדר-היום לוועדה כדי ששם יימסר על-ידי נציג משרד החוץ, שהוא המופקד על הנושא, פירוט מלא ומפורט, מעל ומעבר למה שאשמיע כאן, על הפעילויות הענפות מאוד והאינטנסיביות של הורעות הממשלתיות המופקדות על הנושא כדי להשפיע בפועל ולא רק בהכרזה על מה שיוכרע סופית בבונדסטאג הגרמני.

זמן רב לפני שהחל בבונדסטאג הדיון בחוק ההתייחסות הנינו עדים לקשת רחבה של פעולות רחבות, רובן על-ידי הממשלה, חלקן על-ידי גורמים וגופים אחרים בישראל ובכלל זה חברי הכנסת, אישים, אישי ציבור ועיתונאים וחלקן על-ידי גורמים רבים אחרים ברחבי העולם. כל אלה הם גופים, מוסדות ואישים, שראו חובה מצפונית לעצמם ליטול יזמה ולהשתלב באותו מאבק מוסרי היסטורי הנוגע לא רק לכל יהודי אלא לכל שוחר צדק ואיש מצפון בעולם. קולה של ישראל וקולם של יהודים בארץ ומחוצה לה גרפו אחריהם גורמים בעלי משקל נוספים שהשמיעו אף הם את קולם והצטרפו

גרעון, האוונר (המפלגה הליברלית העצמאית):  
זו היתה אחת ההצעות שלי.

אורי אבנרי (מחנה שלי):  
למה שלא יהיה דיון במליאת הכנסת?  
איוה נושא יכול להיות מתאים יותר?

שר-המשפטים ש. תמיר:  
כדי לסכם את עמדתנו אני מציע שהדיון המלא יתקיים במליאה במועד דחוף שיושב-ראש הכנסת יקבע. הוא מכיר את סדר התאריכים. לפני הדיון במליאה יתקיים דיון בוועדה כדי שהחברים שהעלו את הנושא יקבלו מידע מדויק ומפורט שמן הראוי שיימסר בוועדה. על הוועדה תחליט ועדת הכנסת.

הי"ר ש. ארבל-אלמזולינו:  
אדוני שר המשפטים, אתה מודע לכל הפרובלמאטיקה הקיימת. אינני יכולה להעמיד להצבעה מה שאתה מציע. קודם כל יש השאלה האם אתה מציע דיון במליאה על הנושא. שנית, לגבי הפרוצדורה של דיון נוסף בוועדה, אני מציעה שתהיה יומה של או של חברי הכנסת שהעלו את הנושא לפנות ליושב-ראש הוועדה הנוגעים בדבר ולבקש מהם לקיים דיון בוועדה ולשמוע אותם הדברים, אדוני שר המשפטים, שצינת שצריך להשמיע אותם. את זאת אינני יכולה להעמיד להצבעה. זו פרוצדורה אחרת, יומה אחרת ונפרדת. ואילו חברי הכנסת או אדוני שר המשפטים לפנות לוועדה הנוגעת בדבר שתקיים דיון על-פי בקשתם ותזמין את חברי הכנסת.

אני רוצה להצביע על ההצעה לקיים דיון במליאה.

משח ל. מרון (הליכוד):  
יש שתי הצעות, אחת אפשר להעביר לוועדה ואחת למליאה.

הי"ר ש. ארבל-אלמזולינו:  
ההצעה שלי טובה יותר.

שר-המשפטים ש. תמיר:  
גברתי היושב-ראש, כיוונתי לדעת גדולים. לא הייתי עושה אבחנה בין ההצעות כי יש לכך משמעויות לוואי. כאשר הצעה עוברת למליאה והשנייה לוועדה יש בכך אבחנה. אני הופעת בשמו של שר החוץ שהוא המופקד על הנושא, אבל גם אנחנו טיפלנו בו. אני מודיע בשם שר החוץ ובשמי שאנחנו ניווים לדיון לוועדה מיד. המליאה יכולה להחליט על קיום דיון במליאה.

הי"ר ש. ארבל-אלמזולינו:  
לאחר ההודעה הזאת יש לפנינו הצעה אחת: ל-קיים דיון במליאה על שתי ההצעות הללו. אני מעמידה אותה להצבעה.

ה הצ ב ע  
ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

הי"ר ש. ארבל-אלמזולינו:  
פה אחד הוחלט לקיים דיון במליאה. המליאה מ-בקשת מיושב-ראש הכנסת שבבואו לקבוע את סדר-היום יתחשב בדעה שנשמעה כאן שהדיון יתקיים מוקדם ככל האפשר, עוד לפני שתיערך ההצבעה בבונדסטאג.

מצפון, יהודים ולא יהודים, אירגנו במטרה להביע ב-צורה זו את חרדתם ואת ציפיותיהם. אישים משדרות ציבור שונות ברחבי העולם, שרים, מדינאים, אנשי רוח, סופרים ועיתונאים החליטו לצרף את קולם לקולה של ישראל ולקול העם היהודי. מדינאים גרמנים ש-ביקרו מחוץ למדינתם נתקלו לפתע בפניות תקיפות וחד משמעיות שהופנו אליהם ושעיקרן קריאה ותביעה נמרצת למנוע את החלת חוק ההתיישנות. בבירות לא מעטות נרשמו פניות של משלחות יהודיות ולא יהודיות אל שגרירים של גרמניה בתביעה אחת: למנוע את החלת ההתיישנות על פשעי הנאצים.

שגרירות ישראל בבון בראשותו של השגריר קב-עה פעולה זו בראש סולם עדיפויותיה במשך כל ה-תקופה האחרונה. מאמץ, עמל ועבודה רחבת היקף ו-ממדים של השגרירות, עובדיה וכל מי שהיה סמוך ו-קשור לפעולתם היו ועודם מנת חלקם כאשר מגמתם היא להיענות להזמנת הקאנצלר ולהשמיע בפני ציבורים גרמניים, רחבים ומגוונים ככל האפשר, את בעייתת של ישראל.

גברתי היושב-ראש, חברי הכנסת, הממשלה ה-נוכחית של ישראל היא הראשונה מאז השואה שתבעה את הסגרתם בפועל של פושעים נאצים למדינת ישראל, דבר שמסיבות שלא אעמוד עליהן לא נעשה על-ידי ממשלות קודמות.

גרעון, האוונר (המפלגה הליברלית העצמאית):  
כי הן לא האמינו במיבצע ראווה.

שר-המשפטים ש. תמיר:  
אני מאוד ממליץ שלנושא הזה, שבו יש קול לאומי אחיד, לא יהיו בעלים. יש זיקה ורגישות וקשר שאין עמוק ממנו בין כל יהודי לבין תודעת השואה, ואלה באים לידי ביטוי בפעולות הממשלה, בקולה של ה-כנסת, בפעולות השגרירות ובפעולותיהם של כל מי ש-הממשלה יכולה להשפיע עליו. פעולות מסוימות מ-קוטעות מישראל היו עלולות לפגוע בכלליות של ה-התייחסות של העם כולו. גרמניה והפארלאמנט שלה יודעים, חברי הכנסת, שישראל תובעת מהם בזכות למ-חוק את המושג התיישנות מן התייחסות לרצח עם. התי-יישנות ורצח הם תרתי דסתרי, וגרמניה מצווה, ל-פנות, למחוק את ההתיישנות במסגרת החוק הגרמני. אני צופים שבגרמניה תיפול בימים הקרובים ההכרעה הנכונה.

הצעתו להעביר את ההצעה לסדר-היום לעיונה של ועדת החוץ והבטחון. שם ימסרו נציגי משרד המשפטים דיווח-שבון מפורט.

הלל זיידל (הליכוד):  
ועדת החוקה, חוק ומשפט דנה כבר במשפט מיידאנק.

שר-המשפטים ש. תמיר:  
ועדת הכנסת תחליט על הוועדה.

אנחנו הבחנו בין שתי סוגיות. לגבי התביעה אל גרמניה, בוודאי יכול להתקיים דיון במליאה, נוסף לכך רצינו להביא בפני חברי הכנסת שהעלו את ההצעה וחברי הוועדות פירטו על אותו פעולות שעדיף לפרט אותן בוועדות. כך ששני הדברים יכולים להיות זה בצד זה.

## ג. חוק יסוד : הכנסת (תיקון) (הוספת סעיף 7א), תשל"ט—1799 \*

(הצעת חברי הכנסת ש. ארבל—אלמוזלינו ומ. שחל)

כנסת אחריות אורחית מלאה. באשר לאחריות סלילית, סעיף 4 קובע תנאי להבאה לדין פלילי, נטילת חסינות חבר הכנסת. קודם לכן, החסינות הזאת, בהבדל מן החסינות המקצועית, ניתנת להסרה כפי שעולה מסעיף 13 (א) לחוק החסינות אך ויתור של חבר הכנסת עליה כ"שלעצמה, כמו ויתור על החסינות המקצועית, אינו תופס.

חברי הכנסת, מה קורה לאחר שהוסרה החסינות הפרוצדוראלית? סעיף 4(ב) קובע כי "חבר הכנסת שניטלה ממנו החסינות לגבי אשמה מסוימת דינו, לכל הכרוך באותה אשמה, כדין כל אדם". על-פי פשוטו של סעיף זה הסרת החסינות על-ידי הכנסת פירושה גם הסרת החסינות המקצועית הקבועה בסעיף 1 לחוק אך פירושו הנכון של סעיף 4 (ב), שיש לקראו ביחד עם סעיף 1 ועם סעיף 13(א), מחייב מסקנה הפוכה ש"לפיה אין כל אפשרות ליטול את החסינות המקצועית אף לאחר נטילת החסינות על-ידי הכנסת. למה הדבר דומה? כאילו יש שני סוגי חסינויות: הראשונה כמו מעיל — זו החסינות הפרוצדוראלית שאותה ניתן ל"הסיר אבל משהורדת את המעיל מייד יש חליפה שאינה ניתנת להסרה, וזו החסינות המקצועית. המשמעות היא מעשית היא שהרשעתו בדין של חבר כנסת וישיבתו ב"כלא אין פירושו שלילת חברותו בכנסת. אף שמבחינה מעשית אין הוא יכול למלא את תפקידו ממשיך הוא ל"כהן כחבר הכנסת, וכאי הוא לקבל משכורת והחסינות שלו ממשיכה להתקיים על עבירות אחרות. לדוגמה, אם אותו חבר הכנסת שניטלה ממנו החסינות יושב בכלא ועובר עבירה אחרת נחוצה פרוצדורה חדשה שתאפשר לפנות אל הכנסת ולבקש ממנה לבטל את חסינותו לעניין האשמה הנוספת ורק אז ניתן להעמידו לדין.

היות שאנו במצב שבו לא סיעתו של חבר הכנסת רשאית להחליפו ולא הוא עצמו נמנע מלכתו לחבר הכנסת יש בעיה שחבר הכנסת שהוסרה חסינותו ונדין למאסר ממשיך להיות חבר הכנסת עד עצם היום הזה. חברי הכנסת, האינטרס הכללי בקיומם של התהליכים הפארלאמנטאריים ולא הרצון להגן על החבר הייחודי הוא המכתיב את החסינות שמעניק החוק לחברי הכנסת. משום כך חייגה מעבר לצורך זה, כל ניצול ליעה של מכשיר החסינות, מחטיאים את המטרה ופוגעים במוסד המחוקק עצמו. החסינות לא ניתנה לחבר הכנסת עצמו כפרט אלא לכנסת כולה כדי להגן עליה מפני שרירות לב של הרשות המבצעת.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח) :  
הכנסת איננה קולקטיב. החסינות לא ניתנה לי-כנסת, היא ניתנה לאיש הפוליטי, לנבחר. זה משנה את התמונה לחלוטין. מחר יכניסו אותך לבית-הסוהר משום שהשתתפת בהפגנה.

משה שחל (המערך) :  
התכוונתי למה שאת מתכוונת, הדוגמה שלי היתה בהקשר אחר. אני טוען שהחסינות שניתנה לכל אחד

חירי ש. ארבל—אלמוזלינו :

חברי הכנסת, אנו עוברים להצעת חוק רלט : חוק יסוד : הכנסת (תיקון) (הוספת סעיף 7א), תשל"ט—1979, של חברי הכנסת שושנה ארבל—אלמוזלינו ומשה שחל. רשות הדיבור לחברי הכנסת משה שחל.

משה שחל (המערך) :

גברתי הישבת-ראש, כנסת נכבדה, רבות דובר לאחרונה על חוק חסינות חברי הכנסת, וכויותיהם ו"חובותיהם ועל הצורך בשינויים בחוק זה. תוך עירוב תחומים התייחסו רבים — ביניהם עתונאים, אנשי כלי תקשורת וחברי הכנסת — לסוגיה שהתעוררה לאחר פסק הדין שנפסק על-ידי בית-המשפט המחוזי ואושר על-ידי בית-המשפט העליון וגד אחד מחברי הכנסת, חברי-הכנסת שמואל רכטמן, שבו נדר בית-המשפט מא"סר בפרעל על מי שמכהן כחבר הכנסת עד לעת הזאת. רבותי חברי הכנסת, אין בין סוגיה זו לבין סוגיית החסינות קשר כל שהוא. הבעיה מתעוררת עקב ההגדרות שיש בחוק יסוד : הכנסת, שלדעת צריך לתקן אותו.

עקרון החסינות נקבע בחוק יסוד : הכנסת, תשי"ח—1958, בסעיף 17 המורה כי "לחברי הכנסת תהיה חסינות פרטים ייקבעו בחוק". פרטי החסינות מוגדרים כיום בחוק חסינות חברי הכנסת, וכויותיהם וחובותיהם, תשי"א—1951. חסינות המקצועית של חברי הכנסת נקבעה בסעיף 1 לחוק החסינות, האומר : "א. חבר הכנסת לא ישא באחריות פלילית או אורחית ויהיה חסין בפני כל פעולה משפטית בשל הצבעה או בשל הבעת דעה בעל-פה או בכתב או בשל מעשה שעשה — בכנסת או מחוצה לה — אם היו ההצבעה, הבעת הדעה או המעשה במילוי תפקידו או למען מילוי תפקידו כ"חבר הכנסת ; ב. חבר הכנסת אינו חייב להגיד בעדות דבר שנוגע לו עקב מילוי תפקידו כחבר הכנסת ; ג. חסינותו של חבר הכנסת לפי סעיף זה תעמוד לו גם לאחר שחל מלהיות חבר הכנסת". העולה מן הסעיף הוא כי היקף החסינות המקצועית הוא רחב ביותר. היא חלה לא רק לגבי הצבעות או הבעות דעה אלא גם לגבי כל מעשה, בין שהוא גורר אחריות אחריות אורחית ובין ש"הוא גורר אחריות אחריות פלילית, בין שנעשה בכנסת ובין שנעשה מחוצה לה. חסינות זו עומדת לחבר הכנסת אף לאחר שחל מתפקידו. חסינות זו, החסינות המקצועית, היא מוחלטת ואין הכנסת רשאית להסירה. חברי הכנסת, רבים הם המקרים שבהם פונים לחבר הכנסת דורשים ממנו להסיר את חסינותו.

כדאי לדעת שסוג זה של חסינות, חסינות מקצועית, אין חבר הכנסת, גם אילו רצה בכך, יכול להסיר מעצמו. דברים או מעשים שחבר הכנסת עושה בחוקם מילוי תפקידו אינם ניתנים להסרה. החסינות מוענקת לו כ"חליפה שהוא אינו יכול להסירה מעצמו.

לחבר הכנסת קיימת חסינות אחרת, שהיא החסינות הפרוצדוראלית, לגבי פעולות שלא נעשו במסגרת ה"תפקיד. לגבי מעשה שלא נעשה "במילוי תפקידו או למען מילוי תפקידו" של חבר הכנסת אחראי חבר ה-

מצטברים : האחד, הרשעה בפסקי-דין סופי ; השני, עי-בירה מסוג פשע ; השלישי, עבירה שיש עמה קלון, כפי שהגדירה בית-המשפט ; הרביעי, גזר דין של מאסר בפועל. תנאי אחד אין בו כדי לחייב פסילתו האוטו-מאטית של חבר הכנסת.

**אורי אבנרי (מחנה שלי) :**  
במצב החוקי הקיים אתה נותן ליושב-ראש הכנסת להחליט אם יש קלון בעבירה.

**משה שחל (המערך) :**  
האמת היא שהייתי מודע לכך. חבר כנסת שעלול להיפגע יכול בהחלט לפנות לבית-המשפט ולבקש שיפרש מהי עבירה שיש עמה קלון.

**אורי אבנרי (מחנה שלי) :**  
אפשר בישראל לפנות לבית-המשפט בעניין הנוגע לכנסת ?

**משה שחל (המערך) :**  
הצעה זו, לעניות דעתי, היא הטובה מכל ההצעות ש-קראתי עד עכשיו. הצעה זו עונה גם על הבעיה של השעיה, דבר שאינו מקובל עלי — — —

**מנחם סבידור (הליכוד) :**  
האם אתה מתכוון רק לפסקי דין שהוצאו כאן בארץ או גם לפסקי דין שהוצאו בחוץ לארץ ?

**משה שחל (המערך) :**  
אפילו אני מבין לכוונתו של השואל אני חייב לענות על השאלה. רק על-פי פסקי דין שניתנו בארץ ניתן לחייב.

**מנחם סבידור (הליכוד) :**  
האם אין צורך לקבוע זאת בחוק ?

**משה שחל (המערך) :**  
לא, אין צורך.

חברי הכנסת, אני מציע שהכנסת תקבל את הצעת החוק הזאת ותעביר אותה לוועדת החוקה, חוק ומשפט לבדיקה ולהכנה לקריאה ראשונה. ידוע לי שיש כוונה של הסיעות בבית להקים ועדה שתטפל בסוגיית החסינות בצורה מעמיקה. נדמה לי שהבהרתי כי סוגיה זו שהעי-ליתי מחייבת תיקון מיידי. לצערי אולצנו להגיע למצב המחייב תיקון זה בחוק. אני חושב שסוגיה זו אינה נוגעת לסוגיית החסינות והיא איננה באה לתקן את חוק החסינות אלא את חוק יסוד : הכנסת, לגבי השאלה מי יכול לכהן כחבר כנסת לאחר אירוע מסוים שהיינו עדים לו במציאות.

**היו"ר פ. שינמן :**  
שר המשפטים צריך להשיב על הצעה זו. שר המש-פטים איננו.

**השר מ. נסים :**  
הממשלה איננה מתנגדת להצעת החוק תועבר לווע-דה לבירור הנושא, בלי נלקוט עמדה לפי שעה.

**היו"ר פ. שינמן :**  
אם אין תשובה — — —

**אורי אבנרי (מחנה שלי) :**  
אני מציע להסיר את הצעת חבר-הכנסת שחל ואני מבקש לנמק את הצעתי זו.

מאתנו ניתנה לכלל, לכנסת כולה, לכן לא ניתן להסירה אלא על-ידי הכנסת. מדוע ? מפני שהחסינות באה להגן על חבר הכנסת מפני אפשרות שהרשות המבצעת תח-נכל אליו, תמנע ממנו למלא את תפקידו ולא תיתן לו לדבר. זו היתה המטרה. המחוקק לא התכוון מעבר לזה וגם אנחנו לא. יש חשש שמא הרשות המבצעת תרצה לכרסם בחסינות זו. לכן, יחד עם אחרים, ראיתי ב-דאגה רבה את מעורבות שר המשפטים בנושא החסינות. נושא זה שייך באופן בלעדי לכנסת.

**אורי אבנרי (מחנה שלי) :**  
זה לא מעורבות, זה תועבה. והדבר מחייב להיאמר בגלוי וצריך להישמע בכנסת.

**משה שחל (המערך) :**  
אני משתמש בביטויים שלי, חבר-הכנסת אבנרי, אני אסתפק במה שאמרתי.

לנו יש עניין שהחריגה מהחסינות למטרה היסודית שלה נועדה לא תשמש מכשיר שעלול להחטיא את ה-מטרה. כל ניצול לרעה של מכשיר החסינות מחטיא את המטרה שלשמה נועדה החסינות ופוגע בכנסת. חברי הכנסת, מעמד המיוחד של חברי הכנסת צריך להישען על רמתם המוסרית ונקיון כפיהם. אין חברי הכנסת מעוניינים שהחוק יקנה חסינות ללוקחי שוחד ולע-בריינים. מחוקק-עברייני, זהו צירוף שאין הדעת סו-בלתו. חברי הכנסת, צר לי לומר שלגבי המקרה של חבר-הכנסת רכטמן — עם כל הצער הכרוך בכך מ-בחינתו האישית — אין להשאיר את ההחלטה בידי-אם יתפטר אם לא.

**מנחם סבידור (הליכוד) :**  
כל הכבוד.

**משה שחל (המערך) :**  
אם הכנסת לא תהיה רגישה די הצורך כדי להבחין בתוצאה השלילית הקשה שתהיה למצב זה היא עלולה לגרום לעצמה פחיתות כבוד שהנזק הכרוך בה יתקיים זמן רב. אם הכנסת לא תציע תיקון למצב שאיש מחברי הכנסת אינו מעוניין בו — — —

**אורי אבנרי (מחנה שלי) :**  
חבר-הכנסת שחל, מה זו עבירה שיש עמה קלון ? אתה עורך דין, אתה יודע שאין דבר כזה.

**משה שחל (המערך) :**  
במשך השנים הצטברו עבירות שבית-המשפט קבע — לא החוק — שהן עבירות שיש עמן קלון. אבל אני מוכן להרחיק לכת. אני מגיש עתה הצעה בקריאה טרו-מית. אם תוגש הצעה שהחוק יכלול רשימת עבירות אני אחיה מוכן לקבלה. עבירה שיש עמה קלון, בית-המשפט הגדיר אותה בכמה פסקי דין. ההגדרה נראית בעיני. אך לא אוכל לומר שהצעה כלשהי פותרת את כל הבעיות. מציעי הצעה זו — במקרה זה חברת-הכנסת ארבלי-אלמזלינו ואנוכי — חושבים שניסח ההצעה הוא טוב יותר מנוסחן של הצעות אחרות. ואצייר מדוע. הצעת החוק אומרת כי חבר כנסת שהורשע בפסק דין סופי בעבירה שהיא פשע ושיש עמה קלון ונגזר עליו מא-סר בפועל, יראו אותו כאילו הגיש כתב התפטרות ללא ח-זרה לפי סעיף 40 לחוק. מועד השמעת גזר הדין הסופי יהיה לצורך סעיף זה כמועד הגשת כתב ההתפטרות. אסביר את ההצעה. לפי הצעה זו דרושים כמה תנאים

אגיד לכם איפה תהיה הסאנקציה. הסאנקציה לא תהיה בכנסת. מפלגה שהכניסה לכנסת מועמד, וזה הורשע בפלילים, צריכה להוציאו מהכנסת שאם לא כן היא תיענש על-ידי הבוחר, וזאת הסאנקציה הנכונה. אין כאן קולגיום של רופאים או מחזור של בית-ספר המתכנס ומעניש את חבריו. זו אספה של נבחרים — אינני יודע מאיפה המציאו את המלה "כנסת" — זו אסיפת נבחרים, כל נבחר נבחר כשלעצמו ול-119 חברי כנסת אין כל סמכות לגבי חבר כנסת בודד.

גדעון האוזנר (המפלגה הליברלית העצמאית) :  
אבל זה לא מה שעומד על הפרק.

אורי אבנרי (מחנה שלי) :  
שמענו היטב מה הוצע כאן : הורשע אדם בעבירה שלדברי ההצעה יש עמה קלון ונידון למאסר הוא יגורש מהכנסת. אני אומר קודם כול שאין הגדרה חוקית ברורה, לא תמצא הגדרה כזאת, לא תוכל למצוא הגדרה כזאת אלא אם כן תצרף לחוק רשימה של חמשת אלפים סעיפים מחוקים שונים שאתה אומר שזה חל עליהם. אין הגדרה של עבירה שיש עמה קלון. זה יהיה תלוי באופן שרירותי לחלוטין או בשופט או ברוב בכנסת או ביושב-ראש הכנסת, אותו יושב-ראש שרוצה להציע עכשיו לבטל בכלל את מוסד קריאות הביניים בכנסת.

אי אפשר, חברי-הכנסת שחל. חשוב היטב על ההצעה שלך. אני יודע שהיא הוצעה בתום לב, וכולנו מודעים לבעיה שנוצרה על-ידי מי שהוא עדיין חבר הכנסת, שמואל רכטמן. חשוב היטב היטב למה מובילות הצעות מסוג זה. הדרך לגיהנום רצופה כוונות טובות כאלה. לכן אני מציע כמובן להסיר את הצעת החוק מסדר-היום.

היו"ר פ. שינמן :  
חברי-הכנסת אבנרי, הביטוי "ג'נטלמנים" שאמרת יש בו מושם פגיעה בחברי הכנסת.

אורי אבנרי (מחנה שלי) :  
במקום ג'נטלמנים נא לקרוא חברי הכנסת. אינני רוצה לומר שחברי כנסת הם ג'נטלמנים או שג'נטלמנים הם חברי כנסת, אלה הן שתי הגדרות שונות.

מאיר פעיל (מחנה שלי) :  
כבוד היושב-ראש, אולי חברי-הכנסת שחל יכול להסביר לנו האם השתתפות בהפגנה זו עבירה שיש עמה קלון ?

היו"ר פ. שינמן :  
אין מה להסביר כרגע. חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה. לפנינו שתי הצעות : האחת, להעביר את הצעת החוק לוועדת החוקה, חוק ומשפט ; השנייה של חברי הכנסת אבנרי, לא לכלול את הצעת החוק בסדר-היום.

#### ה הצ ב ע

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק

לדיון מוקדם בוועדת החוקה, חוק

ומשפט — רוב

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק

מסדר-היום — מיעוט

ההצעה להעביר את חוק יסוד : הכנסת (תיקון)

(תוספת סעיף 7א), תשל"ט-1979, לדיון מוקדם

בוועדת החוקה, חוק ומשפט נתקבלה.

היו"ר פ. שינמן :  
בבקשה, חברי-הכנסת אבנרי.

אורי אבנרי (מחנה שלי) :  
אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אנו עומדים בפני המקרה המעצב והמצער של חברי-הכנסת רכטמן. אך אני מזהיר את הכנסת מפני היסטריה. בגלל מקרה אחד זה אסור לפגוע במוסד הדמוקרטיה-הפארלאמנטארי החיוני ששמו חסיונות. אני מזהיר את הכנסת, לא את שני חברי הכנסת שהציעו את ההצעה בתום לב — — —

יושבה ארביילי-אלמוזלינו (המערך) :  
הצעת התיקון היא לחוק יסוד : הכנסת.

אורי אבנרי (מחנה שלי) :  
כמו בהרבה דברים אחרים בכנסת מוזרה זו, הנקראת הכנסת התשיעית, חברי הכנסת של האופוזיציה פורצים את הפירצה שדרכה ייכנס שלטון שרירותי עם ריח טוטאליטארי מובוק בכמה מחלקיו. אני מזהיר את האופוזיציה בכנסת הזאת שלא לפתוח את הפתח לפני הצעות שבקריאת ביניים קראתי להן הצעות תועבה.

אל סיעות הבית הגיעה הצעה של שר-המשפטים שמואל תמיר לתיקון חוק החסיונות. עצם הצעה זו היא שערוריה כי חוק החסיונות נועד להגן על הכנסת, על הזרוע המחקקת, מפני הזרוע המבצעת. והנה נציג הממשלה, שר המשפטים, מעז להביא לפני הכנסת הצעה בשם הממשלה לפגוע בחסיונות. מה כתוב בהצעה זו ? אני מציע לחברי-הכנסת שחל לחשוב היטב על השלכות הצעתו נוכח מה שמציעה הממשלה. אזרח שנידון ל-10 שנות מאסר לא יוכל להיות מועמד לכנסת במשך 10 שנים. יכול אדם להיות נידון לשנת מאסר בעוון השתתפות בהפגנה — — —

(קריאת ביניים)

אני יודע שאתם רוצים בזה. כל העולם הפאשיסטי עושה זאת.

היו"ר פ. שינמן :  
הצעה זו אינה עומדת לדיון.

אורי אבנרי (מחנה שלי) :  
אני מנמק מדוע אני להסיר את הצעת חברי-הכנסת שחל וחברת-הכנסת ארביילי-אלמוזלינו. אני מדבר לעניין במקרה זה.

חברי הכנסת, היום שלושה חברי כנסת הפרו את החוק והלכו לביר זית ופרצו מחסום של צה"ל כי הם ראו בזה חובה מצפונית. מחר ידונו את שלושת חברי הכנסת האלה לשנת מאסר יבזה נגמרה חברותם בכנסת לעשר השנים הקרובות. יותר מזה : ידונו אותם לחודש מאסר, לחודש מאסר על תנאי ואז, לפי הצעתו של שר-המשפטים שמואל תמיר, תתכנס ועדת הכנסת והרוב בוועדת הכנסת שמורכב מג'נטלמנים כמו חברי הכנסת בן-מאיר יחליט לשים קץ לחברותם בכנסת, לא להוציאם מחמש ישיבות אלא להפקיע את חברותם ב-כנסת בכלל. אלה המזימות המובאות היום לכנסת על-ידי שר-המשפטים הליבראלי, הסופר-ליבראלי, שמואל תמיר.

האם עכשיו, אנשי האופוזיציה, אתם תפרצו פרצות בחומת החסיונות של חברי הכנסת מפני שחבר כנסת אחד סרח ? והרי הוא יתפטר.

## ד. מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

על שולחן הכנסת הודעת הוועדה לענייני ביקורת המדינה בעניין פרקים מדין-וחשבון שנתי מס' 29 של מבקר המדינה שבהם תדון הוועדה, וכן סיכומיה והצעותיה של הוועדה לענייני ביקורת המדינה לדיון-וחשבון מבקר המדינה על הביקורת ב"פרוות", חברה ממשלתית-עירונית לשיכון ירושלים בע"מ.

היו"ר פ. שינמן :

נשמע הודעה על המסמכים שהונחו על שולחן הכנסת.

פנ מוזכר הכנסת ש. יעקבסון :

ברשות היושב-ראש, הנני מתכבד להודיע שהיום הונחו

## ה. הצעות לסדר-היום

### 1. הקפאת בנייה שלא למגורים

של ההגירה לירושלים, איננו יודעים כמה תושבים מחברנו ומהגדה עוברים לירושלים, והמאזן בין יהודים לערבים בירושלים השתבש.

מעט עליית הממשלה הזאת לשלטון, עוד קודם היו-תך שר השיכון, נושא הבנייה היה אחד הנושאים הר-קלאטיביים הגדולים ביותר, אבל כשאנחנו רואים היום את המציאות הרי שיש מעט מאוד דירות בירושלים בשלבי בנייה ויש מעט מאוד דירות בירושלים בשלבי גמר או בשלבי בנייה מתקדמים. בשנת 1977 דיבר שר השיכון הקודם על 5,000 התחלות בנייה בירושלים. אני אתראי לדברי שבאותה שנה לא התחילו בבנייתן של יותר מ-1,400 דירות בירושלים. והתוצאה היא חמורה: התמרמרות קשה מאוד בציבור, מרד בשכונות והגירה שלילית, כלומר מאזן שלילי של הגירה. אין שום טענה שאפשר לטעון נגד הממשלה הזאת באשר לצד הדקלרטיבי לגבי ירושלים. היא אמרה יותר מאשר כל ממשלה אחרת בירושלים היא בירת ישראל הנצחית, שהתגמולים לירושלים ינתנו ללא הצמדה לערים אחרות, שחיוק ירושלים הוא משימה מספר אחת שלנו. אבל האמת היא שאין תנופה אמיתית של בנייה בירושלים. אני מקווה שתהיה.

שר השיכון יכול בצדק לשאול אותי: הרי הצעת גועדה לאפשר בנייה בירושלים, אם כן על מה אתה מלין? אומר על מה אני מלין. רבותי חברי הכנסת, מי שמדבר על הפסקת בנייה ציבורית בירושלים מתעלם מכמה עובדות. במרכז העיר ירושלים יש 3,000 דירות מגורים המשמשות למשרדים. המשרדים האלה נתפסו על-ידי ממשלת ישראל, על-ידי עיריית ירושלים, על-ידי חברת "עמידר", על-ידי משרדים של עורכי דין ומהנדסים. מי שבונה משרדים בירושלים משהר דירות לתנאי תחרות הוגנים כי רוב האוכלוסיה בירושלים שנוקטת לדירות לא תוכל להגיע לדירות אלא מייד שנייה או שלישית. עובדה שהשר שהוא יושב-ראש ועדת השרים לענייני ירושלים, שר-הפנים יוסף בורג, תומך בעמדותי זו ואמר לי במפורש שצריך לעשות כל מאמץ כדי שלא תהיה הפסקה של הבנייה הציבורית בירושלים.

אפשר גם לומר: מדוע צריכים לבנות בתי-מלון בירושלים? הרי בתי-מלון אינם ראשונים בסולם הע-דיפות. אבל כאשר אנחנו מדברים כיום על כך שבעקבות השלום תהיה תיירות גדולה יותר, תיירות ערבית גדולה יותר, לאן יבואו האנשים — לטבריה? לעפולה? ליקנ-עם? לירושלים היא המרכז. הרי יש ערים מספר שהוצאו מהסדר ההקפאה, יש ערים שלגביהן אין לי מחלוקת וכאשר מדברים על קריית-שמונה, מעלות או מצפה רמון

היו"ר פ. שינמן :

אנחנו עוברים להצעה הבאה לסדר-היום שאושרה כהצעה דחופה, מס' 2737, בנושא: הקפאת בנייה שלא למגורים. רשות הדיבור למציע, חבר-הכנסת עוזי ברעם.

עוזי ברעם (המערך) :

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני חייב לומר שהצעתי בעניין הקפאת הבנייה שלא למגורים מסויגת לירושלים בלבד. לא חלקתי ואינני חולק על המדיניות של הקפאת הבנייה הציבורית ולכן להצעתי אין אופי כללי אלא אופי ייחודי.

רבותי חברי הכנסת, אין ויכוח בתוכנו, במיוחד בשעה זו, על ייחודה של ירושלים, מעטים מקרב חברי הכנסת כופרים בעובדה שלגבי ירושלים צריכים להיות קריטריו-נים שונים מאשר לגבי מקומות אחרים בארץ, לרבות ערים גדולות.

גדלה של ירושלים אינו קובע את חשיבותה, לא הציבורית, לא הלאומית מבחינת עם ישראל ולא הבין לאומית. ייחודה של ירושלים הוא בתוקף התחושה ה-פנימית שיש לכל יהודי ולא רק ליהודים לגבי חשיבותה. אבל עיר זו איננה עיר קודש בלבד, היא עיר שאנשים חיים בה, היא עיר שאנשים רוצים לחיות בה. קשייה של העיר מתמצים גם בנושא של העדר בנייה, גם בנושא של תעשייה חלשה מבחינת הרכב האוכלוסין. בסך הכול 12% מתושבי ירושלים עוסקים בתעשייה גם מבחינת התפתחות השירותים, לרבות המלונאות.

כולנו יודעים שכל חיר שבא ארצה רוצה להיות בירושלים 5-6 ימים. קצב בניית בתי-המלון בירושלים אינו מדביק את השאיפה העצומה, שאולי היא מוטיבאציה עצומה לתיירות לארץ ישראל עצמה, לבוא ולהיות ביר-ושלים.

אם אלה הן הנחות היסוד הייתי משוכנע שכאשר שר השיכון החדש שבירכתי אותו מעל במה זו כאשר נאמנה לתפקידו — עכשיו הוא פחות חדש — יבוא לקבוע את הקריטריונים להקפאה הוא יראה את ירושלים לפי קריטריון שונה, לפי קני מידה שונים.

אני רוצה להצביע על עובדה נוספת שהיא חמורה הרבה יותר במציאות מאשר בסטטיסטיקה. האוכלוסיה הערבית בירושלים גדלה ב-4.2% בממוצע בשנה; ה-אוכלוסיה היהודית גדלה ב-2.7% בממוצע בשנה וגם זה רק בעקבות ילודה ועלייה פנימית, לצערי רק בשכבת אוכלוסין אחת בירושלים, השכבה החרדית. זה הגידול. מה שאיננו יודעים מבחינה סטטיסטית הוא המצב האמיתי

שר-הבינוי והשיכון ד. לוי :

אני מדבר על הנקודה האחרונה. לנאום אתיחס.

אבל גיגש לעניין. אדוני היושב-ראש, חיזוקה של ירושלים כבירת ישראל היא אחת ממטרות העל שהציבו בפניהן כל הממשלות בישראל. תנאי ראשון לכך הוא איכלוסה של העיר המאוחדת, הגדלת מספר תושביה בקצב מהיר ככל האפשר ושמידה על האיוון הקיים בין תושביה היהודיים ותושביה הלא יהודיים.

עם איחודה של ירושלים בשנת 1967 נמצאו בה 74% תושבים יהודים ו-26% תושבים לא יהודים. השמידה על אפיה וצביונה התרבותיים, האתניים והדמוגרפיים של העיר חייבה, כאמור, להוסיף ולקיים את היחס המספרי שבין תושביה מקרב שני העמים. יעד זה שהציבו בפניהן ממשלות קודמות לא הושג ומשקל אוכלוסייתה היהודית של ירושלים פחת והלך באופן יחסי. היא מהווה עתה 72.3% מכלל אוכלוסיית העיר והיא תפחת, חלילה, עד כדי 70.6% ב-1985. אם לא נחלץ בדרך שאינה שיגרתית ואם נמשיך במגמת ההתפתחות הקיימת כך, לכל הדעות, תהיה ההתפתחות. לכן מחובתנו לשנות כיוון. כן ניכרת בשנים האחרונות האטה בקצב גידול אוכלוסייתה הכוללת של העיר והיא נובעת במישרין מן ההאטה המשמעותית בקצב הבנייה למגורים בירושלים בצד הגידול בקצב הבנייה שלא למגורים. בירושלים מהווה הבנייה שלא למגורים כ-60% מכלל השטח הנמצא בבניה, זאת לעומת 40% של בנייה שלא למגורים בארץ כולה. כחמישית מכלל הבנייה שלא למגורים בארץ נעשית בירושלים לבדה אף כי אוכלוסייתה מונה רק 11% מאוכלוסיית המדינה. לעומת זאת פחתה בבניה למגורים עד כדי 5,000 התחלות בניה במגורים בירושלים בכל ארבע השנים האחרונות גם יחד.

המחסור בגורמי ייצור ובכוח אדם, שהיה בין הגורמים לצימצום הבנייה למגורים בארץ כולה, השפיע ביתר שאת על ירושלים. לפיכך לא בוצעה פרוגרמת הבנייה של משרד הבינוי והשיכון בירושלים ב-1978 אלא בחלקה הקטן. אדוני היושב-ראש, בכונת משרד הבינוי והשיכון להתחיל בשנה זו בבנייתן של 4,000 יחידות דיור, מספר שהקול כמעט כנגד התחלות הבנייה שהיו בכל ארבע השנים הקודמות גם יחד. קצב בניה כזה, אם יישמר בשנים הבאות, יאפשר להמציא פתרונות דיור לזוגות צעירים בעיר, להטבת תנאי דיור למשפחות מצוקה, לקליטת עולים חדשים ולהגשמת תכניות הממשלה להעברת עובדי ממשלה ועובדי חברות ותאגידים ממשלתיים לירושלים. כל זאת יוכל להיעשות בלא השחתה משמעותית של הבניה שלא למגורים בירושלים וזה עיקרו של צו הקפאת הבניה. עם זאת לא יחול הצו על השכונות החדשות בעיר ועל הרובע היהודי בעיר העתיקה כדי שלא לפגוע בשירותים החיצוניים לשכונות הנמצאות בשלב של התפתחות והרחבה. הצו גם לא יפגע בפרויקט שיקום השכונות.

אדוני היושב-ראש, עם זאת הוספנו גם ועדת מומחים שאליה יוכל לפנות כל גורם מעוניין או צד בעניין ולהביא לפניה את האספקטים של הפרויקטים שלדעתו צריך להמשיך ולבנות. הוועדה תונחה על-ידי שיקולים של משמעות הפרויקט הנידון מבחינה לאומית וחברתית גם יחד. כך איפשרנו הופעה חפשיה של כל גורם בפני הוועדה יחד עם שיקולי דעת של הוועדה לפני קביעת עמדתה.

אני מבין כי יש להן בעיה מיוחדת גם בהשוואה לירושלים. אבל, אדוני שר הבינוי והשיכון, מדוע אין ההקפאה חלה על טבריה? עפולה? על יקנעם? האם אלה עיירות פיתוח שיכולות לעמוד באותו סולם עדיפות כמו ירושלים?

התארגנה בכנסת קבוצה של חברי הכנסת מירושלים, על כל הסיעות שבכנסת, והיא מתארגנת למאבק על מקומה של ירושלים. מדוע צריך להיאבק? הרי הממשלה יודעת את חשיבותה של ירושלים וחברי הכנסת יודעים את חשיבותה. אבל, רבותי חברי הכנסת, כאשר העניין מובא להכרעה לא נמצאת ירושלים במקום העיקרי. נכון, שר הבינוי והשיכון הוציא מהסדר ההקפאה ארבע שכונות בירושלים אבל הבעיה של ירושלים אינה בארבע שכונות אלה. ההגירה של זוגות צעירים מ"זכרונות", משמואל הנביא, מהקטמנים תימשך אם לא ימשיכו לבנות שם תשתית של מבני ציבור אבל כל עוד מאות אלפי דירות למגורים תפוסות על-ידי משרדים לא בזה תיפתר הבעיה.

הערה אחרונה: קראתי את הסדר המשכנתאות הח"דש וקראתי גם בהסדר המשכנתאות החדש. אין דינה של ירושלים כדין של עיירות הפיתוח, ואני קורא לך, אדוני שר הבינוי והשיכון, כאשר אתה עולה על הבמה הזאת ואתה אולי נציג מובהק של עיירות הפיתוח ואולי גם רוצה להראות לעיירות הפיתוח כי בתקופת כהונתך מושגים הישגים: אתה חייב לראות את ירושלים באותו קנה מידה ואולי אף בקנה מידה חשוב יותר.

ועוד הערה: אני חושב שיוקרתו של שר-הבינוי והשיכון דוד לוי בקרב חברי מפלגתו נמצאת במעלה. ואני אומר זאת מבחינה זו שאינני זוכר שר בממלכת ישראל שהכניס למערכת, בתקופה כל כך קצרה, פוליטיזציה ברמה כל כך גבוהה. עניין היחסים בין עיריית ירושלים ובין שר הבינוי והשיכון, בנושא של שיקום השכונות, בנושא של בינוי השכונות, נמצא כולו לא בוויכוחים על מהות אלא בוויכוח על הרכב כאשר השאיפה לפוליטיזציה היא השאיפה העיקרית והיא בעצם המונעת את פיתוח ירושלים באותו אור ובאותו קצב שכולנו היינו רוצים.

לפי דעתי יש לדון בכנסת על הנושא של אי החלת צו ההקפאה על ירושלים בירת ישראל.

היו"ר פ. שינמן :

רשות הדיבור לשר הבינוי והשיכון, לתשובה על הצעתו לסדר-היום של חבר הכנסת עוזי ברעם.

שר-הבינוי והשיכון ד. לוי :

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, חברי הכנסת עוזי ברעם פתח בברכה וסיים, הייתי אומר, בהאשמה כבדה. יש לי יחס קורקטי אליו, אנחנו גם חברים אישיים וצר לי שנקט בסגנון שאין לו אחיזה במציאות, אף לא דמיון. אילו הוא היה משוחח אתי — אם יש לו עובדה כלשהי — בוודאי ובוודאי היה מתברר לו כי מה שאמר כאן היה מיותר לחלוטין.

עוזי ברעם (המערך) :

אתה מתכוון לנאום כולו או לנקודה האחרונה? אני רוצה להבין.

לות והן בעיירות פיתוח, אינם דיור בלבד. המדובר הוא בדרכים, בגשרים, בשירותי מסחר, בשירותי תעשייה זעירה, במרכזי גוער, במרכזי ספורט ועוד כיוצא באלה דברים חשובים. כל הדברים האלה יעלו על הפרק בלאו הכי, ולא טוב שצו אדמיניסטרטיבי קשוב יקבע שדירות אכן ייבנו, שבניינים למגורים ייבנו, בעוד שמבנים אחרים לא ייבנו. והראיה: ששר הבינוי והשיכון בעצמו טרח למנות ועדת מומחים כדי לברר מקרים שיש ט- עם לחרוג לגביהם מן הצו.

מה אומר יהודי כמזני? — הבה ונעביר את הנושא לוועדת הכלכלה כדי שהיא תדון בקריטריונים, במקרי-מות שבהם אפשר לחרוג מהם ובמקומות שבהם לא יי-תן לעשות זאת. אולי היא תחליט אפילו למנות ועדת משנה כדי לעקוב אחרי עבודתה של ועדת המומחים ו-על-ידי כך נוודא שאיזה שהוא מנגנון של הכנסת ישים עין על הצווים הללו שהוציא שר הבינוי והשיכון ה-קובעים כי תהיה רק בנייה לדיור ולא יותר מזה. נדמה לי שניטיב הפעם לעשות אם נעביר את הנושא לדיון בווע-דת הכלכלה. אני מוכן להסכים שאין מקום בנושא זה ב-מליאת הכנסת אבל חשוב שהוא יועבר לוועדה.

היו"ר פ. שינמן :

חבר-הכנסת ברעם, האם אתה מסכים להעברת ה-נושא לדיון בוועדה?

עוזי ברעם (המערך) :  
כן.

היו"ר פ. שינמן :

חברי הכנסת, לפנינו שתי הצעות ואנו נצביע עלי-הן זו מול זו: האחת לא לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת; והשנייה, להעביר את הנושא לדאן ב-וועדת הכלכלה.

#### ה הצ ב ע ה

בעד ההצעה לא לכלול את הנושא  
בסדר-היום של הכנסת — רוב  
בעד ההצעה להעביר את הנושא לדיון  
בוועדה — מיעוט  
ההצעה לא לכלול את הנושא בסדר-היום של  
הכנסת נתקבלה.

## 2. רצח האימאם של עזה כשיטה פוליטית של הקצנת יהודה, שומרון ועזה

קיימת אפשרות סבירה כי שיח' האשם אל-חוזנאדאר, האימאם של העיר עזה, נרצח על רקע פלילי ולא על רקע פוליטי. ההתרברבות של אשי'ם כי הוא שביצע את עצם המעשה ייתכן שהיא חסרת שחר. אבל בין כך ובין כך זכה אירגון המרצחים להישג פוליטי רב. הציבור ה-עזתי, הציבור הערבי ביהודה ושומרון, יודע עתה כי מגעים, שלא לדבר על שיתוף פעולה עם ישראל ואהדה לה, כרוכים בסכנת חיים, כפי שאירע לדייב אל-חורביידי, יושב-ראש ועד תושבי מחנה שאטי שנרצח בפברואר 1973, כפי שאירע לכומר חנא נימר; כפי שאירע לעבד-אל-נור ג'נחו ואולי, בהקשר אחר, כפי שאירע לעורך העתון "אל פג'ר".

אם רצוננו בחיזוקה של ירושלים, כדי שתוכל לגדול מבחינת מספר האוכלוסין שבה, כדי שתוכל לקלוט עלייה — והעולים רוצים לבוא לירושלים — עלינו להפנות את כל המשאבים והכוחות שבידינו ואשר היום מכוונים ל-פרויקטים שאינם למגורים למטרה בעלה זו. יש לתת לירושלים את מרכזיותה בחיינו, לאפשר את גידולה ולהעמידה כבירת ישראל לא רק בהצהרות כי אם במ-עשה; והמעשה, ידידי, הוא גידול האוכלוסיה.

אדוני היושב-ראש, מאחר שהצו כבר נכנס לתקפו ובהתחשב בנימוקים שאני הבאתי אני רואה את ההצעה לסדר-היום מיותרת ואני מציע שלא לכלול אותה בסדר-היום של הכנסת.

היו"ר פ. שינמן :

רשות הדיבור לחבר-הכנסת מאיר פעיל, להצעה ל-העביר את הנושא לדיון בוועדה.

מאיר פעיל (מחנה שלי) :

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מציע לכנסת להעביר את ההצעה לסדר-היום של חבר-הכנסת עוזי ברעם לדיון בוועדת הכלכלה. זאת לא רק בגלל עניין ירושלים, שהוא הסביר אותו פה יפה בעצמו, אלא מפני שלפי דעתי הנושא חשוב בכל הארץ. — — —

סגן שר הבטחון מ. צפורי :

אבל מדובר על ירושלים המזרחית.

מאיר פעיל (מחנה שלי) :

אדוני סגן שר הבטחון, אילו היית גוהג בתבונה היית שותק עכשיו, אחרי מה שאמרת על ההסתדרות, למשך שנה. באמת, לתת לי הזדמנות כל כך טובה ל-עשות לך "מי שבירך" — — —

יוסף רום (הליכוד) :

על זה נאמר "טול קורה מבין עיניך".

מאיר פעיל (מחנה שלי) :

נכון, טול קורה מבין עיניך או טול קורה מאחורי עיניך. חשוב שתבדקו מה יש לכם מאחורי העיניים. אבל את החשבון בין ההסתדרות לבינך, אדוני סגן שר הבטחון, אנגמור בפעם אחרת.

עכשיו, כאשר מדובר בשיכונים אין הכוונה רק ל-בתים. שכונות חדשות ואזורים חדשים, הן בערים גדו-

היו"ר פ. שינמן :

אנו עוברים להצעה לסדר-היום מס' 2930 בנושא רצח האימאם של עזה כשיטה פוליטית של הקצנת יהו-דה, שומרון ועזה. רשות הדיבור לחבר-הכנסת עקיבא גוף.

עקיבא גוף (התנועה הדמוקרטית) :

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה — — —

צ'רלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון) :  
מה הקשר שלך לאימאם של עזה?

עקיבא גוף (התנועה הדמוקרטית)  
שאלה מיותרת.

אם ב־12 שנות שלטון, אחרי השקעות אדירות, אחרי ב־חירות בחסותנו שהעלו את גאמני אש"פ לראשות ה־ערים, לא הצלחנו ליצור גרעין קטן, קטנטן, של אישי ציבור, שבין שלל האפשרויות רואים כפתרון אפשרי את שיתוף הפעולה עם ישראל הרי זה תלום והונאה עצמית כי תהליך כזה יתרחש דווקא בחמש השנים ה־באות בימי האוטונומיה והמועצה העצמית. ההיפך הוא שיקרה והוא כבר קורה. הטרור, והפחד והחשבון יגרפו גם את ערביי נצרת, ואדי ערה והגליל. אלה מהם שיעשו לשילוב בין העמים מרימים בזה אחר זה ידיים, ובעשותם כן הם מאשימים, בצדק, את השלטון הישראלי שלא הטיל עונש מהאים על הפורעים ולא נתן שכר למש־תלבים. אלה שפעלו עם השלטון נוכחו יותר ויותר ל־אות כי הם יוצאים קירחים מכאן ומכאן, מן הלחץ של הטרור וגם מן האדישות של ממשלת ישראל, ולא רק של הממשלה אלא גם של החברה הישראלית שלא הבחינה היטב בין מהרס לבין מפלס דרך להשתלבות.

אם לכל אלה יצטרף עכשיו הרושם כי השלטון, "אלחכים", איננו מסוגל לשמור מבחינה פיסית את ה־ערבים הלאומיים הפועלים לטובת עמם יחד עם ישראל יהיה זה ההישג החשוב ביותר של אירגוני הטרור, טיר־פוד הדו קיום בשלום.

אין ספק שפועדת החוץ והבטחון צריכה לפקח ולהדריך בכיוון של פעילות מאומצת, מיוחדת, הן בעשייה והן במניעה ליצירת גרעין של תנועה מדינית ערבית של תושבי האזור, תושבי הארץ, לשיתוף פעולה עם ישראל.

היו"ר פ. שינמן:

רשות הדיבור לסגן שר הבטחון שישב להצעה לסדר־היום של חברי הכנסת עקיבא נוף.

סגן שר הבטחון מ. צפורי:

אדוני היושב־ראש, כנסת נכבדה, הממשל הצבאי מעניק הגנה ושמירה לגורמים מתונים המשתתפים פעולה עם ישראל.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

מה עם האחרים? אדוני סגן השר, לאחרים, לסתם ערבי תושב השטחים, לא צריך להעניק הגנה?

יוסי שריד (המערך):

סגן השר מעולם לא הצטיין בניסוח.

סגן שר הבטחון מ. צפורי:

הממשל הצבאי מעניק הגנה ושמירה לכל תושבי יהודה ושומרון, חבל עזה ורמת הגולן. אבל ישנם אנשים בשיגרת החיים הרגילה שאינם זקוקים להגנה מיוחדת ולכן הממשל הצבאי מעניק הגנה ושמירה לגורמים ה־משתתפים פעולה עם ישראל ונתונים בסכנה. הדבר מת־בטא במתן נשק אישי, בעזרה כספית ואחרת כדי ש־האיש יוכל לשכור שומרי ראש ובעת הצורך גם ב־אבטחה של חילי צה"ל ובתדריך של בני הבית באופן אישי על־ידי קציני צה"ל.

כדי להבטיח את שלום האימאם של עזה, שיח' האשם אל־חוזנדאר, נקט הממשל את הצעדים האלה: האיש צוייד באקדח אישי; האימאם ובני ביתו תודרכו על־ידי כוחות הבטחון; ביתו אובטח במשך תקופה א־רוכה על־ידי מארבים וסוירים של צה"ל; צה"ל הניב ב־פעילות מוגברת סביב האיש וביתו כל פעם שנתקבלה

אדוני היושב־ראש, אין מדובר כאן ברצח אישי זה או אחר, חמור ככל שיהיה, מדובר בחיסול טוטאלי של האפשרות להקים חיים משותפים בין יהודים ל־ערבים בארץ ישראל. זהו הרצח שבו מדובר. המסר של אירגוני הטרור לכל התושבים של ארץ ישראל הוא כי ערבי לאומי המגיע למסקנה כנה שטובת עמו דורשת שיתוף חיים בין שני עמי הארץ הזאת איננו יכול לתת ביטוי חפשי להשקפותיו הכנות, הלגיטימיות, והוא עלול לשלם בחייו על־ידי גרון הטרור שיונף עליו. זה טרור דה־לוקס כאשר "הכובש", המדכא והמשפיל כביכול, מאפשר לאנשי הטרור להגיע לעמדות ממשל על־ידי בחירות חד צדדיות כשאותו משעבד כביכול איננו מת־ערב במהותן ואילו אירגוני הטרור מונעים בחירה חפ־שית: כאשר הכובש, כביכול, מאפשר זרימת כספים; וכאשר מתברר עכשיו שהשלטון הישראלי גם אינו מע־מיד הגנה פיסית לרשות מנהיגים פוליטיים הבאים לתת ביטוי לקשר הגורל החיובי של שני העמים. הגימוק כי אילו אותם מנהיגים ערבים עצמם ביקשו את הסרת ה־משמר מעליהם אינו משכנע. עצם דרישה כזאת, אם היתה, הרי היא תוצאה של פחד מן הטרור ורצון שלא להיראות כשומר על־ידי הישראלים. הוא אינו משחרר אותנו כשלטון מלפעול, אולי באופן יותר סמוי אבל לפ־עול ולא להפקיר.

לאלה חובה עלינו להוסיף גם את המידע שפורסם היום בעתונות כי מיד עם כניסתם אל־עריש, כצעד ראשון כמעט, הוענשו 12 עובדים אורחיים בממשל ה־ישראלי על־ידי הממשל המצרי, ממשל השלום. זאת ב־גוסף על פטוריהם של העובדים ששירתו את אורחי א־עריש ואת הממשל הישראלי. מול המחוזות המתבקשות מאתנו, לרבות שיחרור מחבלים, אנו רואים בהענשתם של אלה שפעלו תחת השלטון הישראלי בשביל אחיהם פעילות נכבדה על קבילתה. לאלה יש כמובן לצרף את החוק הירדני הקובע עונש מוות למוכרי קרקעות ל־יהודים, ליהודים ולא דווקא לישראלים. לאלה יש ל־הוסיף גם את זורעי הארס מבית, והדוגמה האחרונה נ־תנה היום: מי שחדר לכנסת בחלל שנוצר עם עזיבתו של חברי־הכנסת אליאב, ההגון, היעיל, החושב והאהד; מי שחדר בחלל זה ניצל היום את חסינותו ובניגוד ל־כל חוק וסדר, על־פי הודעתו הוא מעל הבימה הזאת, בהטעיה ובכוח, פרץ לתוך מכללת ביר זית ושימש ב־כך דוגמה לפורצים נוספים המוכרים כפעילי אש"פ.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

אני רוצה לתקן אותך: דיברתי עם שר הבטחון ו־עם עוזרו והוא הודיע לי שחברי הכנסת קיבלו היתר משר הבטחון להיכנס למכללת ביר זית.

עקיבא נוף (התנועה הדמוקרטית):

שמענו לפני דקונו מספר מעל במה זו הדעה, הת־רברבות שהדבר נעשה ללא אישור.

(חבר הכנסת מאיר פעיל קורא קריאת ביניים)

אתה יודע את יחסי האישי האוהד אליך. ואני יודע שהאיש הזה המתרברב עתה בהפרת חוק "בשם המצפון" יקום פה בעוד שעה קלה וידבר נגד הפרת החוק של האחרים, והיא באמת הפרת חוק וגם אותה צריך לגנות.

מי שיכתוב את ההיסטוריה שלנו בשנים האחרונות לא יוכל לכתוב על הישראלי המכוער, הוא יהיה חייב לכתוב על הישראלי השווטה כהסבר למה שהתרחש.

בגין, ואז אפשר יהיה לטעון: אין עם מי לדבר, ה' פלשתינאים אינם רוצים בכך, הבה נשאיר את משטר הכיבוש כמו שהוא. די להזכיר את המעשים האחרונים. הייתי היום בביר זית ופרצתי מחסום של צה"ל. בתום המיבצע קיבלנו אישור להיות בביר זית מפני ששר ה' בטחון — ייאמר הדבר לזכותו — יש לו די שכל להבין שאיסור על חבר הכנסת לבקר בשטחים המוחזקים הוא דבר שאין לסבול אותו במשטר דמוקרטי. תפקידי כ' חבר הכנסת הוא לדעת מה קורה תחת שלטון ישראל.

יצחק יצחקי (הליכוד):

אפשר לשאול אותך שאלה, חבר-הכנסת אבנרי?

אורי אבנרי (מחנה שלי):

אינני איש אלים, אינני דוגל בכוח. נסענו שלושה חברי הכנסת, כמה אנשי ציבור, צייר ידוע ומשורר י' דוע לביר זית כדי לבדוק מה קורה במקום. בכניסה ל' כפר אולתר מחסום של צה"ל. עמדו שם חיילים נח' מדים, אנשי מילואים, וביתנה להם פקודה לא לתת לאיש לעבור. הצגנו את תעודות חברי הכנסת שלנו. התחיל התקשר למושל וזה אמר שיש איסור. אמרנו: אנחנו רואים את תפקידנו כחברי הכנסת לבדוק מה קורה תחת שלטון ישראל, ועברנו, שלושה חברי הכנסת, והגענו לפתח מכללת ביר זית. אחרינו הגיעו כמה מכוניות ו' קצין מהן חיילים על-פי פקודה מיוחדת של המושל ו' חסמו בגופם לעיני כל הציבור הגדול הזה של ביר זית את הכניסה למכללה. כמובן, אמרנו מה שהיה צריך לומר. כשיצאנו משם קיבלנו את היתיעה ששר הבטחון נתן באלחוט הוראה למושל לתת לחברי הכנסת לבקר בביר זית. אני מברך אותו על הצעד הנכון הן אבל לא זה העיקר.

חיים קורפו (הליכוד):

איך זה מתקשר עם רצח האימאם?

אורי אבנרי (מחנה שלי):

אחת נכנס באמצע. ההצעה לסדר-היום היא: רצח האימאם של עזה כשיטה פוליטית של הקצנה יהודה, שומרון ועזה. טענתי היא: ראשית, אין הקצנה; שנית, יש מגמה להביא להקצנה, וסגירת מיכללת ביר זית היא נסיון פרובוקאטיבי מובהק שנועד לדחוף את הנוער ה' אינטלקטואלי בגדה לעבר המגמות הקיצוניות ביותר. אני טוען שההתנחלות הפרובוקאטיבית באלון מורה — ועוד נדבר עליה היום — כל מטרתה היא פרובוקאטיבית, לדחוף את הגדה לזרועות, למגמות ולגופים קיצוניים יותר וכל אדם בגדה מבין זאת כך. כשהיינו בהפגנה הגדולה של תנועת "שלום עכשיו" בשבת וביום ראשון בשכם דיברנו לא רק עם ראשי הציבור, עם ראשי ה' עיריה, אלא גם עם אנשים ברחוב. וכל אדם ברחוב, א' דוני שר הבטחון, מבין את הכוונה של ההתנחלות ב' צורה שונה לגמרי: א. למנוע כל אפשרות של הירבוות ישראלית-פלשתינאית; ב. למנוע אפשרות שיימצא גוף פלשתינאי שיהיה מוכן לדבר עם הממשלה על א' טונומיה, גם על אוטונומיה אמיתית ולא רק על אוט' נומיית הקאריקאטורה; ג. לבדוד את הנשיא סאדאת בעולם הערבי. כך זה מובן בעולם הערבי.

אם יש מגמה להקצנה זו המגמה, ואני מציע לא לכלול את ההצעה המזוהה הוואת בסדר-היום.

ח'יר' פ. שינמן:  
תודה.

התראה נגדו. במקרה הקונקרטי האימאם עצמו ביקש שנסיר את האבטחה של צה"ל וביום הרצח הוא לא נשא על גופו את הנשק שניתן לו על ידינו. הייתי מוסיף ו' אומר שפרט לאותה אבטחה גלויה שהיתה סביב לאימאם וביה, בדרך כלל המוסדות המופקדים על כך פקחו עין על כל הנעשה סביבו. אבל קרה המקרה כפי שקרה. ו' ישנם ודאי פרטים רבים שנוכל להוסיף בקשר לאירוע זה או דברים דומים, ואנו מבקשים להעביר את הדיון בנושא לוועדת החוץ והבטחון.

ח'יר' פ. שינמן:

רשות הדיבור לחבר-הכנסת אורי אבנרי, להצעה לא לכלול את הנושא בסדר-היום.

אורי אבנרי (מחנה שלי):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, בשנות כהונתי ב' כנסת שמעתי הרבה הצעות מוזרות ותמוהות אך נדמה לי שההצעה הזאת הגיעה לשיא. ההצעה היא: רצח ה' אימאם של עזה כשיטה פוליטית של הקצנה יהודה, ש' מרון ועזה. אגב, זו טעות בעברית. מוטב שחובבי ארץ ישראל השלמה לפחות ילמדו איך לקרוא לאזור בעברית: יהודה השומרון ועזה. אבל זה רק דרך אגב.

מרדכי אלגרבלי (התנועה הדמוקרטית):  
ההא הזאת היא לשון חיבה.

אורי אבנרי (מחנה שלי):

ההא מציינת את האזור, אזור הגליל, השפלה יכו'.

עולה חבר הכנסת ואומר שאין הוכחה שזה היה רצח פוליטי אבל אם זה רצח פוליטי זה מוכיח כך וכך. והוא בא עם רשימה של אנשים שנרצחו כביכול, חמישה אנשים ב'12 שנות כיבוש, שנרצחו כביכול על רקע פו' ליטי, ובהם אחד שאם נרצח, נרצח על-ידי ידידו וסוכני ישראל — אני מתכוון לפרשת ג'ו נאסר — ואולי אחד או שנים שפשוט מדובר במעשי נקמה במי שנחשבו כ' מלשינים. אבל דמאגוגיה מסוג מסויים זקוקה לאי אמת, ולכן נוקטת אי אמת בקו האומר, גם בכלי התקשורת, כאילו העם הערבי הפלשתינאי מגיב כפי שמגיב על תכניות האוטונומיה של ממשלת ישראל לא משום שהוא שולל את התכנית המחפירה הזאת מפני שהיא קולו-ניאליסם באנטוסטאני מהסוג הגרוע ביותר אלא משום שהוא פוחד מטרור. כך הומצא הטרור שלא היה ולא נברא ואין לו שום סימנים בינתיים בשטח ולנו אומרים כי עם שלם, כל כולו, מתנגד להצעות ממשלת ישראל.

אדוני היושב-ראש, אם טוענים שיש הקצנה בגדה המערבית וברצועת עזה צריך קודם כול להוכיח את זה. אני אומר שאין. אם המלה הקצנה יש לה משמעות פירושו של דבר הקצנת אנשים ומגמות השוללים דו' קיום עם מדינת ישראל ומדינה פלשתינאית דו' לאומיות. מי ששולל את זה שולל את קיום ישראל. הקצנה כזאת אין. להיפך, כל מי שיש לו מהלכים בגדה וברצועה, כל מי שמדבר עם אישי ציבור, יודע שיש רוב מוחלט בגדה וברצועה למען דו' קיום של שתי מדינות לאומיות בשכנות טובה זו בצד זו. לכן אין הקצנה. אבל יש מ' גמה להקצנה והיא נמצאת בבית הזה ובממשלה הזאת. כל מעשיה של ממשלת ישראל בשבועות האחרונים יש להם מכנה משותף אחד: המגמה להביא להקצנת תושבי הגדה והרצועה, שלא ימצא ערבי אחד שיקבל את ה' קאריקאטורה של האוטונומיה המוצעת על-ידי ממשלת

## הצבעה

ההצעה לא לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת לא נתקבלה.

ההצעה להעביר את הנושא לדיון בוועדת החוץ והבטחון נתקבלה.

היו"ר פ. שינמן :

הכנסת החליטה להעביר את הצעתו של חבר-הכנסת עקיבא נוף לדיון בוועדת החוץ והבטחון.

## 3. אי-שילוב חיילים דרוזים ביחידות מסוימות בצה"ל

ולא המשיכו עם עמיתיהם היהודים, בני כיתתם, אשר יצאו מבית-הספר לאותו קורס לפני הצבא והמשיכו ב" אותו קורס בצה"ל. במקרה זה מדובר בשני בחורים דרוזים אך ביחידות אחרות מדובר בדרוזים רבים יותר. יש לי השמות, המקומות והתאריכים אבל אין זה המקום להביא זאת. זוהי התנהגות שהיא ממונה בעיני בגלל הערכתי ולא רק הערכתי אני אלא הערכת העדה, הערכת העם לצה"ל, להתנהגותו ולמדאניותו החיובית עד היום הזה כלפי בני העדה הדרוזית.

אני לא צריך יחידה הנקראת יחידת מיעוטים. אני לא מאמין במושג הזה היום. אני ישראלי ואני רוצה ל" חיות, להרגיש, לדבר, להתחנך, ולחנך את ילדי בתור שכזה. אני לא רוצה להיות שייך למיעוט. אני לא פליט ואני בן הארץ הזאת. מדוע צריכה להיות מסגרת הנק" ראת יחידת מיעוטים? פעם, בשנות החמישים ואפילו בשנות השישים, היו נסיבות שהצריכו קיום של מסגרת הנקראת יחידת מיעוטים. היום, לדעתי, אחרי ה" דינאמיקה, ההתקדמות של צה"ל, אני חושב שצריך ל" פרק את היחידה כדי שלא תהווה מקלט לצעירים ה" שייכים לעדה מיוחדת וכדי לאפשר לאותם חיילים, עם פוטנציאל, עם כישורים מיוחדים, עם מקצועות מסוימים לבטא את כישוריהם. ביחידות אחרות.

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, כדי להמחיש זאת אימר כי עד היום הזה, מאז קום המדינה, לא סיים חייל דרוזי אחד את שירותו בצה"ל עם מקצוע טכני שיכול לעזור לו בחייו האזרחיים או שיכול לתרום לכפר שאליו הוא חוזר. אף לא חייל אחד סיים את שירותו במקצוע טכני. אינני רוצה לדבר על חיל הים שאולי יש בו חייל דרוזי אחד. בחיל האוויר אין אף לא חייל דרוזי. בחיל הקשר אין אף לא חייל דרוזי אחד. בחילות האלה יש מקצועות שאותו בחור דרוזי יכול להשתלב בהם לקידומו הוא, לקידום סביבתו ולקידום הכפר שלו. יחידות אלה נסגרו בפני בני העדה הדרוזית עד עצם היום הזה. אני מקווה שיבוא היום וית" פור החשד, תהיה מדיניות חדשה, שמשרד הבטחון וצה"ל יחליטו החלטה — כאלה ששיבחת אותה, ש" היתה בשנות השבעים — ויגידו לבחורים: גם אתם תוכלו להתחיל ללמוד מקצועות טכניים בצה"ל. או אני בטוח שהם יוכלו לשרת גם את הכפר הדרוזי, העדה הדרוזית והסביבה שבה גרים הדרוזים, הן בכרמל והן בגליל.

מקרים כאלה שקרו בחודשיים האחרונים — בסך-הכול שני מקרים הידועים עכשיו בציבור — גורמים את-

אני שואל את חבר-הכנסת עקיבא נוף: האם הוא מסכים להצעה להעביר את הנושא לוועדת החוץ והבטחון?

עקיבא נוף (התנועה הדמוקרטית):  
אני מסכים.

היו"ר פ. שינמן :

מי בעד ההצעה לא לכלול בסדר-היום את הצעתו של חבר-הכנסת עקיבא נוף? מי בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדת החוץ והבטחון?

היו"ר פ. שינמן :

ההצעה הבאה לסדר-היום מס. 2948: אי שילוב חיילים דרוזים ביחידות מסוימות בצה"ל. רשות הדיבור למציע, חבר-הכנסת זידאן עטשי.

זידאן עטשי (התנועה לשינוי ויזמה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הייתי יכול לחסוך מומנה של הכנסת היום אילו לא היה איכפת לי מהעניין ואילו לא היתה הצטברות של כמה מקרים של חיילים דרוזים שפה ושם נמנע מהם לשרת ביחידות שבהן הם בחרו לשרת.

תרומתם של בני העדה הדרוזית בצה"ל ובורות הבטחון השונות כבר אינה בגדר של סוד לאיש במדינת ישראל. הנאמנות והמסירות של העדה ובניה במסגרת השירות הצבאי, במסגרת שירות החובה, מהוות אבן פינה באחריותה של העדה לגבי הדרישות הלאומיות של המדינה, כחלק בלתי נפרד ממנה. מצד אחר, ה" מדינה וגם צה"ל לא חסכו כל מאמץ בהכרה בזכות תרומתם של בני העדה הדרוזית לצה"ל ולמדינה. אלא שהדבר נשאר במקרים לא מעטים בגדר מלל בלבד, ו" אני חושב שצריך להתגבר על כמה תופעות העלוות להיפך למדיניות של אי מתן הזדמנות שווה לבני העדה הדרוזית בתקופת שהותם בצה"ל, בתוך הצבא ומחוצה לו. אנחנו מדברים על צבא עם, על חברה פלוראליסטית, על עקרונות דמוקראטיים, ואם כך אנו מדברים הרי מתוך אמונה זו חייבים אנו לתת אפשרות לאותם ה" חיילים בני העדה הדרוזית להוכיח את הפוטנציאל ואת היכולת שיש להם בכל יחידות צה"ל ללא יוצא מן ה" כלל, פרט ליחידות מסוגות או לחיילים שצריכים ל" עבור בדיקה בטחונית מיוחדת ביחידות מסוימות.

אני חייב להעלות על נס את החלטת משרד הבטחון וצה"ל בשנות השבעים הראשונות להתיר את התגורר מסביב למה שנקרא "יחידת המיעוטים בצה"ל" ולאפשר לחלק מבני העדה הדרוזית לשרת ביחידות אחרות, ב" מיוחדת ביחידות רגלים וביחידות קרביות. אבל למעשה הדבר לא יצא מהתחום שאותו הגדרתי כיחידות רג" ליות וקרביות. עדיין יש בצה"ל יחידות מספר הסגורות בפני העדה הדרוזית. אני מקווה שהידיעות ש" ברשותי אינן נכונות, כלומר, אני מקווה שהאינפור-מאציה שיש לי בעניין זה איננה נכונה, אבל בהן מדו-בר ביחידות מקצועיות-טכניות. בחודשים האחרונים היו מקרים שכאשר צעירים דרוזים, גם כאלה שקיבלו עתו-דה טכנולוגית-מקצועית, סימו את הקורס ובהגיעם ל-בסיס קליטה ומיון הם נשלחו חזרה ליחידת המיעוטים

**זיראן עטשי** (התנועה לשינוי ויזמה):  
המנהיגים של העדה הדרוזית אינם משרתים כיום בצבא.

**סגן שר הבטחון מ. צפורי:**  
המנהיגים וגם אנשים צעירים כמוך וצעירים ממך. אל תהפוך אותם לגאלריה מיוחדת. הם מכל השכבות. יש מה שמקובל עליהם ומקובל על המערכת ובהתאם לכך נתנו את ההנחיות. העדה הדרוזית מתכבדת בכבוד הדגל והיחידה המיוחדת שלה ומתפארת ביחידה ובהי-שגיה.

**שולמית אלוני** (תנועה לזכויות האזרח):  
זה אינו נכון מבחינה עובדתית.

**זיראן עטשי** (התנועה לשינוי ויזמה):  
יש בידי מידע אחר.

**סגן שר הבטחון מ. צפורי:**  
מבחינה עובדתית זה נכון מאוד. כך השתקף ב-דיונים שאני השתתפתי בהם ואת לא השתתפת.

**שולמית אלוני** (תנועה לזכויות האזרח):  
אני קיבלתי מכתבים מאנשים — — —

**סגן שר הבטחון מ. צפורי:**  
אני מבקר בכפרי הדרוזים יותר ממך ומחברך ו-מדבר עם מנהיגות צעירה ומבוגרת.

**שולמית אלוני** (תנועה לזכויות האזרח):  
אבל אנשים אינם קולקטיב. אזרחים אינם קולקטיב. כל אזרח עומד בפני עצמו.

**סגן שר הבטחון מ. צפורי:**  
אני מדבר על מידע המבוסס על עשרות ומאות בור-דים שהביעו את דעתם.

**שולמית אלוני** (תנועה לזכויות האזרח):  
יש גם אחרים.

**סגן שר הבטחון מ. צפורי:**  
בוודאי.

לכן נתקבלה ההחלטה במשרד הבטחון שכל חייל מהעדה הדרוזית, ללא יוצא מן הכלל, זכאי להשתתף ב-כל יחידה בצה"ל. הוא לא חייב ללכת ליחידת המיעוטים. גם אם יחידת המיעוטים תצטמק לפלוגה אחת אין מ-חייבים חיילים מהעדה הדרוזית ללכת לשרת בה אלא זה נתון לבחירתם.

באשר למקצועות טכניים, אביא עובדות, סיכומים רשמיים הנמצאים במשרד הבטחון: אנשים שיש להם השכלה טכנית לפני התגייסותם לצבא הם פוטנציאל שצה"ל מנצל כמיטב יכולתו ואפשרויותיו. יש בארץ אלפי צעירים שהם בוגרי מקצועות טכניים והצבא אינו יכול לאפשר לעצמו לשבצם במקצועם. אבל אין קריטר-יון מיוחד בנושא זה כלפי קבוצה זו או אחרת. מעל ו-מעבר לזה אנחנו מאפשרים לכל חייל לפני שיחרורו, יהודי או דרוזי, הרוצה ללמוד מקצוע טכני לעשות זאת על חשבון ממשלת ישראל. הוא מתחיל את לימודיו עוד לפני שיחרורו מצה"ל. לצערי הגדול ואף שדיברתי בכמה וכמה כפרים דרוזיים עם האנשים הם אינם שמחים ל-נושא זה. הם לא רוצים להפסיד חצי שנה בלימודים

ריהם הצטברות של תיסכול, של אכזבה ואולי של סיכון אפילו. היות שאני וכל האחראים במדינת ישראל ובכנסת מעוניינים במתן זכויות שוות והזדמנויות שוות לאותם צעירים דרוזים גם בצבא וגם מחוצה לו, אני חושב שצה"ל ייטיב לעשות אם יבדוק נתונים ספציפיים אלה לפני שיצטברו מקרים ואז ההקצנה שחלה בתקופה ה-אחרונה, הקצנה שאני מצטער עליה, בקרב יחידים מבני העדה הדרוזית לא תוסיף להיות הקצנה אלא להיפך. עצם העיון מחדש — אם במדיניות ואם בתופעות מק-ריות וחריגות, ואני מקווה שהן כך — הוא שיתרום ליצירת האווירה הרצויה. לסגן שר הבטחון, עמיתי, הבדוק כל מקרה בנאמנות, אומר כי אינני מעוניין להטריד כל פעם במקרה זה או במקרה אחר, אינני מעוניין לפנות אל שר הבטחון או אל שר אחר, אל סגן שר הבטחון או אל סגן שר אחר, במקרים ספציפיים מפעם לפעם.

אני מעוניין שוועדת החוץ והבטחון תדון בסוגיה זו, תטווה המלצות ותביא נתונים כדי לחסל את התופעה, אם היא מקרית ואם היא חריגה.

**ח'יר פ. שינמן:**  
חבר הכנסת יכול להציע רק דיון בכנסת ולא דיון בוועדה.

**זיראן עטשי** (התנועה לשינוי ויזמה):  
בסדר, בכנסת.

**ח'יר פ. שינמן:**  
רשות הדיבור לסגן שר הבטחון, לתשובה על הצעת חבר-הכנסת עטשי.

**סגן שר הבטחון מ. צפורי:**  
אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני חולק על ד-בריו של חבר-הכנסת זיראן עטשי. דבריו אינם תואמים את ההנחיות הקיימות בצה"ל ואת המציאות. באופן עק-רוני ניתן לשלב חיילים דרוזים בכל המקצועות בצה"ל, הן במקצועות קרביים והן במקצועות טכניים. שיבוץ והצבה של חיילים יהודים ודרוזים בוגרי בתי-ספר מק-צועיים ובוגרי עתודה טכנולוגית נעשים לפי צרכי צה"ל מחד גיסא וכישרי החיילים, מהימנותם ורמתם המק-צועית מאידך גיסא. אם יש מקרים קונקרטיים אנחנו בודקים ומטפלים בהם והם לא ייחודיים לעדה הדרוזית או לעדה אחרת, אלא הם במקרים שהתאמתם להנחיות הקיימות בצה"ל נבדקת. לדוגמה, כדי לסבר את האוזן, יש יהודים יוצאים מן הכלל שסבלו בגלל יהדותם ב-ברית-המועצות וכבשה שהם באים הנה הם נבדקים ו-לפעמים הם אינם נשלחים לכמה יחידות. המערכת בור-דקת לפי הקריטריונים שלה המוודאים שלא תהיה חס וחלילה תקלה.

**זיראן עטשי** (התנועה לשינוי ויזמה):  
אני שמח שאתה מדמה את היהודים מברית-המו-עצות לדרוזים אבל אל תדמה את מדינת ישראל לברית-המועצות.

**סגן שר הבטחון מ. צפורי:**  
אני לא מדמה את מדינת ישראל לברית-המועצות. אני מדבר על מדינת ישראל.

באשר ליחידות המיעוטים, עלה לדיון אצלנו נושא פירוקה. מי שהסתייג מכך בצורה מוחלטת הם קציני היחידה, חיילי היחידה ומנהיגי העדה ברחבי הארץ.

אמל נפראלדין (הליכוד) :  
אתה לא מעודכן.

זיראן עטשי (התנועה לשינוי ויזמה) :  
תוכיח.

אמל נפראלדין (הליכוד) :  
אני מוכן להוכיח לך.

זיראן עטשי (התנועה לשינוי ויזמה) :  
איין. אתה יודע שאיין.

מאיר פעיל (מחנה שלי) :

היה מקרה שהתמשך על פני השנה-השנתיים ה"אחרונות" כאשר צעיר דרוזי, בוגר בית-הספר לקצינים בעכו, אשר על פי החינוך שלו רצה לשרת בחיל הים וביקש להיות קצין בסטי"ל, לא הניחו לו אף שאביו הוא סגן-אלוף בצה"ל או במשמר הגבול. אני בכוונה לא מוכיר שמות. בסופו של דבר, לאחר ייסורים, הוא מ"שרת לקצין בחיל הים. אתם, מתארים לעצמכם מה הצעיר הזה חושב ומה חבריו חושבים על דרך הייסורים שלו?

מה אני מציע? אני יודע שיש כבר תופעה בשנים האחרונות בצה"ל שחיילים דרוזים אכן משרתים מעבר ליחידת המיעוטים. אבל זה לא ממסד ולא מסודר כי פי שצריך. העלה חבר-הכנסת עטשי בקשה לבטל את יחידת המיעוטים ולאפשר להם להתפרס בצה"ל, כמונו. האם הנושא אינו ראוי להיות גידון בוועדת החוץ והבטחון? בשקט, בנחת, שם תינתן כל האינפורמאציה, שם קיימת שבועה ושוררת סודיות מעל השולחן ומתחת לשולחן. ראוי שהנושא יידון בוועדת החוץ והבטחון, היא ש"תשמע את מפקד יחידת המיעוטים, תדון עם שר ה"בטחון, תחליט מה שראוי לשנות ולשפר ותמליץ בפני צה"ל מה לעשות. האם הנושא אינו ראוי להיות גידון בוועדה? עד כדי כך נעשנו אטומים רק משום שחבר-הכנסת עטשי הוא באופוזיציה?

אני מציע לכנסת — — —

זיראן עטשי (התנועה לשינוי ויזמה) :  
באופוזיציה בכנסת, לא למדינה.

מאיר פעיל (מחנה שלי) :

גם אני באופוזיציה. אני מציע לכנסת להתעלות ה"פעם ולהסכים להעביר את הנושא לדיון בוועדת החוץ והבטחון.

היו"ר פ. שינמן :

חבר-הכנסת עטשי, האם אתה מסכים להעביר את הצעתך לוועדת החוץ והבטחון?

זיראן עטשי (התנועה לשינוי ויזמה) :  
כן.

היו"ר פ. שינמן :

לפנינו שתי הצעות. אנחנו מצביעים.

## הצבעה

בעד ההצעה לא לכלול את הנושא

— רוב

בסדר-היום של הכנסת

בעד ההצעה להעביר את הנושא לו-

— מיעוט

ועדת החוץ והבטחון

בבית-ספר טכני כאשר המשכורת שם היא רק דמי כיס ודמי לימוד. אני רוצה להגיד שפתחנו את התעשייה ה"צבאית", התעשייה האווירית בפני חיילים דרוזים משוחררים. לצערי הם לא מעוניינים ללכת גם לשם. בארץ ישראל קיים הפאראדוקס שפועל ייצור מרוויח פחות מ"זה שהולך לשאת אבנים ולעבוד בבניין. ולכן, כתוצאה מבחירתם התפשית, הם לא הולכים למסלול הזה. אף ש"מנסים להשפיע עליהם ללכת בכיוון זה.

אי לכך אינני רואה מקום לדיון מיוחד נוסף, מעבר לדיונים שנערכו בנושא ומעבר להחלטות שהן חיוניות בעיקרן. אני מבקש להסיר את ההצעה מסדר-היום.

היו"ר פ. שינמן :

רשות להצעה אחרת, לחבר-הכנסת מאיר פעיל.

מאיר פעיל (מחנה שלי) :

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, חבר-הכנסת עטשי העלה בפנינו, לפי עניית דעתי, בעיה עקרונית המת"יחסת למיעוט לאומי, ואני מדבר על אלה מאותו מיעוט לאומי החפצים לשתף פעולה עם ישראל, בטוב וברע, מתגייסים לצה"ל בחפץ לב ומנסים לעשות זאת כמיטב יכולתם. מה היינו אומרים אילו בצרפת או בבריטניה-המור"עצות היו מרכזים את היהודים המשרתים שם בשירות חובה ובמילואים ביחידות ובעוצבות מיוחדות? משהו מעין ליגה ב'. מה היינו אומרים? היינו יוצאים, ב"צדק, בקריאה שזאת אנטישמיות כי הדבר הוא סימפטום של אנטישמיות.

בניגוד למה שאמר סגן שר הבטחון אני מודיע לכם מנסיוני בצה"ל: נפגשתי עם בני העדה הדרוזית, חיילים, מ"כים, מפקדי זחל"מים, קצינים, בשדה האימונים ב"שדות הקרב ובבית-ספר לקצינים, ובכל מקרה ששוחחתי אתם היה בטיעוניהם מכנה משותף אחד: אנחנו לא רוצים לשרת ביחידת המיעוטים, אנחנו רוצים לשרת כמו היהודים, בכל רחבי צה"ל.

סגן שר הבטחון מ. צפורי :  
הם רשאים לעשות זאת.

מאיר פעיל (מחנה שלי) :

השאלה איננה מה הם רשאים. אתה מכיר את ה"אמרה כי לעשיר ולעני אותו זכות לישון מתחת לגשר. הוא רשאי לבקש. השאלה מה עושים בבקשתו. חבר-הכנסת זיראן עטשי העלה בפנינו זעקה של בני העדה הזאת במגזר המצומצם של השירות בצה"ל. הזעקה אפילו אינה פוליטית, רחמנא ליצלו. הם מבקשים: אנא בטלו את יחידת המיעוטים. ייצרו מסגרת שתפאשר לדרוזים ל"שרת בכל יחידות צה"ל, בשריון, בחיל הרגלים, ב"צנחנים, ביחידות טכניות, בחיל הקשר, בחיל האוויר, בחיל הים.

(סגן שר הבטחון קורא קריאת ביניים)

זיראן עטשי (התנועה לשינוי ויזמה) :

תן לי מקרה של חיילים ביחידות טכניות היום.

אמל נפראלדין (הליכוד) :  
יש.

זיראן עטשי (התנועה לשינוי ויזמה) :

אתה אומר שיש, איפה יש? אני לא רואה זאת.

ההצעה לא לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

(קריאות באולם)

היו"ר פ. שינמן :

אין צורך לספור, זה כל כך בולט.

זיראן עמשי (התנועה לשינוי ויוזמה) :

אדוני היושב-ראש, אדוני היושב-ראש, אדוני היושב-ראש, אני מבקש — — —

היו"ר פ. שינמן :

הכנסת התליטה להסיר מסדר-היום את הצעתו של חבר-הכנסת זיראן עמשי. אנחנו עוברים להצעה הבאה לסדר-היום.

זיראן עמשי (התנועה לשינוי ויוזמה) :

אדוני היושב-ראש, אדוני היושב-ראש, אני מבקש — — — אני מודיע מכאן שאני יוצא עם נאום סגן השר — — —

#### 4. התנחלות אלון מורה והפגנת "שלום עכשיו"

היו"ר פ. שינמן :

אין צורך לשאול. הנמנע צריך להודיע שהוא נמנע.

זיראן עמשי (התנועה לשינוי ויוזמה) :  
מדוע אינך רוצה למנות ?

היו"ר פ. שינמן :

רשות הדיבור לחבר-הכנסת יוסי שריד.

זיראן עמשי (התנועה לשינוי ויוזמה) :  
לא גמרנו את הסעיף הקודם.

צ'רלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון) :  
יש נמנעים.

היו"ר פ. שינמן :

רשות הדיבור לחבר-הכנסת שריד. אבקש להפסיק את הוויכוח.

שושנה ארכלי-אלמוזלינו (המערך) :  
אתה מסרב לבקשתם של חברי הכנסת.

היו"ר פ. שינמן :

חברת-הכנסת שושנה ארכלי-אלמוזלינו, את צריכה לדעת את התקנון.

שושנה ארכלי-אלמוזלינו (המערך) :  
אני יודעת את התקנון. אני רוצה לדעת מדוע אתה לא מאפשר מניין קולות כאשר יש בקשות.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח) :  
אתה שולל מחברי כנסת זכות.

היו"ר פ. שינמן :

רשות הדיבור לחבר-הכנסת שריד.

חיים קורפו (חלימד) :

חברת-הכנסת אלוני, תשבי. זו לא תצוגת אופנת.

היו"ר פ. שינמן :

הנושא של ההצעה הבאה לסדר-היום : התנחלות אלון מורה והפגנת "שלום עכשיו". רשות הדיבור לחבר-הכנסת יוסי שריד.

(קריאות באולם)

צ'רלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון) :  
אדוני היושב-ראש, אני נמנעתי. אני מבקש למנות.

היו"ר פ. שינמן :

ההצעה הבאה : התנחלות אלון מורה והפגנת "שלום עכשיו".

צ'רלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון) :  
יש נמנעים מההצעה הקודמת.

היו"ר פ. שינמן :

אני מודיע מראש שההצבעה תהיה נפרדת על כל הצעה והצעה.

(חברת-הכנסת שולמית אלוני קוראת קריאת ביניים)

ראשון המציעים, חבר-הכנסת יוסי שריד.

צ'רלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון) :  
יש נמנעים מההצעה הקודמת.

זיראן עמשי (התנועה לשינוי ויוזמה) :  
מדוע אתה לא רוצה למנות ?

(קריאות באולם)

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח) :  
לא גמרנו עם ההצבעה הקודמת.

זיראן עמשי (התנועה לשינוי ויוזמה) :  
לא מנית.

צ'רלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):  
יש נמנעים, אדוני היושב-ראש, מדוע אתה לא שור-  
אל?

שושנה ארבל-אלמזולינו (המערך):  
יש הודעה לנמנעים.

היו"ר פ. שינמן:  
לא ביקשו.

שושנה ארבל-אלמזולינו (המערך):  
כאשר יש נמנעים צריך לשאול.

היו"ר פ. שינמן:  
אין לך רשות הדיבור כרגע. רשות הדיבור לחבר-  
הכנסת יוסי שריד.

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):  
הוויכוח לא פה.

זידאן עטשי (התנועה לשינוי ויזמה):  
איפה? בחוץ?

היו"ר פ. שינמן:  
חבר-הכנסת עטשי, אתה מתבקש להפסיק.

זידאן עטשי (התנועה לשינוי ויזמה):  
לא גמרנו את הסעיף.

צ'רלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):  
יש נמנעים. מדוע אינך מצביע?

שושנה ארבל-אלמזולינו (המערך):  
יש נמנעים, אדוני היושב-ראש.

היו"ר פ. שינמן:  
לא הודיעו לי. אני מדיע למען הסדר שהודיעו על  
נמנעים לאחר שהודעתי על התוצאה של ההצבעה.

צ'רלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):  
לפני שהודעת את התוצאה ביקשו ממך לשאול מי  
נמנע.

זידאן עטשי (התנועה לשינוי ויזמה):  
איפה, אדוני היושב-ראש?

היו"ר פ. שינמן:  
אתה רשאי להתלונן לפני ועדת הכנסת.

חיים קורפו (הליכוד):  
חבר-הכנסת עטשי, מספיק. תכבד את המקום.

זידאן עטשי (התנועה לשינוי ויזמה):  
אתם תכבדו את הנושא.

היו"ר פ. שינמן:  
אבקש להפסיק את הוויכוח. למה אתה מתחיל מ-  
חדש?

זידאן עטשי (התנועה לשינוי ויזמה):  
מתחילים מחדש כל פעם באותו מקום. הנושא ה-  
קודם לא הסתיים.

זאב כץ (המערך):  
היתה תביעה למנות והיושב-ראש מתעלם ממנה.

יוסי שריד (המערך):  
חבר-הכנסת עטשי, אני יכול להתחיל? תודה.

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, "גוש אמונים"  
איננו המאפיה הגדולה בעולם. אם יקום מישו ויאמר  
זאת אני אמתה בידו. אבל, בכל זאת, "גוש אמונים"  
הוא הסיכון החמור ביותר שקם לדמוקרטיה הישראלית  
מאז היווסדה. אנשי גרעין אלון מורה אינם פאראזיטים.  
אם יקום מישו ויאמר זאת עליהם אני אמתה בידו.  
אבל, בכל זאת, אנשי גרעין אלון מורה הם אויבים מסור-  
כנים ביותר לשלטון החוק במדינה ולשלום העוברי ש-  
בינינו לבין שכנינו. די לי אם אומר על הגוש ועל א-  
נשיו, על חלקם ועל מיעוטם, כי "יש אנשי כוזב גם אם  
הם דתיים, משיחים הקמים לנו, מוכי תסביך ומתנשאים"  
כפי שכבר אמר עליהם ראש הממשלה עצמו שאת דבריו  
שלו הבאתי כאן בדרך של ציטוט.

משה שמיר:

זה נכון כמו יתר הדברים שלו. בדיוק אותה אמת.

יוסי שריד (המערך):

אני החלטתי לא לענות על קריאות ביניים. אם א-  
שנה את דעתי אודיע לך.

משה שמיר:

אני מצפה להודעות.

היו"ר פ. שינמן:

לקריאות ביניים יש עוד זמן.

יוסי שריד (המערך):

אבל, רבותי חברי הכנסת, מה לי כי אלין על "גוש  
אמונים" ועל חבריו. דין דברים יש לנו עם ממשלת  
ישראל העושה את דבריו של הגוש, הנכנעת לו חוזר ו-  
היכנע, המבטלת את דעתה, אם יש לה כוח, מפני דעת.  
התנחלות אלון מורה לא באה מרצון. לא הממשלה רצתה  
בה בזמן הזה ובמקום הזה.

משה שמיר:

זה נכון.

יוסי שריד (המערך):

התנחלות אלון מורה באה לעולם באונס כאשר לפני  
כמה חודשים התעברה הממשלה בעל כרחך, בלחצו ה-  
כבד של "גוש אמונים" הבא עליה באיומים ובהפחדות.

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):  
קואליציות מוזרות.

יוסי שריד (המערך):

חבר-הכנסת בן-מאיר מדבר על קואליציות מוזרות.  
מי כמוך מומחה לקואליציות. הרי לא היתה קואליציה  
שלא היית בה. אתה המומחה הקואליציוני מספר אחד.  
מצד אחד מוזרות, מצד שני מוזרות מאוד מבחינתך כ-  
מומחה קואליציוני.

ומשתעברה הממשלה כך לא היה עוד ספק שכ-  
עבור כמה חודשים יבוא הוולד הזה, הבלתי רצוי, אל  
העולם. והוא בא והיה.

(קריאות ביניים: צריך להחיל את חוק ההפלות.)

לכניעתה של ממשלה לסחיטה נודעת חומרה מיר-  
דת אבל חמורה ממנה היא העמדת הפנים. הממשלה ה-

יוסי שריד (המערך):  
אני שמת שאיש מדינה כמו חבר-הכנסת רום גילה עכשיו זדושות ונצורות. מה ידעת עד היום אם לא ידעת שזאת עמדת המערך? עם מה התווכחת עד היום?

יוסף רום (הליכוד):  
אני שמעתי על תכנית אלון.

יוסי שריד (המערך):  
אתם מגלים את אמריקה מדי יום ביומו.

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):  
זה חידוש שהמערך בעד נסיגה מוחלטת מיהודה ושומרון.

יוסי שריד (המערך):  
אמרתי מה שאמרתי. לטובת חבר-הכנסת בן-מאיר אני מוכן לומר את זה פעמיים. עמדתנו היא שאיננו רוצים בשלטון ישראלי על חלק הארץ של הגדה המערבית ובוודאי ובוודאי איננו רוצים בשלטון ישראלי על 900 אלף ערבים פלשתינאים.

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):  
דיברת על יהודה ושומרון. לא דיברת על "חלק הארץ".

יוסי שריד (המערך):  
יש שטנגורגאפיסטיות.

מי יכרה אוון לטיעונים שלנו כאשר ניאבק על האינטרסים החיונים ביותר לבטחוננו? יבואו אז ויטחו בנו: הרי גם בפרשת אלון מורה דיברתם גבוהה על הבטחון שלא היה ולא נברא. וכיצד תבוא הממשלה, בימים הקרובים, אל בית-המשפט ותטען שוב בשם הבטחון כאשר שרי בטחון בהווה ובעבר כופרים בבטחון הזה תכלית כפירה? ראש הממשלה נושא אתו בזמן האחרון, מסוף העולם ועד סופו, את פסיקת בית-הדין הגבוה לצדק למען יראו וישתכנעו. הרי גם הפסיקה הזאת עומדת עכשיו בסכנה חמורה.

בלבה פנימה יודעת הממשלה שבסיס החלטתה רעוע גם מן הבחינה המדינית והבטחונית וגם מן הבחינה ה"מוסרית". אחרת אין להסביר, בשום פנים, מדוע נהגה מנהג של גנבת הדעת, מנהג של פחדנות שאינו יאה לממשלה שראשה כל כך אוהב להגדירה כ"בית חורין". בשמונה ורבע בבוקר ספק מוסרים וספק אין מוסרים צווי הפקעה לבעלים במקום, וחמש דקות לאחר מכן עולים הבולדוורים על שדה התיירס. ממי אתם חוששים, רבותי חברי הממשלה? מפני מי אתם מתיראים כל כך? מפני דעת הקהל בארץ? מפני אורחים של מדינתם שירצו למחות עליפי הזכות הדמוקרטית היסודית השמורה להם? מפני בתי-הדין של ישראל הריבונית?

חיים קורפו (הליכוד):  
חבר-הכנסת גרופר אומר שאין שם בכלל תירס.

מאיר פעיל (מחנה שלי):  
חבר-הכנסת גרופר מבין רק ביין.

יוסי שריד (המערך):  
ראש הממשלה מתגדר לעתים קרובות בדמוקראטיה הישראלית ומציב אותה בשורה הראשונה של המשטרים המתוקנים והמתקדמים. אדרבה, ילמדנו נא ראש מ-

גאנסת צובטת עכשיו את לחייה כדי להעלות בהן סומק של שביעות רצון, אדמומית של הגאה מפרי בטנה ש"מלכתחילה היא לא רצתה להרוות אותו ואחר כך היא היתה נפטרת ממנו ברצון אילו רק מצאה את הדרך. הממשלה טוענת עכשיו כי התנחלות אלון מורה קמה על-פי צרכים של בטחון. לו היתה זאת אמת, מדוע הפך קירה הממשלה שנתיים ויותר את הבטחון ולא הקימה את אלון מורה מיומיתה? מדוע חיכתה עד אשר כפו עליה הר כגיגית? אילו היתה טענת הבטחון אמת, כיצד קורה ששר הבטחון אינו מסוגל להבין אמת פשוטה כי זאת? כיצד קורה ששר בטחון קדום, משה דיין, אינו מכיר באמת הזאת?

(קריאת ביניים: מי אמר שיהיו עוד הרבה אלוני מורה?)

מאיר פעיל (מחנה שלי):  
מי שאמר זאת אמר דברי הבל.

יוסי שריד (המערך):  
"גוש אמונים" תוחב את אקדה איומיו בגבה של הממשלה, דוחק בה ללכת, למהר וללכת למקום אין חפץ, והממשלה משרכת רגליה וממלמלת את הדברים ש"גוש אמונים" שם בפיה: בטחון, בטחון. הממשלה עושה מעשה שלא ייעשה, היא נושאת את שם הבטחון ל-שווא.

יגאל הורביץ (הליכוד):  
למשל?

יוסי שריד (המערך):  
מי יאמין לנו כאשר באחד הימים, ולא ירחק היום, אמת נדבר על צרכים ממשיים של בטחון? מי יכרה אוון לטיעונים שלנו כאשר ניאבק על האינטרסים החיוניים ביותר לבטחוננו?

יגאל הורביץ (הליכוד):  
בקעת הירדן אינה צורך בטחוני חיוני?

יוסי שריד (המערך):  
אני לא אענה לך לפי סדר העדיפויות שלך ולפי ה"נוחיות שלך. אני אענה לך על-פי הבנתי ועל-פי סדר העדיפויות שלי.

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):  
אתה הצעת לחסל את שלטון ישראל ביהודה ושומרון. זו הדאגה לבטחון?

יוסי שריד (המערך):  
אנחנו איננו רוצים שלטון ישראלי על חלק הארץ של הגדה המערבית. בוודאי ובוודאי איננו רוצים שלטון ישראלי על 900 אלף ערבים פלשתינאים ביהודה ושומרון.

יוסף רום (הליכוד):  
זו העמדה המוצהרת של המערך? אפשר לקבל את זו כעמדה מוצהרת?

מאיר פעיל (מחנה שלי):  
זה בדיק מה שיהיה בסוף.

יוסף רום (הליכוד):  
אנחנו נרשום שזאת העמדה המוצהרת של המערך. יפה מאוד.

המאבק המדיני לא נועדו להפקיע ולרשת. חברי ה' כנסת, ההתנחלות באלון מורה, בלב השומרון, בפאתי העיר הגדולה שכם, באמצע ריכוז צפוף של אוכלוסיה ערבית, היא צעד מרחיק לכת של סיפוח בפועל —

רב שילנסקי (הליכוד):  
זה לא סיפוח. אינך יכול לספח אדמה שלך.

יוסי שריד (המערך):  
— היא הצהרת הכוונות המפורשת והממשית ביותר שניתנה עד היום, שלפיה יש בדעת הממשלה ה' זאת להנציח את שלטונה של ישראל בגדה המערבית על 900 אלף ערבים פלשתינאים.

משה שמיר:  
הלוואי שזה היה נכון.

יוסי שריד (המערך):  
עד היום ניתן היה לפעמים ובודוק לדבר על קונסנסוס לאומי. מהיום ואילך לא נשארו מהקונסנסוס הזה אלא שברים. הממשלה שברה אותו. אלון מורה קמה על קו פרשת העמדות, אלה לכאן ואלה לכאן, ועמק השווה הלאומי נעשה כה צר עד אשר אין בו כמעט מקום ל' מפגש. ראש הממשלה, הוא ולא אחר, נושא את דגל הקונסנסוס ברמה והוא ולא אחר שהוריד את הדגל הזה לחצי התורן, אם לא למטה מזה. את ראש הממשלה נשאל: נניח שלפי דעתך תורמת ההתנחלות הזאת משהו לבטחון ישראל. האם אין ההסכמה הלאומית, למרות מוגבלותה הקשה, תורמת יותר לבטחון? האם אין ההסכמה הלאומית חזקה יותר, חסונה יותר, מאלון מורה? האם כדאי לבנות את אלון מורה ולהרוס את ההסכמה הלאומית? האם כדאי להוסיף התנחלות ולגרוע מן ההידברות בינינו, שהיא קשה בלא הכי?

ראשי-הממשלה מ. בגין:  
על איזה קונסנסוס אתה מדבר?

יוסי שריד (המערך):  
המינימאלי שהיה בינינו. גם את זה אתם שוברים לרסיסים.

משה שמיר:  
חלש ולא משכנע.

ראשי-הממשלה מ. בגין:  
אתה מדבר על מדינה פלשתינאית.

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):  
בהצהרות הפוליטיות שלכם אתם מחלישים את ההסכמה.

יוסי שריד (המערך):  
לראש הממשלה ייאמר, בכל הכבוד: לא אנחנו מחלישים את כוח עמידתו אלא אתה וממשלתך; לא אנחנו מכניסים ריב ומדון מבית אלא אתה וממשלתך. אפילו את מדיניות ההתיישבות שהיא מורכבת ורגישה אפשר היה לנהל על-פי מכנה משותף מוצק ורחב הרבה יותר.

יגאל כהן (הליכוד):  
איוה?

שלחנו: היכן נעשה כדבר הזה? איזו ארץ דמוקרטית נהגה כך? איזו ממשלה של "בני חורין" מכלכלת כך את ענייניה?

ראשי-הממשלה מ. בגין:  
אם אתה מוכן להיות תלמיד טוב, אם אתה מוכן ללמוד — — —

יוסי שריד (המערך):  
אני מוכן ללמוד. אני מוכן להעיד על עצמי שלא הייתי תלמיד כל כך רע. שמעתי אותך בשנים האחרונות בקשב ובשים לב. נדמה לי שכל מה שהיה ל' מוד בסוגיה זו כבר למדתי.

בלבה פנימה יודעת הממשלה שלא יהיה קל לטהר את המעשה הזה. רק לפני כמה שבועות, לא יותר, הבטיחה הממשלה שלא תופקע קרקע פרטית, הבטחה מפורשת שרבים בבית הזה ומחוצה לו שמעו אותה וה' עריכוה. שר הבטחון אמר כי לא יופקעו שדה, מטע וכרם.

יגאל כהן (הליכוד):  
האם יש שם כאלה?

יוסי שריד (המערך):  
יש ויש.

צ'רלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):  
אתה לא היית שם. אתה אפילו לא יודע מה יש שם.

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):  
הישוב לא הוקם על שדה. אתה מטעה. הישוב לא הוקם על שדה. רק הכביש עובר בשדה.

יוסי שריד (המערך):  
נניח שרק הכביש, מאי נפקא מינה? וכי אפשר להפריד בין הכביש לישוב?

(חברי-הכנסת יגאל כהן קורא קריאת ביניים.)

אתה אומר שאין שדה. אני מודה: היום כבר אין שדה. היה.

משה שמיר:  
השדה איכפת לך? פתאום אתה מרחם על השדות? אתה רוצה שיסתלקו מארץ ישראל. תגיד את זה.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):  
כבר אמרת שכולנו אנטי ציוניים.

יוסי שריד (המערך):  
חבר-הכנסת שמיר, אפשר להאשים אותי בכל דבר אבל אי אפשר להאשים אותי בחוסר בהירות באשר לעמדותי. אתה יודע זאת טוב מאוד. תניח לדברים ה' מופקעים.

יגאל חורביץ (הליכוד):  
דבר על תכנית, חבר-הכנסת שריד.

יוסי שריד (המערך):  
למלחמת ששת הימים יצאנו כדי להגן על עצמנו. את המאבק המדיני שלנו אנחנו מנהלים כדי לקבוע סידורי הגנה לישראל שעל אפיים וטיבם נטוש בינינו ויכות אך אין בינינו ויכות שגם המלחמה הצבאית וגם

היא מפורת כל אשליה, כאילו בתכנית האוטונומיה יש פתרון לבעיית העם הערבי הפלשתינאי.

העולם כולו מודע ומודאג מהפעילות התוקפנית הגוברת יום יום מצדה של ממשלת ישראל בלבנון ש"נעשית בכוחה להשתלט על לבנון באמצעות שכיר החרב המייג'ור חדאד, לחסל את קיום הפלשתינאים בלבנון על-ידי פיזורם לכל רוחות השמיים ולגרור את סוריה למלחמה מתוך תקווה לשבור כך את ההתנגדות של העם הערבי להסכם קארטר — בגין — סאדאת. המזכיר הכללי של האו"ם וגם מועצת הבטחון חזרו והביעו דאגה מההפגזות הנפשות של ישראל מהים, מהאוויר ומהיבשה על ערי לבנון וכפריה הנהרסים ומתפנים מחושי-ביהם הבורחים צפונה. זהו המצב המהווה סכנה רצינית לשלום האזור ולשלום העולם.

יחד עם ההידרדרות למצב חמור זה שקרה בעטיו של ההסכם הנפרד עם מצרים מקצינה ממשלת בגין את מדיניות הסיפוח וההתנחלות, כפי שבאו הדברים לידי ביטוי ב"וועידת חירות ובהחלטה על הקמת אלון מורה שהופכת את כל המשא-ומתן על עתיד הגדה והרצועה ועל זכויות העם הערבי הפלשתינאי ללעג ולבוז למי שמנהל משא-ומתן כזה עם ממשלת בגין. תוך התגרות בעם הערבי הפלשתינאי, בעמים הערבים ובדעת הקהל הבין-לאומית מכריז ראש ממשלת ישראל ממש בימים שבהם גפי תחות השיחות על תכנית האוטונומיה: אין גבול בין הגדה לים, אכנס לבית-הסוחר כל הנחלה עצמית פלשתינאית שתכריז על הקמת מדינה פלשתינאית. ועידת חירות, מפלגת השלטון המרכזית, מתחילה להחלי את חוק והמשפט הישראלי על הגדה והרצועה, וגוסף לכל אלה מכריז ראש הממשלה שאין ולא יהיה מעשה חוקי יותר ממעשה ההתנחלות היהודית בגדה וברצועה עזה. וכל זה ללמדך שתכנית האוטונומיה שעליה דנים בימים אלה יש לה רק משמעות אמיתית אחת: זילזול גס ב"זכויות העם הערבי הפלשתינאי, הנצחת הכיבוש הישראלי בגדה וברצועה והתנחלות ישראלית בלתי פוסקת שתביא לנישולו של העם הערבי הפלשתינאי ממורדתו ולחיסול קיומו הלאומי.

חברי הכנסת, כל הדיבורים של ראש הממשלה על התחייבות של ההתנחלות בגדה וברצועה, כל טיעונו על "צידקת" נישול העם הערבי הפלשתינאי מאדמתו ומ"מולדתו יכולים אולי להתקבל בהתלהבות על-ידי השר שרון המומתח לעקירת ערבים מאדמתם, על אנשי "גוש אמונים" ועל הרב לוינגר ועל הרב כהנא המסיתים יום לגירוש הערבים ממולדתם. אבל אלה הם דברי הבל ועלבונו למשפחת העמים שהחליטה באו"ם כמה פעמים שמעשי ההתנחלות הם בלתי חוקיים. זו הפרה גסה של התחייבות ממשלת ישראל לשמור על אמנת ז'נבה ש"עליה היא חתמה. אלה דברים המנוגדים לצדק האנושי שאינו משלים בימינו עם עקירת עם מאדמתו וממולדתו כדי ליישב במקומו אחרים.

ומה הוכיחה הממשלה בכל מעשה העוולה הזה? הוכחתם שאין פני הממשלה לשלום אלא להשתלט משי"טר קולוניאליסטי גזעני על העם הערבי הפלשתינאי ב"גדה וברצועה: שכל הדיבור הקרל והמיתמם של ראש הממשלה על "חיים משותפים של יהודים וערבים ביהודה, שומרון ובעזה" אין משמעותם האמיתית אלא הקמת משטר עושק ונישול, הקמת שלטון הארונים על עם הארץ, שלטון כפייה ודיכוי שמטרתו להביא לגירוש של העם הערבי ממולדתו.

יוסי שריר (המערך):

מי שישא עיניו אל "גוש אמונים" כי ממנו יבוא עזרו לא ימצא אותנו.

גם לאחר כל הדברים האלה, למרות חילוקי הדעות הקשים וחרף הדאגה העמוקה הנגרמת לנו בגלל מדיניות הממשלה, לא ניגרר לדברים של הסתה על "עזרה לאויב" כביכול כפי שהם מושמעים בזמן האחרון בלשכת ראש הממשלה וממנה.

חיים דרוקמן (חזית דתית לאומית):

זה בדיק מה שאתה עושה עזרה לאויב.

יוסי שריר (המערך):

ראש הממשלה, במעשיו ובדיבוריו, שורף במו ידיו ובעצם הימים האלה את הגשרים הלאומיים. אנחנו משיקים על החזיון הזה אחוזי חרדה ושואלים את עצמנו: האם יעצור בו ראש הממשלה לפני הגשרים האחרונים?

מאיר פעיל (מחנה שלי):

תלוי איך הוא יעמוד נגד אריק.

הו"ר פ. שינמן:

רשות להצעה באותו נושא לחבר-הכנסת תופיק טובי.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון): כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, אם למישהו היה ספק לאן פני ממשלת בגין מועדות ולאן מובילה מדיניותה האמיתית באו ההחלטה והמביצע על הקמת התנחלות "גוש אמונים" אלון מורה בקירבת שכם —

משה שמיר:

אלון מורה ולא אלון מורה. זה שם עתיק מאד. מצוי בתנ"ך.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

מה אתה שח?

ראש-הממשלה מ. בגין:

מוטב ללמד חברי כנסת אחרים את התנ"ך, לא דווקא את חבר-הכנסת תופיק טובי.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

חבר-הכנסת משה שמיר מוסמך ללמד רק את "מלך בשר ודם".

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

אפשר להמשיך אחרי השיעור בתנ"ך?

— כדי להוכיח שוב שזוהי ממשלה המעמיקה תהומות ביחסים בין שני העמים בארץ. זוהי ממשלה שראשה מדבר גבוהה על השלום אך מדיניותה הריאלית מובילה את הארץ ואת האזור ואת שני העמים לעוד מלחמה.

משמעות רבה יש להקמת ההתנחלות החדשה הזאת בקירבת שכם; משמעות רבה יש לעיתוי ההחלטה; משי"ט מעות רבה יש לצורה שבה קיבלה הממשלה את ההחלטה ולצורה שבה היא ביצעה אותה. צריך לשים לב לעובדה היסודית שמאז חתימת הסכמי קמפ-דייוויד ומאז חתימת הסכם השלום הנפרד עם מצרים מקצינה ממשלת בגין את מדיניותה ומחריפה אותה בכיוונים המנוגדים לענייני השלום. הממשלה, במדיניות הכוח בלבנון, מסכנת את השלום, ובהרחבת ההתנחלות בגדה וברצועה

אתם מדברים גבוהה על אינפלציה וחסכון וקיצוץ צי. את הארוחה החמה לילדי השכונות בבתי־הספר אתם תפסיקו, כיתות חדשות בבתי־ספר לא תבנו, את פת הלהם וטיפת החלב תמשיכו לייקר, אך למיבצע ה"ראווה הפאנאטי, המתגרה, הפרובוקאטיבי של "גוש אמונים" אתם מוכנים להקציב עוד 500 מיליון לירות, ול־70 המשפחות באלון מורה אתם מוכנים להקציב עוד 50 מיליון לירות. אתם מוכנים לבזבז מיליארדים על מיבצעי ההתנחלויות. שממילא תורידו אותן כפי שנירדו ההתנחלויות בסיני. זוהי הרפתקנות פוליטית וכלכלית העולה להמוני העם במניעת השלום ובהורדת רמת ה"חיים. הוכחתם בהחלטתכם והקמתכם את אלון מורה ש"אין ממשלה בגין שונה מהדגם השלילי שהיא מטפחת בישראל, מיסדי דיין וממתרעי "גוש אמונים" בחברון ובחלחול המביאים בושח וכלימה לחברה הישראלית. במדיניות הזאת ובמעשים שלה מוליכה ממשלה בגין את ישראל הרחק מהשלום, היא מובילה במדרון אל מל־חמה חדשה, היא פוגעת בדמוקרטיה והורסת את יסודות השלטון והחוק. ממשלת בגין נעשתה סכנה ל־חברה הישראלית עצמה. ההרפתקה של הממשלה באלון מורה היתה כה מסוכנת עד שתלק גדול משרי הממשלה, ובכלל זה שר הבטחון ושר החוץ, התנגדו להחלטה ה"זאת. ההתנגדות הרחבה בציבור למעשה ההרפתקני של ההתנחלות באלון מורה וההפגנה של תנועת "שלום עכ"ש" מהוות קרן אור באפלה שממשלת בגין מורידה על הארץ. ההתנגדות הרחבה להתנחלות באלון מורה מחזקת את התקווה שעוד יצמחו בקרב העם בישראל הכוח ו־הרצון לעצור את ההליכה במדרון המסוכן אשר ממשלת בגין מובילה אליו.

הגני קורא לממשלה לחזור בה מהמעשה הנפשע והמסוכן שנעשה בהקמת ההתנחלות על־ידי שכם. הגני קורא להפסיק את פעולת ההתנחלות בשטחים הכבושים. במה שאהם עושים בנושא הזה לא תשנו דבר ממהלך ההתפתחות ההיסטורית. אתם רק תכבידו יותר, תכאיבו יותר להמוני העם המצפים לכניסת האזור לעידן השלום הצודק אשר בו יבוא.

אני מציע דיון בנושא הקמת ההתנחלות באלון מורה והסכנות הנובעות ממנו.

הי"ר פ. שינמן :

הצעה דומה לסדר־היום באותו נושא, אמנם מ"אספקט אחר, היא הצעה מס' 2994 שאותה יעלה חבר־הכנסת חיים דרוקמן.

ראש־הממשלה מ. בגין :  
לא דומה.

הי"ר פ. שינמן :

שר החקלאות ישיב על שתי ההצעות לסדר־היום.

מאיר פעיל (מתנה שלי) :  
יש לי הצעה לסדר.

צ'רלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון) :  
אדוני היושב־ראש, יש ארבע הצעות דחופות לסדר־היום שנכללו במסגרת נושא אחד. לא ייתכן שהשר יענה על כל הצעה בנפרד.

הי"ר פ. שינמן :

אני מודיע שההצעות אינן דחופות אלא הצעות רגילות.

איזה חיים משותפים אלה שבהם סוגרים שלטונות הכיבוש הישראלי את מוסדות החינוך, את אוניברסיטת ביר זית ובתי־ספר תיכוניים אחרים? וכאשר האנשים המבטאים את מצפונם של העם הזה באים להרים קול מתאה ולהביע סולידאריות עם העם הערבי הפלשתינאי, עם הזכות האלמנטארית ללמוד, עם המאבק הצודק לפתח חת האוניברסיטה בביר זית בא השלטון, הממשל הצבאי, חוסם את דרכם ומונע מחברי כנסת להיכנס לשטח, כי פי שקרה הביקר. הוא חושב שבזה הוא יכול להחניק את קול המתאה והסולידאריות, הקול הבא להגיד לעם ה"ספר : אל תסגור בתי־ספר. איזה חיים משותפים הם אלה כאשר באה ממשלת ישראל ובצהרי היום לוקחת מפ"א לאחים של רג'יב את השדות, את המטעים וסתם אדמה שלהם, וזה כדי להגיד לתושבי נבלוס ולאזור כולו : גם תורכם יגיע. אלה אינם חיים משותפים אלא חיי כיבוש ודיכוי שבחסותם מושלים עם מאדמתו בצהרי יום. לא העם הערבי רוצה שותפות כזאת ולא העם היהודי יש לו אינטרס בשותפות כזאת. אלה אינם חיים משותפים אלא חיים של גהינום ושפיכות דמים ומלחמות להגשמת תכנית קולוניאליסטית גזענית, תכנית שאין לה כל סיכוי וכל עתיד בימינו אלה.

ממשלת הליכוד, בנסיגה להשליט עם אחד על ה"עם השני, מעמיקה את תהום האיבה ומונעת שלום משני עמי הארץ, מונעת שלום צודק, אמיתי ויציב שבוא יבוא כשכל עם יחיה במסגרת המדינית, במדינתו העצמאית, זה בצד זה, תוך הכרה הדדית בזכויות ותוך כבוד הדדי.

החלטת ממשלת הליכוד להקים את ההתנחלות באלון מורה וביצועה מבליטים כמה דברים באפיה. הוכחתם שאין אתם דוברי אמת אלא לתת בכס כל אמוץ. דיבורים לחוד ומעשים לחוד. הרי אמרתם שלא תקימו ה"תנחלות על אדמה פרטית והנה הפקעתם שדות ומטעים ואדמה פרטית. הוספתם עוד נימוק "המשכנע לא להאמין לכם. דברים נבובים בפיכם על הפרחת שממות כאשר האמת היא שאתם שולחים דחפורים לזרוע הרס בש"ד דות מוריקים שערכים זרעו אותה ביעה ואת ריגת ה"קציר הנקתם. על גן הירק בנאות סיני הקמתם מהומה : כיצד ייתכן שמפריח השממה ייטוש בקלות את פירות עמלו? מתברר שהשדה לא היה אלא תחנת נסיגות חק־לאית מצרית מלפני 1967. בהקמת אלון מורה הוכיחה הממשלה שלא ממשלה היא אל אחזקת קושרים מח"תרתית. וממתם, תיכונתם וביצעתם בסתר מעשה מגונה. כנבנים בלילה תפסחם קרקע שאת צווי הפקעתה עדיין לא הבאתם לידיעת בעליה. ושוב הוכחתם כי לא ממשלת חוק וסדר ומשפט אתם כי אתם אפילו מוכנים לדרוך ברגל גאה על חוקים ותקנות ובתי־משפט כשיש בזה איזו הצרה של צעדיכם המפוקפקים.

אתם מדברים גבוהה על אינפלציה וחסכון וקיצוץ

ציים —

מנתם פבירוד (הליכוד) :  
חבר־הכנסת טובי, למה לא מחית כשנישלו את ה"עם הטאטארי?

תופיק פוכי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון) :  
אוי ואבוי, באמת, אתה חושב שבזה אתה תסית את הדעת מהמתאה ומקול הזעקה הזאת על כך שאתה גוזל אדמות ומגרש מזון עם? בזה לא תסית את הדעת. הטאטארים נהנים כיום מאדמתם, מעמלם וממולדתם, ואל תסית את הוויכוח לדברי סרק.

צ'רלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):  
אוי ואבוי לציונות שלך.

מאיר תלמי (המערך):  
מה שאתה אומר זו פגעה בציונות. בדיק באותה  
מידה אתה פוסל את הציונות שלך. מילימטר של ציונות  
לא תשיג בזה.

מרדכי אלגרבלי (התנועה הדמוקרטית):  
הציונות היתה תמיד בוויכוח.

שרי-החקלאות א. שרון:  
על מה נזעקתם? — — —

מאיר תלמי (המערך):  
מהדברים שלך.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לשינוי ויוזמה):  
על האפארטהייד שלך.

שרי-החקלאות א. שרון:  
ממה נזעקתם? ממה פחדים? מישווי הרפאים?  
מערי הדמה? ממה אתם מוטרדים?

מאיר פעיל (מחנה שלי):  
מזה שאתה נהיית ציוני אני מתחיל לפחד.

שרי-החקלאות א. שרון:  
ממה אתם מוטרדים? ממה אתם יכולים להיות מוט-  
רדים? האם מישווי דמה אפשר להיות מוטרדים?  
מישווי רפאים אפשר להיות מוטרדים? האם לשם כך  
נזעקתם, ובנוצמה כזאת?

צ'רלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):  
אנחנו מוטרדים מזה שאתה משקיע מיליארדים ב-  
התנחלויות האלה שאתם תורידו, ולשכונות העוני אין  
כסף. אתם אומרים: אין שיכון, אין כסף לבנות דירות  
לזוגות צעירים, אין כסף לתת לעניים. אתם מקצצים  
בסובסידיות ונותנים כסף לישווי דמה ולהתנחלויות.  
מזה אנחנו מודאגים.

היו"ר פ. שינמן:  
חברי הכנסת, אבקש להפסיק את קריאות הביניים.

שרי-החקלאות א. שרון:  
על מה נזעקתם, חברי הכנסת?

מאיר פעיל (מחנה שלי):  
אגיד לך על מה נזעקנו — — — ציוני גדול כמוך.

שרי-החקלאות א. שרון:  
על מה נזעקתם, חברי הכנסת? על ביצוע שקט ללא  
פירסום? במשך שנה וחצי טיפפתם ארס על הפירסום,  
והמערך אמר: אנחנו הקמנו ישובים ללא פירסום, וכל  
הזמן אמרנו: אם כבר צריך לסבול את הרע הזה למה  
אתם מפרסמים? למה אתם לא עושים בשקט? רבותי  
חברי הכנסת, שמעתי לעצתכם ואחרי כל כך הרבה די-  
בורים על שקט עשינו את זה בשקט. הרי על זה אתם  
צועקים ללא הרף, למה אתם מדברים?

צ'רלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):  
לא עשיתם את זה בשקט אלא עשיתם את זה כמו  
גנבים בלילה.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):  
אבל הנשיאות כללה אותן בנושא אחד ותחת כותרת  
אחת.

שושנה ארבל-אלמוזלינו (המערך):  
אדוני היושב-ראש, אין לנו שני סוגי נושאים. ה-  
ניסוח של ההצעות הוא כזה שהוא כולל את כל ההצעות.  
יש נושא אחד בלבד. אין הפרדה בין הנושאים.

ראשי-הממשלה מ. בגין:  
דובר הממשלה רשאי לדבר בכל עת שיבקש.

צ'רלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):  
בבקשה, שידבר על משהו אחר.

תופיק טובי ((החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):  
הנושא הוא אחד, ההנמקה שונה.

היו"ר פ. שינמן:  
חברת-הכנסת ארבל-אלמוזלינו, אמנם הנושא הוא  
נושא משותף ברישום אבל בתקנון לא נאמר מאומה ב-  
קשר לכך. וכשם שיכולה להיות הצבעה על כל הצעה  
בנפרד כך גם יכולה להיות תשובה על כל הצעה ב-  
נפרד.

מאיר פעיל (מחנה שלי):  
יש לי הצעה לסדר.

היו"ר פ. שינמן:  
אחר כך. שר החקלאות כבר קיבל את רשות הדיבור.

מאיר פעיל (מחנה שלי):  
אני מציע שההצבעה תהיה אחרי התשובות על כל  
ההצעות.

היו"ר פ. שינמן:  
כן, בהחלט.

שרי-החקלאות א. שרון:  
כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני הייתי זה ש-  
ביקש להפריד בין שתי קבוצות ההצעות לסדר-היום, בין  
הקבוצה שהייתי מגדיר אותה כהצעות בלתי ציוניות  
לבין הקבוצה שהייתי מגדיר אותה כהצעות ציוניות.

מרדכי אלגרבלי (התנועה הדמוקרטית):  
אדוני השר, ההפרדה הזאת אינה מקובלת.

שרי-החקלאות א. שרון:  
לכן בכוונתי לענות בנפרד — — —

מרדכי אלגרבלי (התנועה הדמוקרטית):  
זה אינו מקובל. זו הפרדה לא מקובלת.

שרי-החקלאות א. שרון:  
לכן בכוונתי לענות בנפרד על ההצעות הבלתי-ציו-  
ניות ובנפרד על ההצעות הציוניות.

אורי אבנרי (מחנה שלי):  
אפשר גם לדבר על הצעות פאשיסטיות והצעות בל-  
תי פאשיסטיות. אם נחלק ציונים אחד לשני, נראה מי  
יהיה מחנך יותר טוב.

היו"ר פ. שינמן:  
חברי הכנסת, אבקש לא להפריע.

שרייהפנים י. בורג :

הוא מומחה לגנבים, מומחה.

ראשי-הממשלה מ. בגין :  
צ'רלי, באמת.

שרי-החקלאות א. שרון :  
כן, ד"ר בורג, אני חושב שהוא מומחה.

אורי אבנרי (מחנה שלי) :  
יחידה 101 פעלה בשקט וזה המשך ישיר למפעלה.

שרי-החקלאות א. שרון :  
רבותי חברי הכנסת, אי אפשר לאחוז במקל בשני קצותיו : גם לדבר על שקט ואי פירסום וגם להקים ז' עקות על ביצוע שקט.

מאיר פעיל (מחנה שלי) :  
גם להקים התנחלויות וגם לדבר על שלום.

יוסי שריד (המערך) :  
יש הבדל בין שקט לבין גניבת הדעת.

רוני מילוא (הליכוד) :  
חבר-הכנסת פעיל, בינתיים הליכוד גם הביא את השלום וגם עושה התנחלויות. הוא עושה את זה ביחד.

מיכאל חריש (המערך) :  
רוני מילוא, מה היה הסוף עם פיתחת רפית ? אותו הדבר יהיה כאן.

היו"ר פ. שינמן :  
אבקש להפסיק את הדו-שיח.

רוני מילוא (הליכוד) :  
הממשלה הזאת היא שהביאה את השלום והיא ש- העלתה ישובים חדשים עם אריק שרון.

אורי אבנרי (מחנה שלי) :  
אתם תורידו גם את אלון מורה.

רוני מילוא (הליכוד) :  
הממשלה עם אריק שרון היא הממשלה שהביאה את השלום.

מיכאל חריש (המערך) :  
רוני מילוא, אני שואל אותך שאלות ואתה מתחמק כמו פחדן מלהשיב תשובות.

שרי-החקלאות א. שרון :  
כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, נושא ההתיישבות באלון מורה —

מנחם הכהן (המערך) :  
זו איננה התיישבות.

שרי-החקלאות א. שרון :  
— אינו נושא חדש. עוד בנובמבר 1977 קיבלה ועדת השרים להתנחלות החלטה להקים ישוב באלון מורה. אני יכול לומר לכם, ולא יהיה בזה גילוי של סוד צבאי, שעוד מספר שנים רב לפני כן החליטה מערכת הבטחון לתפוס את השטח הזה בגלל חשיבותו הצבאית.

אורי אבנרי (מחנה שלי) :  
אם כן, למה שר הבטחון הודיע שאין בזה נימוק בטחוני ?

חייקה גרוסמן (המערך) :  
למה שר הבטחון הצביע נגד זה ?

(קריאת ביניים : נאמר שהנימוק הבטחוני הוא שולי.)

שרי-החקלאות א. שרון :  
אני אגיד לכם, חברי הכנסת — — —

מאיר פעיל (מחנה שלי) :  
שר החקלאות עוסק בבטחון, ושר הבטחון עוסק במה ?

חייקה גרוסמן (המערך) :  
אדוני השר, אתה שר הבטחון או שר החקלאות ?

היו"ר פ. שינמן :  
חברי הכנסת, אבקש להפסיק.

שרי-החקלאות א. שרון :  
חבר-הכנסת אבנרי וחבר-הכנסת פעיל, לפעמים כ- שאני עומד על הדוכן הזה אני אומר : מה אני מבזבז פה זמן על קריאות ביניים ? אני עומד כאן בשקט ו- אגיד מדוע : כאשר אתם צועקים את קריאות הביניים סוללים עוד קילומטר של כביש, מובילים עוד צינור של מים ובונים עוד בית. אני לא מוטרד, יש לי זמן.

צ'רלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון) :  
אתם מתכננים להפסיק עוד אדמה ?

יוסי שריד (המערך) :  
ובאותו הזמן מפרקים ישובים, מפרקים ישובים ב- פיתחת רפית.

שרי-החקלאות א. שרון :  
יש לי זמן.

רב שילנסקי (הליכוד) :  
אדוני השר אריק שרון, כל הכבוד על מה שאמרת וכל הכבוד על מה שאתה עושה.

מאיר פעיל (מחנה שלי) :  
אפשר לדעת איזה כביש בנו היום ?

שרי-החקלאות א. שרון :  
אתה הרי מתיימר להיות מומחה לכול. הייתכן ש- אתה לא בקי במה שקורה ? באמת, באמת.

מאיר פעיל (מחנה שלי) :  
אני פשוט מעוניין לדעת איזה כביש בנו היום.

רב שילנסקי (הליכוד) :  
כשבנו את כרמיאל הם שכבו מתחת לטראקטורים ואחר כך הם באו לכרמיאל כדי לבקש קולות לכנסת.

שרי-החקלאות א. שרון :  
עם האופוזיציה קל לי, קשה לי עם הקואליציה. תן לי, בבקשה.

מיכאל חריש (המערך) :  
קשה לך עם עצמך, זה הכי קשה.

שרי-החקלאות א. שרון :  
אתה טועה.

מאיר פעיל (מחנה שלי) :

הצרה היא זו שעם עצמו לא קשה לו אבל הוא בכ"ל לא מבין מה נעשה מסביב.

(קריאת ביניים : כמעט כמו עם החווה).

שר-החקלאות א. שרון :

חברי הכנסת, מאז אותה החלטה ב־1977 שבו ה"ממשלה או ועדות מתוך הממשלה ודנו בהיבטים ה"שונים של הבעיה שש פעמים גוספות עד שנתקבלה ב"סופו של דבר החלטה כאובה ומלובנת עד הסוף. מה אתם חשבתם, שהצעתי בזמני את ההצעה להקים ישוב ב"אלון מורה כדי שהיא תירשם בפרוטוקול ?

יוסי שריד (המערך) :

חשבנו שזה רק מגדל פורת.

שר-החקלאות א. שרון :

אינני נמנה עם החברים בממשלה — בממשלה בכלל ולא דווקא בממשלה הזאת — שאומרים תמיד : אני אי"מר זאת כדי שירשם בפרוטוקול. מעולם לא אמרתי דבר כדי שירשם בפרוטוקול. אני רושם את הדברים במפת השומרון, בגליל, בבקעה, ברמת הגולן ובחבל עזה.

אורי אבנרי (מחנה שלי) :

ובפתיחת רפיח.

מיכאל חריש (המערך) :

ומה עם המגדלים האלה בצפון סיני שהודעת עליהם בטלוויזיה ?

אורי אבנרי (מחנה שלי) :

הבדואים שאתה גירשת יחורו. הבדואים שאתה ג"רשת בשיטות חריגות יחורו עד האחרון. אתה לא תהיה שם, וזה יקרה באלון מורה.

שר-החקלאות א. שרון :

הצעתי את ההצעה כי זו החזית העיקרית של עם ישראל כיום. אין גיס חמישי שימנע זאת ואין חבורת צבועים שתצליח לחבל בציניות האמיתית.

אורי אבנרי (מחנה שלי) :

מי זה גיס חמישי ? דבר ברורות.

(קריאה : אתה).

יוסף רום (הליכוד) :

על ראש הגנב בוער הכובע.

אורי אבנרי (מחנה שלי) :

אדוני היושב-ראש, אתה חייב להתערב. כשהשר אומר "בוגדים", כשהשר אומר "גיס חמישי", אתה חייב להגן. מי כאן גיס חמישי ?

הי"ר פ. שינמן :

ואיך אתה התבטאת על הממשלה אתה עדיין זוכר ? זה ישנו בפרוטוקול.

שר-החקלאות א. שרון :

המכאיב הוא כי בין המתנגדים — ואמנם הדבר מכאיב — יש אנשים מאמינים, יש אנשים טובים, יש גם אנשים ישרי דרך שנשמותיהם הורעלו במשך שנים. הסתכלתי בטלוויזיה ביים שיש האחרון וראיתי את הדיווח של הכתב האמין רפיח חלבי המדבר על אדמה חקלאית.

מנחם הכהן (המערך) :

זו הזדמנות לפטר גם אותו.

צ'רלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון) :

אולי בהזדמנות זו תורקו גם אותו מן הטלוויזיה ? נו ?

(קריאת ביניים : זו גזענות).

זידאן עטשי (התנועה לשינוי ויזמה) :

למה אמרת את זה בציניות ? גזען שכמוך. תחזור בכך, אני מציע לך. הוא יושב על אדמת הטלוויזיה ה"ישראלית. תחזור בכך.

שר-החקלאות א. שרון :

זידאן עטשי, לא אתה ולא כמותך לעולם לא תביאו אותי לחזור מדברי אמת. לא אתה ולא כמותך.

זידאן עטשי (התנועה לשינוי ויזמה) :

או תרד משם. לא מדברים בזילזול ולא בגזענות. פה לא מדברים בגזענות.

מאיר פעיל (מחנה שלי) :

האמין היחיד כאן הוא אריק שרון.

הי"ר פ. שינמן :

חברי-הכנסת פעיל, אין לך זכות הדיבור.

יוסי שריד (המערך) :

אתה מדבר על גיס חמישי ? אתה פאשיסט.

זידאן עטשי (התנועה לשינוי ויזמה) :

אני רוצה לדעת מי הגיס החמישי. למי אתה מתכוון ? חבל רק שאתה יושב על במה כזאת. אתה לא ר"אוי שמישהו ישמע אותך. אתה בוגד במדינת ישראל, לא אף אחד אחר.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון) :

את הדיווח הזה נתנו בכל העיתונים, למה בחרת דווקא ברפיח חלבי ?

(קריאת ביניים : הוא היה גזען ונשאר גזען).

זידאן עטשי (התנועה לשינוי ויזמה) :

אני מודיע לך שאתה תחזור בכך.

הי"ר פ. שינמן :

אבקש להפסיק את קריאות הביניים.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון) :

זה הפאשיזם והגזענות.

זידאן עטשי (התנועה לשינוי ויזמה) :

תחזור בכך. אתה עוד תתחרט על המלה הזאת. אתה עוד תתחרט, אני אומר לך.

מאיר כהן (הליכוד) :

אל תאיים שם.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון) :

בושה וחרפה.

זידאן עטשי (התנועה לשינוי ויזמה) :

רפיח חלבי הוא אורח ישראלי.

צ'רלי בימון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון) :  
חבר-הכנסת עטשי, הרי עובת קודם את האולם,  
תודה רבה שחזרת.

משה עמאר (המערך) :  
אדוני היושב-ראש, אני חושב שצריך לבקש מהשר  
לחזור בו מדבריו.

הי"ר פ. שינמן :  
תפסיקו את קריאות הביניים. לא נוכל להמשיך כך  
ואני איאלץ להפסיק את הישיבה.

זידאן עטשי (התנועה לשינוי ויזומה) :  
בשביל מה בכלל להמשיך, אדוני היושב-ראש ?  
אחרי התבטאויות כאלה, להמשיך ?

משה עמאר (המערך) :  
השר חייב לחזור בו מדבריו.

הי"ר פ. שינמן :  
כבר אמרו פה דברים יותר קשים.

פסח גרוסר (הליכוד) :  
מה הוא אמר ? מה הוא אמר ?

הי"ר פ. שינמן :  
אני פונה אל חברי הכנסת מהקואליציה, אנא אל  
תגיבו.

שרי-החקלאות א. שרון :  
כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה — — —

עדיאל אמוראי (המערך) :  
חתנצל בפני חברי-הכנסת עטשי, חתנצל בפניו.  
(קריאות מספסלי הליכוד : למה שיחנצל בפני חברי-  
הכנסת עטשי ? מה עניינו של חברי-הכנסת עטשי לכאן ?)  
(חברי-הכנסת חיים קופמן קורא קריאת ביניים)

יגאל כהן (הליכוד) :  
חברי-הכנסת אמוראי, מה אתה צועק ? מה אתה  
רוצה ממנו ?

הי"ר פ. שינמן :  
חברי-הכנסת אמוראי, אנא הפסק. חברי הכנסת מהקו-  
אליציה, אני פונה אליכם, תנו לי לנהל את הישיבה,  
אל תגיבו.

משה שחל (המערך) :  
הצעה לסדר, הצעה לסדר.

הי"ר פ. שינמן :  
אין הצעה לסדר באמצע הדברים.

עדיאל אמוראי (המערך) :  
באמת אין מה להתווכח, אני מתווכח עם חכמים ולא  
עם טיפשים.

זידאן עטשי (התנועה לשינוי ויזומה) :  
אדוני השר, חזור בך מדברייך.

צ'רלי בימון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון) :  
חברי-הכנסת עטשי, תסתכל על עצמך ותראה איך  
השר מתייחס אליך בזלזול.

מיכאל חריש (המערך) :  
חברים, אני מציע לכם להירגע, הוא ממש טיפש,  
זה הכול.

משה קצב (הליכוד) :  
מיכה חריש, תתבייש לך.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון) :  
זה הופיע בכל העתונות, מדוע הוא בחר דווקא את  
רפיק חלבי ?

מיכאל חריש (המערך) :  
הוא טיפש, הוא פשוט טיפש.

(קריאות מספסלי הליכוד : איך אתה מדבר ?)  
כן, הוא טיפש, הוא טיפש.

הי"ר פ. שינמן :  
חברי הכנסת, אני מבקש להפסיק את קריאות ה-  
ביניים. לא ייתכן כך.

מיכאל חריש (המערך) :  
הוא טיפש, ילד שלא גדל.

עדיאל אמוראי (המערך) :  
הוא פשוט אינפאנטילי. הוא אינפאנטילי. אינפא-  
נטילי, אינפאנטילי, אינפאנטילי. צריך פעם אחת להגיד  
לך את האמת.

מיכאל חריש (המערך) :  
הוא ילד טיפש.

(מהומה באולם)

הי"ר פ. שינמן :  
חברי-הכנסת אמוראי, אני מבקש להפסיק. חברי ה-  
כנסת מן הקואליציה זמן האופוזיציה, אנא הפסיקו.

מיכאל חריש (המערך) :  
גם שרי הממשלה חושבים כך עליו.

משה שחל (המערך) :  
אדוני היושב-ראש, הצעה לסדר.

הי"ר פ. שינמן :  
לא כאשר השר על הדוכן.

(חברי-הכנסת אברהם שריר קורא קריאת ביניים)

(חברי-הכנסת מיכאל חריש קורא קריאת ביניים)  
אני פונה אל חברי הכנסת מהקואליציה ומהאו-  
פוזיציה, אנא אל תפריעו.

מאיר פעלי (מחנה שלי) :  
השאלה היא : מי "אמין", שר הבטחון או שר ה-  
חקלאות ?

הי"ר פ. שינמן :  
אין שאלות כרגע.

זידאן עטשי (התנועה לשינוי ויזומה) :  
אדוני היושב-ראש, מה שהשר אמר זו פגיעה בכבוד  
הכנסת.

חוברת ל"א, ישיבה רל"ד  
— הצעות לסדר-היום —

שרי-החקלאות א. שרון :

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, — — —

(קריאות : חוזר בך. חוזר בך.)

אין לי כל כוונה לפגוע בכתב זה או בכתב אחר.

(קריאות : באמת ? אין לך כוונה כזאת ?)

אני מדבר על תכנית טלוויזיה מסויימת שהוצגה ב-  
יום ו' האחרון. לא יעזור מאומה, אפילו כדי להשביע  
את רצונכם אינני יכול להחליף את שמו של מי שצילם,  
ערך והגיש את התכנית. לא יעזור, אני מדבר על תכנית  
מסויימת.

אורי אבנרי ((מחנה שלי) :

שמענו דיבורים כאלה גם בארצות אחרות.

(קריאת ביניים : אם אתה כבר מדבר על טלוויזיה  
ספר לנו למה התמנה טומי לפיד ?)

שרי-החקלאות א. שרון :

רבתי הנכבדים, אני אמנם מקווה שהמינוי הזה  
יביא אולי לתיקון המצב — אם יהיה לו אותו עוז רוח  
שצריך לשם כך — ושהמינוי אמנם יביא לכך שהדיווח  
בטלוויזיה יהיה דיווח שהעובדות שבו יהיו אמת.

מנחם הכהן (המערך) :

ואתה גם מקווה שרפיס חלבי לא יהיה בטלוויזיה.

מאיר פעיל (מחנה שלי) :

אתה ה"ס הכול.

הי"ר פ. שינמן :

חבר-הכנסת פעיל, למה אתה ממשיך ?

מאיר פעיל (מחנה שלי) :

מפני שאני רוצה, אדוני היושב-ראש.

הי"ר פ. שינמן :

חבר-הכנסת פעיל — — —

שרי-החקלאות א. שרון :

אין לי כל התנגדות להבעת דעה זו או אחרת. אני  
אינני מתנגד להבעת דעה כזאת או אחרת. אבל כשבאים  
בתכנית טלוויזיה ומציגים את האדמה החקלאית מתוך  
הנחה שרוב אזרחי ישראל לא מכירים את המקום, ו-  
במקום לצלם את השטח של הישוב אלון מורה מצלמים  
את הגורן של הכפר רוג'יב — אני חושב שזה מה שנקרא  
מסירת עובדה בלתי נכונה. ולמה לא צילם אותו כתב  
את שטח ההתנחלות עצמה ? — כי אילו היה מצלם את  
שטח ההתנחלות עצמה היה מתברר לו, ולא רק לו אלא  
לכל עם ישראל, שמדובר כאן בשטח סלעי שאין בו אף  
לא דונאם אחד מעובד.

צ'רלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון) :  
וזה מצדיק הפקעות ?

(קריאה מספסלי הליכוד : איזה הפקעות ?)

שרי-החקלאות א. שרון :

וזה הסיבה שהוכרתי את כתב הטלוויזיה.

מאיר פעיל (מחנה שלי) :

ומה המרחק בין הכפר לגבעה ?

הי"ר פ. שינמן :

אבקש להפסיק את קריאות הביניים.

מאיר פעיל (מחנה שלי) :

אני רק שאלתי מה המרחק.

שרי-החקלאות א. שרון :

הגורן של הכפר איננה נמצאת בתוך השטח התפוס.  
אני מציע לכל חברי הבית, בעיקר לאלה המדברים ו-  
מוזכרים את פסק הדין, אני מציע להם גם לקרוא אותו  
היטב. אילו היו עושים זאת היו מבינים במדויק את  
ההבדל שבין הפקעה לבין תפיסה, וזו הסיבה שהוכרתי  
את הפרשה הזאת. גם שם דובר על הפקעה וזאת היתה  
ידיעה בלתי נכונה. דובר שם על שטח מעובד וצילמו  
את הגורן, ואני רוצה פשוט לספר לכם מה היה : כש-  
ראיתי את הכתבה בטלוויזיה צילצלתי אל מנכ"ל רשות  
השידור ואמרתי לו : היו בכתבה שלוש ידיעות בלתי  
נכונות : האחת, הראיון שנערך עם חבר הישוב אברהם  
מינץ לא נערך במקום אלא על הכביש שבין שכם לבין  
עקבה. זו עובדה אחת.

מאיר פעיל (מחנה שלי) :

מה המרחק מן הכפר הערבי ובין הגבעה המופקעת ?

שרי-החקלאות א. שרון :

סמוך עלי, אני את ארץ ישראל מכיר היטב.

דבר שני שאמרתי למנכ"ל רשות השידור הוא ש-  
האדמה לא הופקעה אלא נתפסה.

צ'רלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון) :  
מה ההבדל ?

יוראן עטשי (התנועה לשינוי ויזמה) :  
באמת הבדל, זה באמת חשוב מאוד.

ראשי-הממשלה מ. בנין :

חבר-הכנסת ביטון, אם אינך יודע אל תשאל.

שרי-החקלאות א. שרון :

דבר שלישי שאמרתי למנכ"ל רשות השידור : אין  
שם אדמה מעובדת. ענה לי מנכ"ל רשות השידור : אבל  
אני ראיתי את הערבי הזקן היושב שם עם הנפת. אמר-  
תי לו : זה בדיק היה בכיכר הגורן של הכפר. אין לזה  
כל קשר למקום שעליו דובר.

מאיר פעיל (מחנה שלי) :

מה המרחק בין הגורן לבין המקום שלא הופקע אלא  
נתפס ?

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון) :  
גם בפיתחת רפיח אמרת שלא מנשלים אנשים מן  
האדמות.

שרי-החקלאות א. שרון :

אני מציע לך, חבר-הכנסת פעיל, למדוד את השטח.

אהוד אילמרט (הליכוד) :

מה קרה לך, חבר-הכנסת פעיל ? אתה צרוד היום.

שרי-החקלאות א. שרון :

חברי הכנסת, אתם ודאי תמהים מה מצאתי לי היום  
לבוא דווקא בנושא זה ולעמוד עליו בכל התקיפות כפי  
שצריך, ואני אענה לכם : על הפרק היום נמצאת בעיית  
קיומה של ישראל, ואנו ניגשים היום לנושא הקריטי ו-

שר-החקלאות א. שרון :

אני מוכן לקבל הערות משני אנשים המקובלים ב" עיני כמבינים בענייני בטחון. אחד מהם הוא ראש הממ"ש לה שבעבר יצחק רבין והשני הוא יגאל אלון. אלה שני אנשים שישנם שם ומבינים בבטחון. אתם אני מוכן להתווכח. יש דעות שונות, אני מוכן להתווכח.

מאיר פעיל (מחנה שלי) :  
מי מבין בציונות ?

פסח גרופר (הליכוד) :  
שכחת את חייקה גרוסמן.

אהוד אולמרט (הליכוד) :  
לא, היא פשוט יצאה.

שר-החקלאות א. שרון :  
חייקה גרוסמן כבודה במקומה מונח, היא עשתה דברים גדולים.

אורי אבנרי (מחנה שלי) :  
מה עם משה דיין ?

שר-החקלאות א. שרון :  
האחרים, רובם חבל שיוסיפו בילבול וישפיעו על כולם בעניין זה. כל אחד נעשה מומחה. מי ידבר ? חבר-הכנסת שריד ? מה מבין "המומחה" הזה בבטחון ? מה נסיונו דרך אנב ?

מאיר פעיל (מחנה שלי) :  
יוסי שריד מבין בענייני בטחון יותר ממה שאתה מבין בחקלאות.

שר-החקלאות א. שרון :  
מי ? זה שכבר תופר לעצמו חליפת ראש ממשה ? שלא שירת בצבא אפילו יום אחד ? הוא ? מי ? משה שחל (המערך) :  
לאן ירדת, אדוני שר החקלאות ?

זאב בן (המערך) :  
מתי היה ראש הממשלה הנוכחי בצבא ?

היו"ר פ. שינמן :  
אדוני שר החקלאות, אנא חזור בכך, זו סתם האשמה.

משה שחל (המערך) :  
אדוני היושב-ראש.

היו"ר פ. שינמן :  
חבר-הכנסת שחל, אין לך רשות דיבור, תשמעו אותי בבקשה. אני מבקש ומציע לשר שיחזור בו. אי אפשר להאשים מדוכן הכנסת בדברים שלא ידוע אם הם נכונים.

(קריאת ביניים : כמה ימים שירת ראש הממשלה הנוכחי בצבא ?)

משה שחל (המערך) :  
אדוני השר, אני מבקש ממך לחזור מדברייך.

היו"ר פ. שינמן :  
אני מציע לשר החקלאות שלא יגלוש לעניינים ש" אינם נוגעים ישירות לתשובתו.

המכריע ביותר בקשר לקיומנו בעתיד ולמשך שנים רבות ודורות רבים.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון) :  
זו דמאגוגיה שאין כמותה.

שר-החקלאות א. שרון :  
אינני מדבר על זכותנו. זכותנו קיימת גם בארץ ישראל המזרחית. זכותנו היא בלתי מעורערת. אך מה אדבר על זכות ציונות עם זה שנמנה עם אויבי הציונות או עם זה שציוניותו מעוותת ?

אורי אבנרי (מחנה שלי) :  
כולם חוץ ממך.

שר-החקלאות א. שרון :  
לכן אדבר על הבטחון. תרשו לי חברי הכנסת —

אורי אבנרי (מחנה שלי) :  
שיבוא שר הבטחון לדבר על בטחון.

צ'רלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון) :  
תדבר על בנדורה, לא על בטחון, אתה שר החקלאות.

מנחם סבידור (הליכוד) :  
דרך ארץ — — —

היו"ר פ. שינמן :  
חבר-הכנסת סבידור, אל תיגרר לקריאות ביניים.

מאיר פעיל (מחנה שלי) :  
אריק שרון הוא "התפיסה".

שר-החקלאות א. שרון :  
אני צוחק צחק מר כאשר אני שומע את כל הדברים הנוריים כתוכים מאולפים על חשיבות הבקעה ו" גוש עציון. איך מיושב גוש עציון ? הלא בגוש עציון נאנסתם. כאשר היית ראש מתקת הדרכה בצבא, תפסתי את את המחנה בכפר עציון — — —

מאיר פעיל (מחנה שלי) :  
אמרתי לכם שהוא שר "התפיסות".

שר-החקלאות א. שרון :  
ולשם נכנס הגרעין של בני כפר עציון חרף רצינוכם. בגוש עציון נאנסתם. עכשיו פתאום המקום הפך ל" חשוב — לא שאני חושב שהוא לא חשוב — לבעל חשיבות עצומה. אבל אתם נאנסתם ומיד הוא הפך להיות חשוב.

מאיר פעיל (מחנה שלי) :  
מי זה אתם ?

מיכאל חריש (המערך) :  
זה לא מובן.

שר-החקלאות א. שרון :  
חברי הכנסת, אנא זיכרו, לא כל מי שמדבר על הבטחון מבין בבטחון.

מאיר פעיל (מחנה שלי) :  
זה נכון גם עליך.

אם היושב-ראש ביקש אותי לחזור בי אני מקבל את בקשתו.

מנחם הכהן (המערך) :

למה אתה הופך את הכנסת לאלימה ? למה אתה עושה את זה לעם הזה ? זו לא ועידת חירות. תשיב בלי אלימות מילולית.

שרי-החקלאות א. שרון :

תתחילו להיות קצת רציניים. הגיע הזמן שתהיו רציניים.

יחזקאל זכאי (המערך) :

מה שלום "שלומציון" ?

שרי-החקלאות א. שרון :

במה חשוב כרכב השחר מנוה צוף ? במה חשובה לימונים ממעלה נחל, שממנה רואים את פיסגת החרמון, את עפולה, את המעגן בחיפה ואת האניות בנמל אש-דוד ? ובמה חשוב גוש עציון מקרני שומרון, מאריאל ומתפוח ? אלה חשובים ואלה חשובים.

מאיר פעיל (מחנה שלי) :

וכמעט כולם יפוגו.

מיכאל חריש (המערך) :

מה עם צפון סיני ופיתחת רפיח ?

שרי-החקלאות א. שרון :

לא תזכה לכך שהם ייפלו.

מאיר פעיל (מחנה שלי) :

הם לא ייפלו אלא יפוגו, ועוד איך.

צירלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון) :

אתה פינית את פיתחת רפיח ואתה תפנה גם אותם.

אורי אבנרי (מחנה שלי) :

שר הפינני. אתה מתמחה בזה.

שרי-החקלאות א. שרון :

אלה ואלה חשובים. אין פחות חשוב ואין חשוב יותר.

(חברי-הכנסת קורא קריאת ביניים.)

נשאלת השאלה במה חשיבותה של אלון מורה.

(קריאות באולם)

היו"ר פ. שינמן :

אני פונה לחברי הכנסת מצד שמאל, מהקואליציה : אנא, אל תפריעו לישיבה.

(חברי-הכנסת מרדכי אלגרבלי קורא קריאת ביניים.)

שרי-החקלאות א. שרון :

סלח לי, לא בעניינים לאומיים. כאשר באים לעניינים לאומיים הקובעים את גורלנו המשחק הזה נגמר.

(חברי-הכנסת מרדכי אלגרבלי קורא קריאת-ביניים.)

מאיר פעיל (מחנה שלי) :

אילו היית מתפטר...

מה נגמר ? שום דבר לא נגמר. אתה בונה לך מגדלים פורחים במקום אחד ומפנה אתם במקום אחר.

זאב כץ (המערך) :

הוא לא מסוגל לא לגלוש.

(קריאה : שמואל תמיר שירת בצה"ל ?)

שרי-החקלאות א. שרון :

באמת, תתחילו להיות רציניים. במה חשוב כוכב השחר מנוה צוף ?

משה שחל (המערך) :

היושב-ראש פנה אליך בהצעה מסויימת. אנו רוצים לשמוע תשובה. הוא פנה אליך לחזור בכ מדברייך. תענה לו ב"כן או "לא". יש גבול.

חיים קופמן (הליכוד) :

אבל למה שיחזור בו ?

(קריאות באולם)

מנחם הכהן (המערך) :

כאן לא ועידת חירות, תפסיקו עם האלימות הזאת. כאן לא תהיה אלימות מילולית.

שרי-החקלאות א. שרון :

אינני יודע מה נועקתם.

היו"ר פ. שינמן :

אדוני שר החקלאות, אמנם שר החקלאות לא הת-ייחס אישית ולא פגע אישית — — —

(קריאות באולם)

היו"ר פ. שינמן :

בכל זאת למען הסדר — — —

מיכאל חריש (המערך) :

אתה צודק, שר החקלאות אינו אחראי לדבריו, לא צריך להתייחס לדבריו ברצינות. הוא לא אחראי לא למעשיו ולא לדבריו.

אורי אבנרי (מחנה שלי) :

איפה אתם שירתתם, חבורה של... ?

מיכאל חריש (המערך) :

אתה ידע שהוא לא רציני, מלה שהוא אומר היום הוא משנה אותה מחר.

(חברי-הכנסת אהוד אולמרט קורא קריאת ביניים.)

אורי אבנרי (מחנה שלי) :

הגיבור הלאומי אולמרט, הגיבור הלאומי תמיר, הגיבור הלאומי נסים. חבורה של משתמטים. גיבורים לאומיים.

היו"ר פ. שינמן :

רשות הדיבור לשר החקלאות.

אמנן לין (הליכוד) :

אם הוא לא היה בצבא הוא עשה זאת כי מישור מינה אותו.

(חברי-הכנסת מיכאל חריש קורא קריאת ביניים.)

שרי-החקלאות א. שרון :

לא הזכרת כן שם של אף אדם. עוד לא בחרתם את מועמדיכם. אם הייתם בוחרים הייתם יודעים. אבל

היו"ר פ. שינמן :

חבר-הכנסת פעיל, אצטרך לקרוא לך לסדר. זה לא ייתכן.

שר-החקלאות א. שרון :

...כמו לפני חתימת הסכם השלום, ומה הם לא אמרו על הממשלה הזאת לפני חתימת השלום? אמרו שלא יהיה שלום, שלא יחתמו, שההתנחלויות יפריעו, דיברו על המגדלים, על ערי הדמה, ומה קרה? הרי זה מה שמכה אתכם. אתם יודעים מה מכה אתכם?

(קריאות באולם)

מכה אתכם זה שכל גבואותיכם נמצאי גבואות שקר. זה מה שמכה אתכם. הרי כדי לחזור לשלטון אתם מוכנים לוותר על שומרון, לוותר על ארץ ישראל, לוותר על הכול. מה לא אמרתם לפני החתימה? מה לא אמרו אותם הצרחנים שהשמיעו כאן את קולם היום וצרחנים נוספים שאינם כאן כרגע? ואני אומר לכם שיהיה שלום אמת ואני מאמין בשלום אמת.

מאיר פעיל (מחנה שלי) :

לא יהיה שלום אמת עם אלון מורה.

שר-החקלאות א. שרון :

אני אומר עכשיו בבירור: השלום עם מצרים נחתם לא בגלל "שלום עכשיו" אלא למרות "שלום עכשיו".

מאיר פעיל (מחנה שלי) :

הוא נחתם למרות אריק שרון.

שר-החקלאות א. שרון :

הוא נחתם לא למרות ההתנחלויות אלא בגלל ההתנחלויות.

מאיר פעיל (מחנה שלי) :

אם כן, למה מפנים את ימית?

שר-החקלאות א. שרון :

כדי לחזור לשלטון אתם מוכנים להביא להרס עצמי אך זה לא יעזור לכם. לא תצליחו.

דוד גלם (חזית דתית לאומית) :

הם לא צריכים לעשות כלום. אתה עושה זאת בש-בילים.

עדיאל אמורי (המערך) :

בוז אתה טועה, אדוני השר, אתם עושים את ה-מלאכה טוב מאוד.

שר-החקלאות א. שרון :

התהליך יימשך והשלום יהיה אמיתי, אבל אם, חס וחלילה, ימסרו את ישובי בקעת הירדן לחוסיין המלך, כפי ששמעתי באוני — ולא הייתי היחיד — מפי מי שמייעד את עצמו, קצת מוקדם מדי, לראשות הממשלה; אם, חס וחלילה, יבגדו בהתיישבות ביהודה ובשומרון, בעזה וברמת הגולן, כפי ש"שלום עכשיו" רוצה — תקום מדינה פלשתינאית שנייה, והשלב הבא יהיה שערביי ה-גליל וערביי ודי-ערה — וראינו אותם עומדים עם עוד כמה אחרים ולא כדאי לנקוב בשמות של מי שעמד שם — יבקשו להצטרף למדינה הפלשתינאית שתקום.

מאיר פעיל (מחנה שלי) :

ומי עומד אתך?

(קריאת ביניים: מגדל פורח היית אתה, אתה ואלה היושבים על ידך.)

שר-החקלאות א. שרון :

נשאלת שאלה: מה חשיבותה של אלון מורה? נדמה לי שמן הדין הוא להסביר את חשיבותה של אלון מורה. רצייתם לדעת זאת כל כך. אלון מורה מבטיחה את האגף הצפוני של ציר חוצה שומרון; אלון מורה נמצאת על הר השולט על מחנה קבע ישראלי שישאר מחנה קבע גם גם בזמן האוטונומיה וזו החלטת התפיסת השטח עוד מלפני שנים; אלון מורה נמצאת במקום שממנו יש תצפית על הכניסות הראשיות לשכם; אלון מורה מבטיחה את הציר למעלה אפרים; אלון מורה נותנת בידינו התוקף של רכס השולט על המדרגה העליונה, שכל כך התגדרתם בכך שהיא חלק מהתכנית הגאוגרפית של אלון, ויש דברים טובים בתכנית של אלון.

הנסיין להוכיח שההתנחלויות מסכנות את השלום הוא חמור. כאן לא מבינים שזאת מערכה שלמה הפועלת להקמת מדינה פלשתינאית שנייה. יש כאן מערכה של-מה. ניתן להפוך את השלום עם מצרים, בהתבסס על תכנית האוטונומיה של ממשלת ישראל, להישג עצום ולמנוף אדיר לשתי המדינות.

(חבר-הכנסת אורי אבנרי קורא קריאת ביניים.)

אם נתעקש על כך יש סיכוי מלא שהמצרים ילכו אתנו יד ביד, עם כל הקשיים לשני הצדדים, לשלום מלא, שהוא התחלה של הסדר כולל באזור.

אורי אבנרי (מחנה שלי) :

פיטופטי לידים.

תופיק טובי (התנועה הדמוקרטית לשלום ולשוויון) :

לפי השלום הזה אתה צריך לתפוס גם את קפריסין, את הלבנון ואת הגלעד. לפי השלום הזה אתה צריך לחלוש על כל המזרח התיכון.

(קריאת ביניים: אנחנו משאירים משהו למוסקבה.)

ההתנחלות משקיפה על זה ומשקיפה על זה; ב-בקעה אסור לגור כי זה השטח של ישראל; ברכסים אסור כי זה בטחון ישראל. איפה יגורו?

היו"ר פ. שינמן :

חבר-הכנסת טובי, אל תתרגז כל כך.

אורי אבנרי (מחנה שלי) :

בחווה של אריק שרון יגורו.

(קריאת ביניים: איפה אתה גר?)

שר-החקלאות א. שרון :

חבל על הבריאות, חבר-הכנסת טובי, ואגיד לך מ-דוע יהיו לך פעמים רבות שבהן תתרגז על הנושא הזה. לממשלה יש תכנית ברורה המתאימה לבעיות בטחונה של ישראל, ומכאן תבין שעוד יצא לך להתרגז פעמים רבות. אנא שמור מעט על כוחך.

אם נפסיק לשים לב למאניפולאציות הפוליטיות של כל מיני אינטריגאנטים קטנים, שממשיכים לססר לציבור את שקריהם...

(חבר-הכנסת מאיר פעיל קורא קריאת ביניים)

חוברת ל"א, ישיבה רל"ד  
— הצעות לסדר-היום —

היו"ר פ. שינמן :

אדוני שר התקלאות, אני רוצה לשאול אותך : האם כוונתך להציע להעביר את ההצעות לוועדה או לדיון ב- מליאה ? זמנך מוגבל.

שר-התקלאות א. שרון :  
עוד חצי דקה.

אני רוצה להזהיר כל תושב מאשקלון ועד נהריה, כל תושב חייב לדעת שחייב לא יהיו בטוחים שוב אם יקרה כזאת. לכן אני שמח לדוות לכנסת — — —  
(קריאת ביניים : ש...)

שבשנתיים האחרונות תקעה הממשלה הזאת יתדות במקומות חיוניים לבטחון ישראל, יתדות שלא ניתן יהיה לעקור אותן, לא ניתן יהיה לעקור אותן.

(קריאת ביניים : אתה גם את נאות סיני הצלחת לעקור)  
(קריאת ביניים : אתה עקרת כבר הרים יותר גדולים...)

כי אנשי "גוש אמונים", כמו אנשי תנועות ההתיישב- ות האחרות, הם חוקים אף מן הסלעים שבהם הם נאחזו בצפרניים.

אני מבקש להסיר את שתי ההצעות מסדר-היום.

היו"ר פ. שינמן :

ההצעה הבאה לסדר-היום באותו נושא, הצעה מס' 2994, של חבר-הכנסת חיים דרוקמן.

משה עמאר (המערך) :

נצביע על ההצעות האלה.

(קריאה : צריך להצביע.)

היו"ר פ. שינמן :

ההצבעה תהיה יחד.

משה עמאר (המערך) :

אני-אפשר לעשות לממשלה פריבילגיה שהיא תענה מתי שהיא רוצה ואנחנו נצביע אחר כך.

(קריאות באולם)

השר השיב על שתי הצעות ועליהן צריך להצביע עכשיו.

אורי אבנרי (מחנה שלי) :

הצבעה עכשיו.

היו"ר פ. שינמן :

ההצבעה תהיה יחד.

משה עמאר (המערך) :

לא. הוא השיב.

משה שחל (המערך) :

לפי איזה סעיף אדוני קבע זאת ?

היו"ר פ. שינמן :

יכול להיות שחלה טעות שנחנו להשיב לשתי הצעות.

משה שחל (המערך) :

אני מבקש להצביע. אני מבקש שהיושב-ראש יתקן את הטעות עלידי הצבעה.

היו"ר פ. שינמן :

רשות הדיבור לחבר-הכנסת חיים דרוקמן.

משה עמאר (המערך) :

התחלת בטעות, תתקן אותה.

משה שחל (המערך) :

על-פי איזה סעיף הוא החליט את ההחלטה הזאת ? אם יתברר שהתקנון קובע שיש אפשרות כזאת אני ב- התלט אקבל אותה.

אורי אבנרי (מחנה שלי) :

אחרי תשובת השר — — —

משה שחל (המערך) :

סעיף 71 ית.

עדיאל אבנרי (המערך) :

נא לשים לב לסעיף 71 ית.

היו"ר פ. שינמן :

רשות הדיבור לחבר-הכנסת חיים דרוקמן.

חיים דרוקמן (חזית דתית לאומית) :

אדוני היושב-ראש — — —

משה שחל (המערך) :

אנחנו רוצים להצביע. יש תקנון. לפי איזה סעיף אתה פועל ?

(קריאות באולם)

יש תקנון ולפי צריך לעבוד.

היו"ר פ. שינמן :

מה אומר התקנון ?

אורי אבנרי (מחנה שלי) :

לפי מה החלטת ?

היו"ר פ. שינמן :

הודעתי מראש שההצבעה תהיה נפרדת על כל הצ- עה. ביקש השר להשיב השר יכול להשיב מתי שהוא רוצה.

(קריאת ביניים : לא בהצעות לסדר-היום)

ההצבעה תהיה נפרדת על כל הצעה.

(קריאת ביניים : חבר-הכנסת דרוקמן מסכים לדחות את דבריו עד לאחר ההצבעה)

שושנה ארבל-אלמזולינו (המערך) :

צריך לערוך קודם את ההצבעה על שתי ההצעות.

היו"ר פ. שינמן :

כיוון שהתחלתי בהפרדה נמשיך בהפרדה. על כן אני מזמין את חבר-הכנסת אלגרבלי להציע להעביר את הצעתו של חבר-הכנסת שריד לוועדה.

מרדכי אלגרבלי (התנועה הדמוקרטית) :

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני רוצה לפתוח ולבקש מהשר שרון — — —

אברהם שריר (הליכוד) :

מה אתה מציע ?

כבודה של הכנסת דורש שיבואו אנשים ויתבטאו בצורה הולמת, שיבואו שר ויענה בצורה הולמת. הוא יכול לחסוך את כל ההצגה שהיתה פה.

פסח גרופר (הליכוד):  
אתה מטיף לנו מוסר, מי שמך?

יחזקאל זכאי (המערך):  
מי שם אותך?

מרדכי אלגרבלי (התנועה הדמוקרטית):  
אילו השר שרון היה עומד כאן ומשיב בצורה הולמת ולא מחלק לציונים לבלתי ציונים, למי שהיה בצבא ולמי שלא היה בצבא, אני חושב שזה היה מוסיף כבוד לכנסת. לגופו של עניין: לגבי הנושא שנידון בכנסת היו חילוקי דעות בתוך הממשלה. זה לגיטימי שיהיו חילוקי דעות בתוך הממשלה. לדעתי, עיתוי ההתנחלויות, ובמיוחד התנחלות אלון מורה, אינו טוב. כאשר יש משא ומתן על האוטונומיה, כאשר רוצים בדו קיום, כאשר רוצים להקים בגדה המערבית מנהיגות שתשוחח אתנו, שתדע לבוא ולדון אתנו בשקט ובכבוד ראש, לא ייתכן שבתקופה זו דווקא נבוא להפקיע קרקעות, להקים חתני חלות על קרקע פרטית. זאת דעתי ואת הדעה הזאת ביטאו הרבה שרים בממשלה.

דבר שני, מבחינת משאבים לאומיים.

(חבר־הכנסת י. שריד קורא קריאת ביניים)

חבר־הכנסת שריד, שאתה מדבר אני שומע אותך בכל הקשב והכבוד. אתה רוצה בהרבה נושאים לשכנע אותי.

(קריאת ביניים: בצדק.)

שרי־החקלאות א. שרון:  
הגיע רגע של אמת.

מרדכי אלגרבלי (התנועה הדמוקרטית):  
לנושא של המשאבים: היום קיבלנו בוועדת הכספים ידיעה שמקצצים 400 מיליון לירות בתקציב החינוך.

אהוד אולמרט (הליכוד):  
מה זה שייך?

מרדכי אלגרבלי (התנועה הדמוקרטית):  
ובאותה הצעה יש תוספת של 500 מיליון לירות להתנחלויות. זה שייך.. לא ייתכן שנקצץ בהוצאה, שנקצץ במילגות לסטודנטים מעוטי יכולת.

צ'רלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):  
אלה הדברים הישירים. את הבשר של העניינים אכלתם בשביל להתנחלויות.

מרדכי אלגרבלי (התנועה הדמוקרטית):  
צמרת משרד החינוך אומרת במפורש שנוגעים בבשר החי של החינוך. אתה עצמך, אדוני שר הבריאות, הודעת עד כמה קשה לך לנהל את מערכת הבריאות. ובאותו זמן — — —

חייקה גרוסמן (המערך):  
עשה עמנו חסד, דבר אל המיקרופון.

מרדכי אלגרבלי (התנועה הדמוקרטית):  
ובאותו זמן מוציאים תקציבים להתנחלויות, דווקא בעת הזאת, דווקא בעת מצוקה תקציבית.

מרדכי אלגרבלי (התנועה הדמוקרטית):  
אני מבקש להשמיע מה שאמר היום יושב־ראש הכנסת בוועדת הכנסת. הוא הביא ציטטות ממכתבים שקיבל מאזרחים. מכתב אחד מאזרח אומר: "המצב מחפיר, שאנשים שאמורים להנהיג את המדינה — ואתה היום שר בממשלה — לא ידעו פרק בסיסי בהתנהגות ובנימוס הולם. כאיש יהודי כואב לי..."

יחזקאל פלומין (הליכוד):  
לא מקובל לצטט בכנסת דברים שנאמרו בוועדה.

מרדכי אלגרבלי (התנועה הדמוקרטית):  
זה מה שכתב אזרח. הוא אומר שהכנסת מתנהגת כמו גן חיות. השר שרון בהתנהגותו היום הוסיף עוד התנהגות של גן חיות זה.

חיו"ר פ. שינמן:  
מה שאתה אומר חל גם עליך. חבר־הכנסת אלגרבלי, אתה חייב לחזור בכך מן הדברים. אתה פוגע בכנסת.

מרדכי אלגרבלי (התנועה הדמוקרטית):  
אני מצטט מה שאמר אזרח.

חיו"ר פ. שינמן:  
אתה אמרת משלך.

מרדכי אלגרבלי (התנועה הדמוקרטית):  
אני חושב שהאזרח צודק.

חייקה גרוסמן (המערך):  
אדוני היושב־ראש, לא היית רגיש כל כך כאשר השר אומר דברים.

מרדכי אלגרבלי (התנועה הדמוקרטית):  
הוא נתן תשובה להצעה לסדר־היום. אני רוצה לנתח את מה שאמר. הוא פתח ואמר: אני מפריד בין ציונים ולא ציונים.

(ראש־הממשלה מ. בגין קורא קריאת ביניים)

אני מפריד בין הצעות ציוניות ובלתי ציוניות. אדוני ראש הממשלה, מה זה סבלנות? אני חושב שזכותו של חבר־הכנסת יוסי שריד היא זכות ציונית.

ראש־הממשלה מ. בגין:  
הוא לא אמר ציוניות.

מרדכי אלגרבלי (התנועה הדמוקרטית):  
מתוך ציוניות הוא עושה זאת.

זו פעם שנייה שהשר שרון עולה מעל במת הכנסת ומבטא דעות בלתי ציוניות. הוא מחלק את העם לציונים ולבלתי ציונים.

אהוד אולמרט (הליכוד):  
אתה מדבר בשם הסיעה שלך או בשמך?

מרדכי אלגרבלי (התנועה הדמוקרטית):  
בשם הסיעה שלי. היא אמרה זאת גם בתוך הממשלה. אני חושב שהשר שרון צריך לבוא ולתת תשובה הולמת כמו ששר צריך לענות, בצורה של דבר, בצורה של כבוד לכנסת, ולא כפי שהתנהג כאן. בושתי ונכלמתי למראה מה שקורה כאן.

(קריאת ביניים: כוחו האיש. הוא לא יכולת להיות אחרת)

שרי-הבריאות א. שופטק :  
זה לבטחון.

צירלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון) :  
זה לא בטחון.

מרדכי אלגרבלי (התנועה הדמוקרטית) :  
אילו זה היה לבטחון היה שר הבטחון אומר זאת.

חיים דרוקמן (חזית דתית לאומית) :  
צירלי, מה אתה מבין.

צירלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון) :  
אתה לא מבין.

מרדכי אלגרבלי (התנועה הדמוקרטית) :  
גם בגלל הסיבה של הצורה והסגנון וגם בגלל הסיבה של העיתוי והמשאבים הלאומיים אני מציע שהנושא הזה יועבר לוועדת החוץ והבטחון.

הר"ר פ. שינמן :  
רשות הדיבור לחבר-הכנסת מאיר פעיל, להצעה להעביר את הצעתו של חבר-הכנסת טובי לוועדה.

מאיר פעיל (מחנה שלי) :  
אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, בא אני להציע לכנסת להעביר לוועדת החוץ והבטחון את הצעתו של חבר-הכנסת תופיק טובי בגלל אותם טיעונים הגיוניים שבשלהם צריך להעביר לוועדת החוץ והבטחון את הצעתו של חבר-הכנסת יוסי שריד. והנימוקים הם אלה :

הנימוק הראשון הוא עצם העובדה שהממשלה משום מה שיגרה להשיב כאן מעל הדוכן, כדי לענות לאלה הדורשים דיון, את שר החקלאות דהאידנא, הנוכחי, זה שעמד לפנינו והחליט ללמד אותנו ציונות. אני חשבתי שציונות היא עולם רחב מאוד : מאסכולת ברבורוכוב מצד אחד ועד אסכולת תיאודור הרצל מצד שני כולם ציונים או אם אתם רוצים אסכולה יותר מודרנית : מאסכולת ז'בוטינסקי מצד אחד ועד אסכולת א.ד. גורדון, טבנקין ויערי מצד שני.

(קריאת ביניים : ואיפה בן-גוריון ?)  
באמצע. אולם לעמוד פה ולפרוט את האידיאולוגיה הציונית על פי הפרוטות של הצריפים באלון ממרה זו שערוריה.

שרי-החקלאות א. שרון :  
זו הציונות האמיתית.

(קריאת ביניים : אלון ממרה.)

מאיר פעיל (מחנה שלי) :  
תסמוך עלי, זה גם אלון, גם ממרה.

איתן לבני (הליכוד) :  
גם בן סורר ומורה.

מאיר פעיל (מחנה שלי) :  
הנימוק השני : מדוע הופקד שר החקלאות להשיב בכנסת ? עדיין לא ברור מה תהיה אלון ממרה. עדיין לא ברור אם היא תהיה עיר או כפר. ואם תהיה כפר עדיין לא ברור אם יהיה זה כפר חקלאי. שהרי שר חקלאותנו רק למד לתפוס את השטח, לא ברור לו אם יהיה שם שטח חקלאי לעיבוד. מאוד ייתכן שתהיה זו עיר ולא כפר.

שרי-החקלאות א. שרון :  
עיר גדולה.

מאיר פעיל (מחנה שלי) :  
גדולה מאוד כמו ימית, גדולה מאוד כמו שארם אל-שיח, גדולה מאוד כמו אופירה, גדולה מאוד בדרך לפינוי הביתה.

עדיין אין יודעים מה תהיה אלון ממרה. מדוע הוחלט ששר החקלאות מטפל בדברים כאלה ?

והנימוק השלישי : ממתי החליטה ממשלת ישראל כי שר החקלאות הוא גם שר הבטחון המביא לנו נימוקים על גבעות שולטות מבחינה טאקטית ? אני הייתי בשטח הזה יותר מפעם אחת ; אני מודיע שהתופס הראשון של השטח הוא "שר התפיסה" אריאל שרון ראש מה"ד והוא הציב שם מחנה צבאי בצריפים שהלגיון הערבי קרא להם מחנה חווארה. אריק שרון נתן הוראה לתפוס. מי שמר ציב את צה"ל בשטח מחנה חווארה מבטיח את צרכי האבטחה הצבאית כל עוד מבחינה פוליטית נהיה שם. במצב אחר אלון ממרה יהיה רק מטויר בטחוני.

עכשיו, אחרון אחרון חביב, לפני אחרון : אני חושב שבעיית אלון ממרה היא פרשה פוליטית אמיתית.

שרי-הבריאות א. שופטק :  
אלון מורה. אתה ממרה.

מאיר פעיל (מחנה שלי) :  
אני לא ממרה, אתם ממרים. אתם גם תפנו את זה. יקראו למקום הזה אלון ממרה, מפנה ומתפנה.

בעיית אלון ממרה היא פרשה פוליטית אמיתית, אף שהיא עולה לנו 50 מיליון לירות, משום שהיא מתיימרת להציב ישוב יהודי גדול, ככל שניתן, בתוככי ההינטר-לאנד הערבי הצפוני ביותר הקיים בארץ ישראל המערבית כדי להקים שם מוקד גוסף של התגרות בערביי הגדה וכדי להתסיס את האווירה בלב לבו של השומרון. זה הרעיון הפוליטי הגדול של אריאל שרון שהצלחת לדחוף את הממשלה הזאת אליו. זאת כדי לגרום לכך של יהיה עם מי לדבר מבין העם הערבי הפלשתינאי, כדי ששליחינו בוועדות האוטונומיה יוכלו להגיד שאין עם מי לדבר. ביד ימין נטרפד את השלום, נדחוף התנחלויות נתסיס ונגרום למהומה, למבוכה, למבוקה ומבולקה, ביד שמאל, בצניעות ובצביעות, נגיד אין עם מי לדבר. כבוד ראש הממשלה, זה שר החקלאות שלך.

אני רוצה להגיד לכם : שר החקלאות אמר שהקימונו 56 יתדות. לא ספרתי את היתדות שלו אבל אני מודיע לך שאלון ממרה זה ילך בדרכי נאות סיני. לא יתד תהיה אלא משענת קנה רצוץ שתביא לנו מהומה, מבוכה, מבוקה ומבולקה. איני מאחל לך שתהיה שר בישראל כאשר יצטרכו לפנות את המקום, אם כי לפעמים אתה דוכך בנפשי וחושב כמה שנים ימשיכו אנשים אלה לי-שלוט בנו. הנקודות שאתה מתיימר להעלות ולתמוך בהן — גם כאשר אתה מקבל גיבוי מהמערך על הישובים בי בקעה — את רוב רובן נפנה. אמרתי לך כבר פעם שכאשר אתה מקים אותן אני בוכה ואני אבכה גם כאשר תפנה אותן. אני אבכה גם אם יפנה אותן מישוה אחר אבל תהיה לי גם קצת שמחה בלב על כך שיפנה אותן מישוה אחר. לפחות ניפטר ממך.

לעניות דעתי, אם הכנסת אינה מבוגרת דייה לקחת נושא כל כך חשוב, שהוא פוליטי ממדרגה ראשונה,

צ'רלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):  
הוא גוען.

היו"ר פ. שינמן:  
חברי הכנסת, באמצע הצבעה לא מתווכחים.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לשינוי ויוזמה):  
אל תתווכח אתו. הוא לא ראוי לכך.

זידאן עטשי (התנועה לשינוי ויוזמה):  
איוז התבטאות. לא יכולה להיות התבטאות כזאת בכנסת. זו התבטאות גזענית. תתבייש לכך.

היו"ר פ. שינמן:  
אתה נתבע להפסיק. חברי-הכנסת עטשי, אנחנו ב"אמצע ההצבעה.

זידאן עטשי (התנועה לשינוי ויוזמה):  
זאת בושח וחרפה. אני מבקש שהוא יתנצל.

היו"ר פ. שינמן:  
אין לך רשות הדיבור כרגע.

מרדכי צפורי (הליכוד):  
כך מתבטאים כלפי שר החקלאות?

מאיר כהן (הליכוד):  
חוליאגאן.

היו"ר פ. שינמן:  
אנחנו מצביעים.

### הצבעה

- 39 — בעד ההצעה לא לכלול את הנושא שהעלה חברי-הכנסת י. שריד בסדר-היום של הכנסת  
בעד ההצעה להעביר את הנושא ש-העלה חברי-הכנסת י. שריד לדיון  
31 — בוועדת החוץ והבטחון  
ההצעה לא לכלול את הנושא שהעלה חברי-הכנסת י. שריד בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

היו"ר פ. שינמן:  
אנחנו עוברים להצבעה על ההצעה של חברי-הכנסת תופיק טובי.

### הצבעה

- מיעוט  
היום של הכנסת  
בעד ההצעה לא לכלול את הנושא שהעלה חברי-הכנסת ת. טובי בסדר-היום של הכנסת  
בעד ההצעה להעביר את הנושא שהעלה חברי-הכנסת ת. טובי לדיון  
31 — בוועדת החוץ והבטחון  
ההצעה לא לכלול את הנושא שהעלה חברי-הכנסת ת. טובי בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

הוא עניין של מלחמה ושלום, שקיומנו תלוי בו — וצודק אריק שרון רק בזה, ענייני המלחמה והשלום תלויים בדבר — אם לא נצליח להעביר את ההצעה לוועדת החוץ והבטחון ואם לא נביא את השר הזה ואת חברי-עוזריו — שכולם נצים שבנצים — באזניים לוועדת החוץ והבטחון כדי שיספרו, ידברו ויקבלו על הראש — יוסף רוב (הליכוד):

חברי-הכנסת פעיל, עכשיו ברור מיהו הגיס החמישי.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

— — — ייגור עלינו שבסופו של דבר, בנושא החשוב ביותר של מלחמה ושלום עם העולם הערבי, לא אנחנו נחליט אלא האמריקאים יחליטו, הגויים יחליטו. ואתם, הממשלה הזאת של עלובי הנפש, המופיעים פה היום גאים מאוד, אתם תבואו לכנסת ותסבירו מדוע מפנים את אלון מורה.

אברהם שריר (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אילו ביטויים הם אלה? יש למחוק אותם מן הפרוטוקול. היוזר בלשונך.

היו"ר פ. שינמן:

חברי הכנסת, אנחנו נגישים להצבעה. האם יש הצעה להפריד בהצבעה על שתי ההצעות?

יוסי שריר (המערך):

אני מבקש להפריד בהצבעה.

היו"ר פ. שינמן:

נעבור להצעה של חברי-הכנסת יוסי שריר. האם חבר הכנסת שריר מסכים להצעה להעביר לוועדה?

יוסי שריר (המערך):  
מסכים.

היו"ר פ. שינמן:

חברי-הכנסת טובי, האם אתה מסכים להצעה להעביר לוועדה?

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):  
אני מבקש קודם להצביע על ההצעה לקיים דיון ב"מליאה.

היו"ר פ. שינמן:

קודם כול נצביע על ההצעה של חברי-הכנסת יוסי שריר.

יוסי שריר (המערך):

אני מבקש למנות את הקולות.

היו"ר פ. שינמן:

אני ממנה שני מונים, חברי-הכנסת יצחק יצחקי ו-חברי-הכנסת משה עמאר.

שרי-החקלאות א. שרון:

לא אתה ולא מאה כמותך יביאו אותי לחזור בך.

זידאן עטשי (התנועה הדמוקרטית לשלום ולשוויון):  
שיהיה לאריק שרון מה להגיד לשכמותי.

פעולה של "שלום עכשיו". כן השתתפו בהפגנה זו ערבים מכפרי המשולש שהם מוקדי הלאומנות הפלשתינית אית עם כרונות של "שלום עכשיו". אדוני היושב-ראש, כשהיהודים מפגינים נגד התנחלות יהודית בשומרון ומגמתם המוצהרת לחסל את השלטון הישראלי ביהודה ושומרון יש בזה משום נתנת חרב בידי אויבינו בנפש המתנגדים לא רק להתנחלות יהודית ביהודה ובשומרון אלא גם לקיומנו בארץ הזאת כולה. הפגנות "שלום עכשיו" גורמות להתססת הערבים, לפעולות התנגדות ל- התנחלות אלון מורה בפרט ולתנחלות ביהודה ושומרון בכלל.

כן נתנו הפגנות "שלום עכשיו" גיבוי והצדקה ל- עמדה האמריקנית כי התנחלות ביהודה ושומרון היא בלתי חוקית. ביטא זאת מפורשות יעצו של הנשיא קארטר לענייני בטחון לאומי, פרופ' בוז'ינסקי, באמרו שהוא שואב עידוד רב מן ההפגנה שערכה תנועת "שלום עכשיו" נגד התנחלות אלון מורה ליד שכם. הפגנות אלו נוצלו על-ידי עתונאים בעולם כדי לנגח אותנו בצורה בוטה ביותר. והחבלה איננה רק כלפי חוץ, עם כל החומרה הקשה שבדבר, כי אם גם כלפי פנים, חבלה בחוסן הרוחני והמוסרי שלנו. הנה חתמו כמה עשרות תלמידי שמיניות מבתי-ספר תיכוניים בירושלים על מכתב לראש הממשלה, שבו הם מוחים על התנחלות אלון מורה העומדת בסתירה לעקרונות המוסרי. אדוני היושב-ראש, האם יש דבר צודק יותר ומוסרי יותר מאשר שובנו לארץ — — —

מנחם הכהן (המערך) :

לא על-ידי נישול אחרים. זה, כאשר מנשלים אחרים, מנוגד להלכה האומרת "ואהבת את הגר".

חיים דרוקמן (חזית דתית לאומית) :

אל תערבב את ההלכה כאשר היא אינה שייכת ל- עניין. איזה רב בישראל שאלת על כך ?

אורי אבנרי (מחנה שלי) :

אצלנו יש יותר דתיים מאשר אצלכם. בתנועת "שלום עכשיו" יש מיטב האישים הדתיים.

חיים דרוקמן (חזית דתית לאומית) :

אתה באמת מבין באישים דתיים.

(קריאת ביניים : כמוך.)

אורי אבנרי (מחנה שלי) :

מה אתה מבין בגמרא ? אמרו לי מה מעמדך בענייני תורה. אתה עסקן ציבור קטן. זה הכול.

חיים קופמן (הליכוד) :

חבר-הכנסת אבנרי, תתבייש לך, איזו רמה.

אורי אבנרי (מחנה שלי) :

כל אחד לפי רמתו.

ראש-הממשלה מ. בנין :

סחם עלבונות.

חיים קופמן (הליכוד) :

אצלך לא יודעים מי גדול ומי קטן.

אורי אבנרי (מחנה שלי) :

אנו חיים במזל של מתן ציונים. אתם התחלתם בזה. אם אתם נותנים ציונים גם אנחנו נותנים ציונים.

היו"ר פ. שינמן :

חברי הכנסת, עתה אנו עוברים לשתי ההצעות ה- באות. רשות הדיבור לחבר-הכנסת חיים דרוקמן, להע- לאת הצעתו.

חיים דרוקמן (חזית דתית לאומית) :

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הודעתי זעזוע עמוק מדברי הבלע הארסיים שנכתבו שלשום במצרים על ראש הממשלה. מעל במת הכנסת רצוני להכריז כי העם בישראל דוחה בשאט נפש את דברי השטנה האלה. עם כל עגמת הנפש הכרוכה בכך רצוני לומר לך, אדוני ראש הממשלה : אשריך שנחססת על יישוב ארץ ישראל. זכותה של ארץ ישראל בוודאי תעמוד לך ותחזק אותך בעמידתך נגד מלעזים ומשטינים מבית ומחוץ.

אדוני היושב-ראש, הפגנות תנועת "שלום עכשיו" נגד התנחלות אלון מורה הן מעשה חמור מאין כמוהו. ובמה ? בשמע מה בפי אחד הדוברים החשובים באותה הפגנה, כוונתי לחבר-הכנסת יוסי שריד, שאמר : "כוונתה של 'שלום עכשיו' לחסל את השלטון הישראלי בגדה המערבית". זוהי הודאת בעל דין. וכי יש לך דבר חמור מזה, "לחסל את השלטון הישראלי ביהודה ושומרון" ? אמנם בטוהני שחפצם לא יעלה בידם. עם ישראל התגבר במשך השנים על הרבה צרות וכך בוודאי הוא יתגבר על "שלום עכשיו" ולא יעזור להם דבר. חורנו ליהודה ושומרון לנצח נצחים. התקיימו בנו נבואות הנצח של בנאי האמת והצדק : "ושבתי את שבות עמי ישראל ובנו ערים נשמות וישבו... ונטעתי על אדמתם ולא ינתשו עוד מעל אדמתם אשר נתתי להם, אמר ד' אלהיך (עמוס ט', י"ד-ט"ו)" "ושבו בנים לגבולם" (ירמיהו ל"א ט"ז). אולם עצם ההפגנות האלה של "שלום עכשיו" פוג- עות באופן קשה במדינה ומחבלות באינטרס חיוני, מן החיוניים ביותר למדינתנו, ההתנחלות. וייתאמר ברורות, עם כל הכאב שבדבר : הפגנות "שלום עכשיו" משר- תות את אויבינו בנפש, אנשי "שלום עכשיו" עושים יד אחת עם אש"פ נגד התנחלות יהודית בשומרון. הנה הודיע ראש עיריית שכם לכתב "עתים" ביהודה ושומרון כי ביקש מהממשל הצבאי, בשם משלחת גדולה של אישי ציבור בשכם, לצאת להפגנת הוודות עם אנשי "שלום עכשיו". והעתונאית הערבית רימונדה טוויל, שהיתה עצורה בגלל קשריה עם מנהיגי אש"פ ועם תאי חבלה ב- יהודה ושומרון — — —

אורי אבנרי (מחנה שלי) :

שקר וכזב. הדבר הוכחש רשמית על-ידי שר הב- טחון.

זלמן שובל (הליכוד) :

מדוע היא היתה עצורה ?

אורי אבנרי (מחנה שלי) :

היא נעצרה ושוחררה בחשד גרימת אי סדר ציבורי. היא לא הואשמה בשום קשר עם גורם עוין. הדבר הוצ- הר בפומבי.

ראש-הממשלה מ. בנין :

יש הרבה ידיעות על הגברת טוויל.

אורי אבנרי (מחנה שלי) :

אני מקווה — — —

חיים דרוקמן (חזית דתית לאומית) :

היא השתתפה בהפגנה זו ואמרה : כל הכבוד ל-

היו"ר פ. שינמן :

רשות הדיבור לחבר-הכנסת רוני מילוא, להצעה לסדר-היום מס' 2999 באותו נושא.

אורי אבנרי (מחנה שלי) :

הוותיקים של ה-C.I.A., הנה הוותיק של ה-C.I.A.

רוני מילוא (הליכוד) :

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת מעטים — — —

חיים קופמן (הליכוד) :

אבל חשובים.

רוני מילוא (הליכוד) :

חשובים. מי שנשאר, אליו אנחנו מדברים.

שלמה יעקב גרוס (אגודת ישראל) :

מה אתה רוצה? יש הרבה חברי כנסת. לפעמים יש רק שניים.

רוני מילוא (הליכוד) :

שותפות מזורה או אולי לא כל כך מזורה באה לביטוי בהתגודדות בהפגנה באלון מורה, שותפות בין חברי-הכנסת אבנרי, חברי-הכנסת שריד, אנשי "שלום עכשיו" ורי-מנדה טוויל, זו שהברי-הכנסת אבנרי התייחס אליה קודם.

בתחילת דברי הייתי רוצה להביא כמה מובאות מדבריה של חברת-הכנסת — — — של הסופרת רימנדה טוויל. כפי שנכתבו בספרה "מעצר בית".

אורי אבנרי (מחנה שלי) :

תביאו למדינה דו-לאומית, גם היא תהיה חברת כנסת.

רוני מילוא (הליכוד) :

בין היתר היא כותבת: "אלה שאתם מכנים 'מחב' לים ו'רצחנים' הם לוחמי חירות. עלינו למצוא פתרון לסיכסוך בין שני עמינו. ישראל אינה יכולה לחתום הסכם עם ירדן. עליכם לדבר עם אש"ף". בהמשך היא אומרת: "על מה אתה מדבר? יפו ועכו אינן שלנו? אני זוכרת את עכו, עכו היא עיר מולדת, זה המקום האהוב עלי ביותר בכל העולם! חיינו שם אלפי שנים! לכל עץ, לכל פרט שם יש שם! המשפחה שלי חיתה שם חמישה דורות בארמון הצלבנים, ועכשיו העולה החדש הזה שבא מן הגיטו האירופי, הנוד הזה, מדבר על זכויות? ! יצאתי מגדרי וצרחתי: 'אתם צריכים עוד יום כיפור אחד! נאצים!'. אלה דברים שאמרה ידידך, חברת-הכנסת אבנרי, רימנדה טוויל.

אורי אבנרי (מחנה שלי) :

למי היא אמרה את זה?

רוני מילוא (הליכוד) :

היא אמרה זאת בראיון מצולם. כך כתוב בעמ' 154 של ספרה "מעצר בית". תקרא היטב את הספר ותמצא את הדברים. היא ממשיכה ואומרת: "הם הגיפו את הדגל הפלשתינאי מעל בית-הספר, קראו סיסמאות לאומניות ושרו שירי הלל לאש"ף כשהם מצדיקים את ההתקפה על קריית-שמונה. עבורם ועבורי מייצגים הפדאיון את תקומת גאוותנו האנושית וכבודנו העצמי. לכן אנחנו אוהבים ומעריצים אותם", כלומר את אש"ף. זוהי רימנדה טוויל, זו השותפה של חברי-הכנסת אבנרי

חיים דרוקמן (חזית דתית לאומית) :

האם יש דבר צודק יותר ומוסרי יותר מאשר שובנו לארצנו ויישובה? אני רוצה לקבוע כי כל מי ש- שולל את זכותנו האלמנטרית הזאת, לשוב לארצנו ול- יישב אותה כולה, עושה עוול ומעשה אנטי מוסרי שאין דוגמתו. אין שמץ של אמת באמירה כי ההתנחלויות ב- יהודה ושומרון הן בלתי חוקיות מבחינת המשפט ה- בין-לאומי.

אורי אבנרי (מחנה שלי) :

ועוד איך.

חיים דרוקמן (חזית דתית לאומית) :

מי שמכה כיום כסגן היועץ המשפטי של מחלקת המדינה בארצות-הברית ומצהיר הצהרות נגד חוקיות ה- התנחלויות ביהודה ושומרון פורסם בעצמו בשנת תשכ"ז מאמר בכתב עת מקצועי למשפט בין-לאומי, שבו הוא חיווה את דעתו — בהסתמך על החוק הבין-לאומי — כי לישראל יש זכויות על הגדה המערבית יותר מאשר ל- ירדן שהשתלטה עליה בכוח וסיפחה אותה מבלי שהדבר יוכר עלי-יד האו"ם. הנה כי כן טיעונה של אמריקה כי ההתנחלויות הישראליות ביהודה ושומרון הן בלתי חו- קיות פשוט איננו אמת.

אוסף בזה כי מעל ומעבר למשפט הבין-לאומי קיימת זכותנו ההיסטורית על ארצנו וזכות זו מחייבת אותנו ליישב אותה כולה. "ירשתם אותה וישבתם בה", זה חוק הנצח שמכוחו הננו קיימים מאז ועד הנה. ומי שבא להפריע להתנחלות עושה לא רק מעשה בלתי חוקי כי אם מעשה בלתי מוסרי. ומי שמסתמך על איזה חוקים שהם הרי אלה לכל היותר חוקי סדום.

כמו כן הנני מתקומם כולי נגד הטענה המעוותת כי התנחלות היא מכשול לשלום. אם התנחלות היא מכשול לשלום כל קיומנו הוא מכשול לשלום. זוהי בודאי דעתם של שונאי ישראל מאז ומעולם וברוך השם שהננו קיימים וחזרנו לארצנו לבנות ולהיבנות בה ועלינו ליישב אותה כולה על אפם וחמתם של אויבינו באשר הם. זוהי התשתית לשלום האמיתי. כל יהודי שעולה ארצה וכל דונאם של קרקע שנגאל משממונו בכל חלקי ארץ ישראל הם המנועים מלחמה, הם המקדמים את השלום האמיתי. כל מי שראה את מקום ההתנחלות של אלון מורה משוכנע כי יש לה ערך בטחוני ממדרגה ראשונה.

אורי אבנרי (מחנה שלי) :

זה לא נכון. גם שר הבטחון הנוכחי ושר הבטחון הקודם יודעים זאת. כל אורחי הישיבות שאינם משרתים בצה"ל יודעים זאת.

חיים דרוקמן (חזית דתית לאומית) :

אולם מעבר לאספקט הבטחוני יש למלא את יהודה ושומרון ביהודים זהו צו לאומי וצינו ראשון במעלה.

תבורך הממשלה, ובראשה ראש הממשלה, אשר הת- ליטה לאשר את ההתנחלות הזאת ולא נכנעה ללחצים של קטנות. אנו מצפים מהממשלה שתמשיך ותיישב את יהודה ושומרון בתנופה ממלכתית גדולה ותוך הקצאת המשאבים הכספיים הדרושים לביצוע מטרה לאומית חיונית זאת. ייבנו שם שיכונים לזוגות צעירים, ייעשה הכול כדי ליישב שם בעתיד הקרוב כ-100 אלף יהודים. זוהי התשובה ההולמת ביותר על מצבנו וזהו החיזוק האמיתי למדיניותנו.

חברת ל"א, ישיבה רל"ד  
— הצעות לסדר-היום —

זאב כץ (המערך) :  
חבר-הכנסת מילוא, — — —

רוני מילוא (הליכוד) :  
מיד אתן לך, חבר-הכנסת כץ. אני רוצה להפנות את תשומת לבך שבתכנית זו מדובר על מדינה פלשתית-נאית כעל עובדה. לא על אפשרות בלבד אלא כעל עובדה. ותכנית זו אומרת בסעיף 11' בעמ' 7 : "הפלשתינאים יושבים בשתי גדות הירדן, כולם אזרחים ירדניים ורואים עצמם כעם אחר. חלוקה מלאכותית ביניהם מרחיקה ולא מקרבת את פתרון הבעה הפלשתינאית. חוסיין, אמנם, איננו פלשתינאי אבל בעיית השלטון בירדן פלשתינאית והיחסים בין חוסיין לבין הפלשתינאים צריכה להיפתר בינם לבין עצמם". כל אלה שחור על גבי לבן באותה תכנית לאומית של מפלגת העבודה בהוצאת בית ברל, מתחלקת המחקר.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לשינוי ויזמה) :  
מה אתה מציע ?

אורי אבנרי (מחנה שלי) :  
ועל מה חתם מנחם בגין בקמפ-דייוויד ?

רוני מילוא (הליכוד) :  
מנחם בגין לא חתם על מדינה פלשתינאית, חבר-הכנסת אבנרי ; מנחם בגין לא חתם על הורדת ישובים ביהודה ושומרון ; מנחם בגין לא חתם על הורדת ישובים במרחב ירושלים.

אורי אבנרי (מחנה שלי) :  
ועוד איך חתם. על זה בדיוק הוא חתם.

רוני מילוא (הליכוד) :  
מנחם בגין לא מציע הקמת מדינה ירדנית-פלשתית-נאית ביהודה ושומרון, ואלה הם דברים שמוצעים פה ; כאשר מדובר על מדינה ירדנית-פלשתינאית בשתי גדות הירדן זו מדינה פלשתינאית ביהודה ושומרון. אז שאנשי המערך כולם יבואו ויגידו לציבור : התכנית שלנו היא להקים מדינה פלשתינאית. אתה, חבר-הכנסת אבנרי, לפחות הגון דיין בנושא זה כדי לבוא ולומר : אני רוצה מדינה פלשתינאית ביהודה ושומרון. הם רוצים בזה, הם רושמים זאת בתכנית שלהם שחור על גבי לבן, אבל את התכנית הזאת הם מסתירים מעיני הציבור כדי שהציבור לא ידע את זה. יבוא שמעון פרס, יושב-ראש המפלגה, ויאמר מעל הבמה הזאת שהם בעד מדינה פלשתינאית ביהודה ושומרון. כי כל מה שהם עושים בנושא הזה — התמיכה שלהם "בשלום עכשיו" ובפעולותיה — מוביל רק לכיוון אחד : למדינה פלשתינאית ביהודה ושומרון. שיהיה לכם האומץ לבוא ולומר את זה מעל הבמה הזאת ולא להתחסד בכך שהישובים בבקעת הירדן יושארו. בתכנית שלהם הם מדברים על הורדת הישובים האלה והקניית מעמד אקסטרטורינאלי לאותם ישובים בבקעת הירדן. בתכנית שלהם הם מדברים על מעמד אקסטרטורינאלי לישובים במרחב ירושלים. למה הם מתכוונים למעלה אדומים ? למה הם מתכוונים באמנם "מרחב ירושלים" בתכנית שלהם ?

זאב כץ (המערך) :  
חבר-הכנסת רוני מילוא, אפשר לשאול אותך שאלה ?

רוני מילוא (הליכוד) :  
קדימה.

ושריד ושל תנועת "שלום עכשיו" בהפגנה באלון מורה. אלה הם דבריה.

(חבר-הכנסת אורי אבנרי קורא קריאת ביניים).  
זו השותפה הגלויה.

לאמיתו של דבר העמדה של חבר-הכנסת אבנרי ושריד ושל "שלום עכשיו" אינה מדאיגה אותי כל כך. מדאיגה אותי יותר עמדתה של מפלגת העבודה, עמדתו של המערך. רבותי חברי הכנסת, אני מחזיק בידי מסמך שנקרא "התכנית הלאומית של מפלגת העבודה", הוצאה של בית ברל, מחלקת המחקר. אני מבקש לקרוא לפני חברי הכנסת קטעים מספר מהתכנית הלאומית של מפלגת העבודה. אני שמח שנמצא פה נציג של מפלגת העבודה, חבר-הכנסת זאב כץ. כדאי שישמע גם הוא מה הם היעדים הלאומיים של מפלגת העבודה ומהי התכנית הלאומית שלה.

חיים קורפו (הליכוד) :  
אתה היחיד שקראת את זה.

רוני מילוא (הליכוד) :  
זה נכון.

בעמ' 6 מפורטות המטרות המדיניות של ישראל. אני מדגל על סעיפים 1, 2 ו-3. מדובר פה על הסכם השלום בזוהר המורחית ומה הוא צריך להבטיח. סעיף 4 מדבר על "תיקוני גבול מסויימים". סעיף 6 אומר : "מעמד אקסטרטורינאלי, תוך זיקה לישראל, של הישובים ה-יהודיים בגדה וברצועה שיוסכם עליהם". סעיף 7 אומר : "פתרון אופטימאלי של הבעיה הפלשתינאית, ובכללה שאלת הזהות הפלשתינאית, מבלי לפגוע באינטרסים החיוניים של ישראל". בנושא ההתיישבות הקשור לנושא זה נאמר בעמ' 8, סעיף 5 : "על ישראל להיאבק על תיקוני גבול מסויימים בהסכם השלום עם ירדן פלשתית-נאית תוך מתן עדיפות למקומות שלגביהם היתה כבר בעבר תמיכה חיצונית ואשר יאפשרו התיישבות יהודית ונוכחות צה"לית בשטחים שייכללו בריבונות הישראלית", אותם שטחים שיהיו בתיקוני הגבול המסויימים הללו. בסעיף 6 בעמ' 8 נאמר : "על ישראל להיאבק על מתן מעמד אקסטרטורינאלי, תוך זיקה לישראל, לישובים היהודיים הקיימים במרחב ירושלים (אני מוסיף) (הערה שלי : מרחב ירושלים כולל את מעלה אדומים ועוד ישובים מספר מסיביב לירושלים) ובבקעת הירדן גם בשטחים שיהיו במסגרת הריבונות הירדנית-פלשתית-נאית". כלומר בתכנית הזאת של מפלגת העבודה, התכנית הלאומית של מפלגת העבודה, כפי שהיא נקראת, מדובר על כך שהישובים היהודיים הקיימים במרחב ירושלים ובבקעת הירדן יהיו בריבונות ירדנית-פלשתית-נאית ובמעמד אקסטרטורינאלי ישראלי. כדאי שהמסמך הזה לא יישאר רק במפלגת העבודה, כדאי שהוא יתפרסם גם בציבור כדי שהוא ידע בדיוק מה מפלגת העבודה רוצה. מפלגת העבודה ממשיכה ואומרת בסעיף 7 : "אין להקים ישובים יהודיים בשטחים המאוכלסים בגדה וברצף עה אשר אין להכילם בגבולות הריבוניים של ישראל כדי שהיא לא תאבד את אפיה היהודי. האחריות מסויימות שקמו באזורים אלה יצטרכו להתפנות במסגרת הסכם השלום עם ירדן פלשתינאית". כל אלה, חבר-הכנסת כץ, מתוך התכנית הלאומית של מפלגת העבודה כפי שהיא מופיעה כאן.

אבל זה לא הכול. בתכנית הזאת — — —

העבודה. אין דרך אחרת לפרש את המסמך הזה. ואם אין ואם יש, שיבואו ויגידו.

אורי אבנרי (מחנה שלי) :

ומה עם ה-C.I.A. ? הוא פרש מן העסק ?

רוני מילוא (הליכוד) :

אני דיברתי על שותפים גלויים עד כה.

ואשר לפעולות "שלום עכשיו", חבר-הכנסת יוסי שריד וחבר-הכנסת אורי אבנרי : כל אלה יחד וכל אחד לחוד דיברו רבות על ההתנגדות הבלתי חוקית של אנשי "גוש אמונים", על שימוש באמצעים בלתי חוקיים. מה הם עשו. באלון מורה ? באילו איומי אלימות הם השתמשו ? התפרסם ב"אובזרוור" מאמר שכתרתו : "בגין גזול אדמות", אבל במאמר זה נאמר לא פחות ולא יותר : "נמתחה ביקורת בישראל שהתנחלות זו היא כניעה לתאוות ההתפשטות של "גוש אמונים" שנושא דגלם הוא אריק שרון. המערך תובע דיון פארלאמנטארי — הוא קיבל אותו היום — תנועת "שלום עכשיו" נערכת ל"קרב". נערכת לקרב, הקרב נגד אלון מורה. על מה היא מאבק ועל מה המלחמה פה ? דיבר קודם חבר-הכנסת דרוקמן. על מה ? — על נסיון של מדינת ישראל להכות שורש ביהודה ושומרון כדי להבטיח את הקיום שלה ? כדי למנוע הקמת מדינה פלשתינאית שם שלא תאפשר לנו להתקיים כאן ? על מה אנחנו נאבקים כאן ? נגד מה יוצאים לקרב אנשי "שלום עכשיו", חבריהם ורימניהם סוויל ?

אורי אבנרי (מחנה שלי) :

מה היה כאן בלתי חוקי, ששפכתם על אריק שרון חומר הדברה ? זה יקרה אם הוא ילך לגן הירק.

רוני מילוא (הליכוד) :

לפחות דבר אחד היה פה בלתי חוקי : האימים ב"אלימות" —

אורי אבנרי (מחנה שלי) :

אתה לא הלכת לשם ועשית בשכל.

רוני מילוא (הליכוד) :

— זה בוודאי היה בלתי חוקי.

אורי אבנרי (מחנה שלי) :

איפה אתה רואה פה אימים באלימות ?

רוני מילוא (הליכוד) :

דיבר פה חבר-הכנסת שריד על העם, על קונסנסוס לאומי, על רצון העם. רבותי, העם הביע את רצונו ב"בחירות שחלפו. אבל אבשר לכם בשורה יותר עדכנית : אמבול היו בחירות באגודת הסטודנטים באוניברסיטה העברית בירושלים, האוניברסיטה הגדולה ביותר, ו"היתה רשימת המוזהה עם הליכוד, רשימת קסטל ; היו רשימות של המערך, של הערבים, של השמאל, כולן יחד נגד אותה רשימה המכונה רשימת קסטל. מתוך 63 מקרי מות במועצת הסטודנטים בירושלים נבחרו אנשי רשימת קסטל ל-57 מקומות.

יגאל חורביץ (הליכוד) :

מי עמד בראש הרשימה ?

זאב בן (המערך) :

אני מודה לך שאתה מסב את תשומת לבי לתכנית הזאת.

רוני מילוא (הליכוד) :

אני קיוויתי שישבו פה עוד כמה חברי המערך, שיכול להיות שגם לגביהם משאירים את התכנית הזאת בסוד.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לשינוי ויזמה) :

אולי תגיד לנו מה אתה רוצה מאתנו בעניין הזה ? אני הקשבתי לדברך, אני שואל אותך שאלה, תענה לי.

רוני מילוא (הליכוד) :

ממך אני לא רוצה שום דבר, וירשובסקי, שב בשקט, אל תפריע לי.

חיו"ר פ. שינמן :

הוא יציע להוריד את הצעתך מסדר-היום, הוא לא ישב בשקט.

רוני מילוא (הליכוד) :

אני רוצה שנדון בזה בוועדת החוץ והבטחון.

זאב בן (המערך) :

נקודה שנייה : אתה במכוון, לאחר שאתה קורא נכון, מצטט לא נכון.

רוני מילוא (הליכוד) :

מה פירוש לא נכון ?

זאב בן (המערך) :

בכל המקומות שקראת כתוב "מדינה ירדנית-פלשתינאית, בשום מקום לא כתוב "מדינה פלשתינאית".

רוני מילוא (הליכוד) :

תסלה לי, חבר-הכנסת כץ, מדובר כאן על מדינת ירדן פלשתינאית אבל כתוב בפירוש בסעיף ו' : "הפלשתינאים יושבים בשתי גדות הירדן, כולם אזרחים ירדניים ורואים עצמם כעם אחד. חלוקה מלאכותית ביניהם מרחיקה ולא מקרבת את פתרון הבעיה הפלשתינאית". זה כתוב שחור על גבי לבן כמו שאני קורא את זה. אני קורא את זה מלה במלה.

חיים קורפו (הליכוד) :

זה מסמך שלא אושר.

רוני מילוא (הליכוד) :

כן, מסמך שלא אושר. חבר-הכנסת כץ, האם יש לך דברים נוספים ? אני מוכן להאזין.

חיו"ר פ. שינמן :

אין שאלות. מה אתה מציע ?

רוני מילוא (הליכוד) :

אלה הם הדברים שרציתי להביא לגבי שתי הנקודות : נקודה ראשונה, השותפות בין רימוזה טוויל, אורי אבנרי, יוסי שריד ו"שלום עכשיו" ; ודבר שני ש"רציתי לומר. ולכן הבאתי את הציטטים האלה : יש יסוד להניח, על בסיס הציטטים האלה שבתכנית היא לאומית של מפלגת העבודה, שלשותפות זו, שמטרתה להביא להקמת מדינה פלשתינאית, שותפה גם מפלגת

בוה אני מסיים. אין לי כל ספק שאם היו אנשי ה-  
מערך נוכחים פה היה העניין ממושך יותר, חם יותר,  
הוויכוח היה ער יותר, בנושא התכנית שלהם עצמה,  
אבל כל אחד מחברי המערך שלא ראה את התכנית, אני  
מוזמין אותו לבוא ולראות אותה, כי אני חושב שאולי  
מחביאים אותה במרתפים. אגב, היא הודפסה שלשום  
בבית-הדפוס.

היו"ר פ. שינמן :

רשות הדיבור לשר החקלאות לדברי תשובה להצעות  
לסדר-היום.

שר-החקלאות א. שרון

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, נדמה לי שלא  
יכול להיות זמן מתאים יותר מאשר היום להשמעת דבר-  
ריהם של חברי-הכנסת דרוקמן וחבר-הכנסת מילוא. נד-  
מה לי שלא אוכל להוסיף דבר על מה שהם אמרו. אני  
מקבל את כל מה שנאמר על ידם ואם הם ייאותו הייתי  
מציע, בגלל חשיבותו של הנושא, להעביר אותו לדיון  
בועדת החוץ והבטחון.

היו"ר פ. שינמן :

רשות הדיבור לחבר-הכנסת אורי אבנרי, להצעה  
לא לכלול את הצעת חבר-הכנסת דרוקמן בסדר-היום  
של הכנסת.

אורי אבנרי (מחנה שלי) :

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, תנועת "שלום  
עכשיו" איננה זקוקה להגנת שלי. מעשיה המפוארים  
ידועים בארץ ושמעם הגיע לעולם כולו. אומר רק זאת :  
אני גא להיות אחד מ-21 חברי הכנסת שהצהירו בגלוי  
ובפומבי על תמיכתם בתנועה זו, ואני גאה להיות אחד  
מאנשי השורה בתנועה. בלבי היום את חולצת התנועה  
ביקשתי להביע את הודהותי העמוקה עם מעשיה. תנועת  
"שלום עכשיו" היא ביטוי לרוב הדומם הגדול בארץ  
הזאת. היא מאגדת בתוכה אוהדים וחברים של מפל-  
גות רבות, ובכלל זה אוהדי הליכוד או אולי אחדי ה-  
ליכוד לשעבר.

היו"ר פ. שינמן :

חברי הכנסת מהליכוד, אנא, פניכם אלי. מה קורה  
שם ? חברי-הכנסת רום, חברי-הכנסת שריר, אבקש ל-  
שבת.

אורי אבנרי (מחנה שלי) :

כנראה פרץ משבר בליכוד, טוב.

שר-החקלאות א. שרון :

אין סכנה, אין סכנה.

אורי אבנרי (מחנה שלי) :

אריק שרון — השר אריק שרון — אם אתה שם  
אני בטוח שיחפוצ שם משהו במוקדם או במאוחר, כי  
מו בכל גוף אחר שהיית אי פעם בחיך שיין אליו.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לשינוי ויזמה) :  
השר תמיר שומר עליו שזה לא יקרה.

אורי אבנרי (מחנה שלי) :

איני רוצה להעליב את השר אריק שרון לכן איני  
אומר "מצא מין את מינו".

במפגן היפה, המצפוני, הבלתי אלים של המוני אנ-

רוני מילוא (הליכוד) :

בראש רשימת קסטל ? — צחי הנגבי, נדמה לי,  
בנה של חברת-הכנסת גאולה כהן.

יגאל הורביץ (הליכוד) :  
ראוי שזה ייאמר.

רוני מילוא (הליכוד) :  
אז זה נאמר.

חיים קורפו (הליכוד) :

הוא נבחר בזכות עצמו ולא בזכות אמו.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לשינוי ויזמה) :  
זו היתה שאלה טובה.

רוני מילוא (הליכוד) :

לכן אני מציע שלא ידברו כאן בשם העם, בשם  
קונסנסוס לאומי. ידברו חברי-הכנסת שריר וחבר-הכ-  
נסת אבנרי בשם קבוצה שולית שעושה אמנם הרבה  
רעש, שיש לה מטרות, שיש לה מקורות כספיים בלתי  
מוגבלים לצורך המטרות, אבל זו קבוצה שולית בסך  
הכול ולא מעבר לזה.

אורי אבנרי (מחנה שלי) :  
סוף סוף

רוני מילוא (הליכוד) :

אמרתי שיש לה מקורות כספיים בלתי מוגבלים.

אמנון לין (הליכוד) :  
מקורות בלתי ידועים.

רוני מילוא (הליכוד) :

רבותי, אני מציע להעביר את הנושא הזה או לדיון  
במליאה או לדיון בוועדה.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לשינוי ויזמה) :  
איזה נושא ?

רוני מילוא (הליכוד) :

את נושא אלון מורה. והייתי מציע גם להעביר ל-  
דיון את תכנית המערך לעקור ישובים ביהודה ושר-  
מרון, את תכנית המערך לעקור ישובים בבקעת הירדן,  
את תכנית המערך, כפי שהובאה כאן, לעקור את ה-  
ישובים במרחב ירושלים. גם בזה יש לדון.

חיים קורפו (הליכוד) :

את זה כדאי לדחות, נחכה שהם יהיו.

רוני מילוא (הליכוד) :

איני אשם שהם אינם פה היום.

מאיר פטיל (מחנה שלי) :

רוני מילוא, אולי זו תכנית של המערך אבל אם  
אתם תהיו בשלטון אתם תבצעו את זה במקומם.

היו"ר פ. שינמן :

אתה לא היית כאן ולא שמעת.

יצחק יצחקי (הליכוד) :

חבר-הכנסת רוני מילוא, אתה יכול להציע לקיים  
דיון במליאה והשר מציע לקיים דיון בוועדה.

רוני מילוא (הליכוד) :

לא חשוב, אני לא נכנס לפרטים טכניים.

**אורי אבנרי (מחנה שלי):**  
אדוני היושב-ראש, אין לי ויכוח עם "גוש אמונים", לא עם חברה-הכנסת הרב דרוקמן וגם לא עם השר אריק שרון. אני מתקומם נגד הנסיון ליצור את הדימוי כאילו החבורה הקנאית הזאת שבשולי החברה הישראלית או השר הזה שקיבל כמונו בבחירות 30 אלף קולות, כאילו הם המכתיבים לממשלת ישראל את המהלכים. אלה באמת שטויות. ממשלת ישראל פועלת מתוך מדיניות ברורה.

**חיים קורפו (הליכוד):**

חברה-הכנסת אבנרי, 30 אלף זה יותר מ-27 אלף.

**אורי אבנרי (מחנה שלי):**

כל הכבוד, השר אריק שרון קיבל 3,000 קולות יותר מאתנו, שרון השני קיבל עוד יותר.

אין לנו ויכוח עם "גוש אמונים", אין לנו גם ויכוח עם החבורה המסורפת של הרב מאיר כהנא, לא עם ה-פונרומיסטים היהודיים וגם לא עם שר החקלאות. יש לנו ויכוח עם ממשלת ישראל שבראשותו של מנחם בגין ולא ניתן אף לרגע להסיה את דעתנו מנקודה זו. אלון מורה נועדה לשמש מטרה המובנת לכל בר דעת: ישנה מטרה כפולה להקמת אלון מורה במקום הזה, בצורה הזאת ובזמן הזה. המקום, בלב האוכלוסיה הערבית ה-מרוכזת ביותר בארץ ישראל; היום הזה, בראשית ה-משאומתן על האוטונומיה. השיטה הזאת, השיטה של יחידה 101 פלוס הליקופטרים, בהתקפת פתע בלילה, אולי זהו יחידה 102, עם דני מט בתור עוזר כנגדו. המ-טרה היא, ויאמר הדבר בכירור: (1) למנוע מכל אדם פלשתינאי שהוא. ומכל גוף פלשתינאי שהוא להשתלב במהלכי השלום. אותם פלשתינאים נאמנים, לאומיים, ה-סבורים שאולי בזמן המשאומתן על האוטונומיה תת-גבש אוטונומיה כזאת שתוביל לעצמאות לפלשתינאים, רוצים שהם לא ימצאו, שלא ימצא אף לא פלשתינאי אחד שיתן יד לאוטונומיה הזאת. (2) לבדד את הנשיא סאדאת בעולם הערבי. ואתה שמעת את זה במצרים, השר שרון. במקום לצאת מהגטו, במקום שהשלום הזה יוציא את ישראל מהגטו, אתם רוצים להכניס את סאדאת אתכם לתוך הגטו הזה, לבדד אותו מהעולם הערבי, לנתק אותו מהעולם הערבי, ובכך להתניק בעודו באבו את השלום הכולל שהנשיא סאדאת אומר שהוא חותר אליו.

אדוני היושב-ראש, אני מציע להוריד את שתי ה-הצעות האלה מסדר-היום. אני יודע שהצעתי לא תחקבל היום אבל אני בטוח, אדוני היושב-ראש, כמו שאני ב-טוח שעכשיו יום ואחרי כן יהיה לילה ומחר יהיה שוב יום, שההיסטוריה תוריד אתכם מסדר-היום, אתכם ואת אלון מורה ואת כל ההכסטים הקטנים האלה שבאו למ-נוע, חירות מעם אחר, לזיף ולעוות את הציניות מיסודה, להפוך את הציניות לתורה שאיש זה — בנימין זאב הרצל — לא חלם עליה, לתורה של גזענות, שתלטנות, דיכוי והסתאבות לאומית.

**הי"ר פ. שינמן:**

רשות הדיבור לחברה-הכנסת מרדכי וירשובסקי, להצעה להסיר מסדר-היום את הצעתי של רוני מילוא.

**מרדכי וירשובסקי (התנועה לשינוי ויוזמה):**

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני אבקש להסיר את הצעתי של חברה-הכנסת רוני מילוא, ואני עושה את זה לא כל כך משום שאני מתנגד לקיום דיון על ה-

שי "שלום עכשיו" שהתקבצו מכל רחבי הארץ לרגלי התנחלות הדמה באלון מורה התנוסס שלט גדול לאמור: "משרון תפתח הרעה".

**שר-החקלאות א. שרון:**

האספסוף של טייבה ושל אום אל-פחם.

**אורי אבנרי (הליכוד):**

אגלה לך סוד, השר אריק שרון: אורחי טייבה הם אורחי מדינת ישראל.

**שר-החקלאות א. שרון:**

בהחלט.

**אורי אבנרי (מחנה שלי):**

בדיוק כמו חברה-הכנסת זידאן עטשי. הגזענות בור-קעת מדברית, הארס הנשפך מכל מלה שהוצאת היום מפיק, מכל מלה, מכל הערה, אתה אפילו לא מרגיש זאת אבל כל מלה שלך נוספת ארט של גזענות. הייתי יכול לצטט מן הפרוטוקול את דברך היום והיית רואה שנאמרו על ידך עשרות ביטויים כאלה, החל בהתייחסות לחברה-הכנסת זידאן עטשי, דרך כתב הטלוויזיה רפיק חלבי ולכל בקריאת הביניים שלך עכשיו על תושבי טייבה. אני שמח מאוד להפגין יחד אתם. אתם שמחים מאוד לקבל שם קולות, גם בטייבה, גם בקלנסואה וב-מקומות אחרים שבהם קיבלתם קולות לא מעטים של ערבים בישראל.

**שר-החקלאות א. שרון:**

אינני מתכוון לתושבי טייבה. אני מכיר אותם יותר ממך. אני מתכוון לאספסוף שהיה שם מאנשי טייבה. לא תושבי טייבה היו שם.

**תופיק מוכי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):**

זו שוב הגישה הגזענית שלך. הם יותר מכובדים מהחולליגאנים של קריית-ארבע שלך, הם יותר מכובדים מהבריונים כמו יוסי דיין שאתה מגן עליו, הם יותר מ-כובדים ממך.

**מאיר פעיל (מחנה שלי):**

מה הוא רוצה להוכיח? — שרוב האנשים היו ע-רבים מטייבה. האמת היא שהיו שם עשרה עד חמישה-עשר אנשים מטייבה, או מה?

**צ'רלי בימון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):**

הוא קורא להם "אספסוף". תתביישו לכם.

**אורי אבנרי (מחנה שלי):**

השר אריק שרון, אנשים כמוך אמרו פעם באמרי-קה: "האינדיאני הטוב הוא האינדיאני המת". אני חו-ש מאוד שזוהי גם גישתך לבני עמים אחרים במדינה הזאת ובארץ הזאת.

**שר-החקלאות א. שרון:**

אתה טועה.

**אורי אבנרי (מחנה שלי):**

על כל פנים לא כל בעל חווה הוא גם אדם.

**ינאל הורביץ (הליכוד):**

הוא אומר שלא כל בעל חווה הוא בן אדם. גם לא כל עורך עתון הוא בן אדם.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לשינוי ויזמה):  
— — — ואת ההצעות הבלתי ציוניות צריך להוריד ו-  
להסיר שבל יישמע קולן.

שר-החקלאות א. שרון:  
תסיים כבר.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לשינוי ויזמה):  
אני לא ארד לפני שאסיים את דברי בצורה מכובדת.

הי"ר פ. שינמן:  
אנו שמענו ששר החקלאות הציע להעביר את ה-  
נושא לוועדה. את זאת כולם שמעו.

תתקין טובי (החזית הדמוקרטית לתשלום ולשוויון):  
אבל הוא תיקן.

הי"ר פ. שינמן:  
אין תיקונים. תיקונים יש להציע מעל דוכן הכנסת.

אורי אבנרי (מחנה שלי):  
השר יכול לוותר על הצעתו.

הי"ר פ. שינמן:  
רשות הדיבור לחבר-הכנסת וירשובסקי שצריך כבר  
לסיים.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לשינוי ויזמה):  
עוד לא התחלתי.

שר-החקלאות א. שרון:  
תסיים כבר.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לשינוי ויזמה):  
אני אסיים ואתה תשמע אותי כמו ששמעתי אני  
אותך, בסלידה גמורה אבל בשקט. כי אותו אדם שהוא  
שר חקלאות בממשלת ישראל התנהג לא כשר חקלאות  
אלא כשר חינוך ותרבות גרוע, הוא חילק ציונים, הוא  
אמר מי מעוות ומי לא מעוות, הוא אמר מי ציוני ומי  
לא ציוני. בצורה כזאת ידונו בבית הזה על בעיות ל-  
אומיות? אינני מתנגד שידונו על כל בעיה שהיא אבל  
האפליה הזאת, שאפשר לקחת נושא ששמו התנהגות  
של "שלוש עכשיו" ועל זה צריך לדון ולהקיע, ומצד  
שני, "גורש אמונים" והאנשים הקרובים לו שגילו נא-  
מנות נפלאה לצח"ל ולהוראת החוק — ואנו זוכרים את  
גן הירק או אולי נשאל את שר הבטחון על היריקה ש-  
הוא קיבל ועל הקפה המלוח — כל זה אינו חשוב?

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):  
למה אתה אומר שזה אינו חשוב? זה חשוב. חבר-  
הכנסת וירשובסקי, תדייק בדבריך. גינינו את זה, גם את  
הקפה וגם את היריקה. למה אתה אומר שזה אינו ח-  
שוב?

מרדכי וירשובסקי (התנועה לשינוי ויזמה):  
אתה, היום, חבר-הכנסת בן-מאיר, התרעמת על כך  
שיש קריאות בנינים ממושכות כל כך. אז אולי תזכור  
על מה שהתרעמת?

חיים קורפו (הליכוד):  
חבר-הכנסת וירשובסקי, למען השם תפסיקו.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לשינוי ויזמה):  
אולי תשכנע בכלא מעשיהו. אבל אני לא שייך ל-

נושא הזה. אני לשיטתו של חבר-הכנסת שריר כפי ש-  
שמעתי בטלוויזיה ואני בעד זה שבבית הזה יתקיימו  
הדיונים שקיימים בנושא זה. אבל אם אני קם ועולה לדבר  
ומבקש להסיר את ההצעה הזאת — — —  
(רעש באולם)

אדוני היושב-ראש, אני לא מוכן לסבול את ה-  
דבר הזה. אני מקשיב לכל הנואמים. אני רוצה שיקשיבו  
לי.

הי"ר פ. שינמן:  
בבקשה, תתווכחו בחוץ, לא בתוך האולם.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לשינוי ויזמה):  
ככה זה אצלכם במפלגה.

הי"ר פ. שינמן:  
חבר-הכנסת הורביץ, חבר-הכנסת שובל, מה זה?

מרדכי וירשובסקי (התנועה לשינוי ויזמה):  
אולי השארית של הרשימה הממלכתית זו הממלכ-  
תיות שלכם.

אורי אבנרי (מחנה שלי):  
מה הבעיה? אפשר לשמוע?

הי"ר פ. שינמן:  
למה אתם מביאים לידי כך שיהיו הערות? חבר-  
הכנסת הורביץ, להפסיק את הישיבה? כרגע דווקא?  
ברגעים האחרונים?

תתקין טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):  
מה זה, ישיבת סיעה במליאת הכנסת?

מרדכי וירשובסקי (התנועה לשינוי ויזמה):  
חבר-הכנסת קופמן, כאשר יש דיונים על נושא ריו-  
חה ועבודה השורות שלכם ריקות. כאשר יש דיון על  
נושאי בטחון, השורות מלאות. אולי זו תסמונת שלכם.

הי"ר פ. שינמן:  
זה לא ייתכן ככה. תציעו הפסקה.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לשינוי ויזמה):  
אני לא יודע אם לצחוק או לבכות על ההפרעות  
האלה, אבל אני אמשך.

יגאל חורביץ (הליכוד):  
גם לצחוק וגם לבכות.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לשינוי ויזמה):  
לבכות על ההפרעות ולצחוק על הנושא. אני מבקש  
להסיר את ההצעה של חבר-הכנסת מילוא מסדר-היום.  
אני חושב שהיה צריך לדון בהצעה של חבר-הכנסת  
מילוא יחד עם ההצעות האחרות. הבעיה הלאומית שכאן  
התעוררה היא בהחלט בעיה הראויה לדיון בבית הזה,  
במליאה או בוועדה, אבל כאן עשו אפארטהיד פארלא-  
מנטארי, יש הצעות שהן ציוניות ויש הצעות שהן בלתי  
ציוניות, ואת הציוניות מעבירים לוועדה תוך כדי הס-  
תמכות מלאה שהשר מסכים להן — — —

שר-החקלאות א. שרון:  
אני מבקש לתקן, אני מבקש שהדיון יתקיים במליאה.

היו"ר פ. שינמן :  
אני שואל את חברי-הכנסת מילוא : האם גם הוא מסכים להעביר את הצעתו לוועדה ?

רוני מילוא (הליכוד) :  
מסכים.

היו"ר פ. שינמן :  
אם כן, לפנינו שתי הצעות ואני מעמיד אותן ל-  
הצבעה.

### הצבעה

בעד ההצעה לא לכלול בסדר-היום  
של הכנסת את הנושא שהועלה על-  
ידי חברי-הכנסת ח. דרוקמן ור.  
מילוא — מיעוט  
בעד ההצעה להעביר את הנושא ש-  
הועלה על-ידי חברי-הכנסת ח.  
דרוקמן ור. מילוא לדיון בוועדת  
החוץ והבטחון — רוב  
ההצעה להעביר את הנושא שהועלה על-ידי  
חברי-הכנסת ח. דרוקמן ור. מילוא לוועדת  
החוץ והבטחון נתקבלה.

היו"ר פ. שינמן :  
הכנסת החליטה להעביר את שתי ההצעות לסדר-  
היום של חברי-הכנסת חיים דרוקמן ורוני מילוא לוועדת  
החוץ והבטחון.

חברי הכנסת, בזה סיימנו את סדר-היום של ה-  
ישיבה הזאת. הישיבה הבאה תתקיים אי"ה ביום שני,  
בשעה 16:00 היו ברוכים.

אנשים שלך ולא הייתי שייך. אני אדבר כל זמן שארצה  
וכל זמן שהיושב-ראש ייתן לי. אינני רוצה שהוא יגיד  
לי לגמור כבר. הוא וחבריו מפריעים לי והוא אומר לי  
לגמור. אני אדבר כל זמן שיש לי רשות.

אני חושב שבמקום לדון לגופו של עניין על "גוש  
אמונים" ועל "שלום עכשיו" ועל הוויכוח הלאומי שיש  
לנו עשו כאן מעשה אפליה, אפארטהייד פוליטי : מצד  
אחד מעבירים לוועדה ומצד שני מורידים בטענות שווא.  
אינני יודע למה רוצה לדון חברי-הכנסת מילוא על ה-  
ספרים של המערך או של רימונדה טוויל. זה אינו שייך  
לכנסת. אני מוכן לדון גם על מעשה "גוש אמונים" וגם  
על ההישגים והפעולות תשל "שלום עכשיו". אז נדון עכ-  
שיו.

אני יודע מראש שאני אבוד כי אני רואה בפני מי  
אני עומד, בפני אנשים שמראש יודעים מה הם מצביעים  
כי הם החליטו כיצד להצביע.

(קריאות ביניים)

אני יושב בדיונים חשובים ולא רואה בהם לא שר  
ולא חברים.

אני מציע לכם להסיר את ההצעה של חברי-הכנסת  
רוני מילוא או לקיים דיון על כל ארבע ההצעות. אבל  
אני מבין שזה לא יהיה ולכן אני מציע להסיר את ה-  
הצעה של רוני מילוא.

היו"ר פ. שינמן :  
אני שואל את חברי-הכנסת דרוקמן : האם הוא מס-  
כים להעביר את הצעתו לוועדת החוץ והבטחון ?

חיים דרוקמן (תזית דתית לאומית) :  
מסכים.

הישיבה ננעלה בשעה 11:11

## נספחות

## א. סדר-היום לשיבות רל"ב — רל"ד

- א. סקירת שר הבריאות על פעולות משרדו — גמר הדיון.
- ב. סקירת שר האנרגיה והתשתית על פעולות משרדו — גמר הדיון.
- ג. השתלבות הפנסיונרים בחיי החברה והמשק ועידוד גיל פרישה גמיש — הצעת חברי-הכנסת ח. קופמן וא. רובינשטיין.
- ד. חוק הנוטריונים (הוראות מעבר), תשל"ט—1979 (קריאה ראשונה) — הצעת חברי-הכנסת מ. שחל.
- ה. חוק השיפוט הצבאי (תיקון מס' 12), תשל"ט—1979 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
- ו. חוק יסוד: הכנסת (תיקון מס' 6) (קריאה ראשונה) — הצעת חברי-הכנסת א. רובינשטיין ור. מילוא.
- ז. הצעות לסדר-היום.
- ח. שאילתות ותשובות.
- ט. סקירת שר התעשייה, המסחר והתיירות על פעולות משרדו — תשובת השר.
- י. חוק הספנות (ימאים) (תיקון מס' 3), תשל"ט—1979 (קריאה ראשונה).
- יא. חוק רציפות הדיון בהצעות חוק (תיקון מס' 2), תשל"ט—1979 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
- יב. חוק לשכת עורכי-הדין (תיקון מס' 12), תשל"ט—1979 (קריאה ראשונה).
- יג. חוק בתי-המשפט (תיקון מס' 11), תשל"ט—1979 (קריאה ראשונה).
- יד. חוק לשכת עורכי-הדין (תיקון מס' 13), תשל"ט—1979 (קריאה ראשונה).
- טו. חוק התיכונן והבנייה (תיקון), תשל"ט—1979 (קריאה ראשונה) — הצעת חברי-הכנסת י. תמיר.
- טז. חוק יסודות המשפט, תשל"ט—1979 (קריאה ראשונה).
- יז. חוק יסוד: החקיקה (קריאה ראשונה).
- יח. חוק החקיקה (הוראות מעבר), תשל"ט—1978 (קריאה ראשונה).
- יט. חוק יסוד: בתי-המשפט (קריאה ראשונה).
- כ. חוק בתי-המשפט (הוראות מעבר), תשל"ט—1979 (קריאה ראשונה).
- כא. חוק הבחירות למועצת הרבנות הראשית (הוראות שעה) (תיקון), תשל"ט—1979 (קריאה ראשונה).
- כב. חוק שכר מינימום, תשל"ח—1978 (קריאה ראשונה).
- כג. חוק העונשין (תיקון מס' 5), תשל"ח—1979 (קריאה ראשונה).
- כד. חוק לתיקון פקודת החברות (מס' 16), תשל"ט—1979 (קריאה ראשונה).
- כה. חוק העמותות, תשל"ט—1979 (קריאה ראשונה).
- כו. הצורך בייעול גביית מס הכנסה ומס ערך מוסף — הצעת חברי-הכנסת ש. ארבל-אלמוזלינו, ג. האונוני, ד. גולומב וש. אליהו.
- כז. הקמת רשות לפיתוח הגליל — הצעת חברי-הכנסת י. כהן.
- כח. מגמה להעלאת תעריפי פרמיות הביטוח — הצעת חברי-הכנסת מ. עמאר, מ. פעיל, מ. וירשובסקי, א. אבטבי וד. שילנסקי.
- כט. מעמדם של עובדי מדינה — הצעת חברי-הכנסת ש. ארבל-אלמוזלינו וא. מלמד.
- ל. יום הסביבה הבין-לאומי — הצעת חברי-הכנסת י. תמיר.
- לא. חוק המועצות החקלאיות (עונשין), תשל"ח—1978 (קריאה ראשונה).
- לב. חוק לתיקון פקודת העיריות (מס' 21), תשל"ז—1978 (קריאה ראשונה).
- לג. העדר רופאים בירוחם — הצעת חברי-הכנסת י. ז'. אמיר, תי. טובי, ר. מילוא וש. שטרן-קטן.
- לד. השביתה בציי הסוחר — הצעת חברי-הכנסת מ. אלגרבלי, י. ז'. אמיר, מ. כהן, מ. פעיל וש. שטרן-קטן.
- לה. חוק מילווה המדינה, תשל"ט—1979 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
- לו. החלטה בדבר תיקון טעות בנוסח חוק מס רכוש וקרן פיצויים (תיקון מס' 14), תשל"ט—1979.
- לז. הצעות חוק של חברי כנסת.

## ב. הצעות לסדר־היום לישיבות רל"ב—רל"ד

615. ע. אמוראי (המערד): כינון המטה למלחמה ב־אינפלציה.
- 616—617. מחירי הטיסות לאילת — הצעות חברי־הכנסת י. ז'. אמיר וי. בן־מאיר.
- 618—619. חוק התיישנות פשעי הנאצים — הצעות חברי־הכנסת ג. האוזנר ומ. ל. מרון.
620. ע. ברעם (המערד): הקפאת בנייה שלא למגורים.
621. ע. נוף (התנועה הדמוקרטית): רצח האימאם של עזה כשיטה פוליטית של הקצנת יהודה, שומ"ר וועזה.
622. ז. עטשי (התנועה לשינוי ויזמה): אי־שילוב חיי־לים דרוזים ביחידות מסוימות בצה"ל.
- 623—626. התנחלות אלון מורה והפגנת "שלום עכ"שיו" — הצעות חברי־הכנסת י. שריד, ת. טובי, ח. דרוקמן ור. מילוא.

## ג. הצעת חוק השיפוט הצבאי (תיקון מס' 12), תשל"ט—1979

1. תיקון סעיף 1 בסעיף 1 לחוק השיפוט הצבאי, תשט"ו—1955<sup>1</sup> (להלן החוק העיקרי), במקום הגדרת "פקודות הצבא" יבוא:
 

"פקודות הצבא" — הוראות הפיקוד העליון ופקודות המטה הכללי;"
2. הוספת סעיפים 2א ו־2ב אחרי סעיף 2 לחוק העיקרי יבוא:
 

"2א. הוראות ופקודות כלליות

(א) הוראות הפיקוד העליון הן הוראות כלליות שיוציא הרמטכ"ל באישור שר הבטחון, והן יקבעו עקרונות הנוגעים לאירגון הצבא, למינהל, למשטר ולמשמעת בו ולתבטחת פעולתו הדינית.

(ב) פקודות המטה הכללי הן פקודות כלליות שיוציא הרמטכ"ל, והן יקבעו פרטים בנושאים האמורים בסעיף קטן (א).

(ג) בהוראות הפיקוד העליון ניתן לקבוע סוגים אחרים של פקודות כלליות המחייבות בצבא (להלן — פקודות כלליות אחרות) והמוסמכים להוציאן.

2ב. פטור מפירסום ברשומות הוראות ופקודות כאמור בסעיף 2א אינן טעונות פירסום ברשומות ויובאו לידיעת הנוגעים בדבר בדרך שיוורה הרמטכ"ל."
3. החלפת סעיף 3 במקום סעיף 3 לחוק העיקרי יבוא:
 

"3. דין הוראות ופקודות כלליות

(א) לעניין חוק זה רואים את פקודות הצבא ופקודות כלליות אחרות כדינים.
4. החלפת סעיף 133 במקום סעיף 133 לחוק העיקרי יבוא:
 

"133. אי קיום הוראות המחייבות בצבא

(א) חייל שעשה אחת מאלה, דינו — מאסר שנה:

(1) לא קיים הוראה מפקודות הצבא או מפקודות כלליות אחרות;

(2) לא קיים הוראה מפקודות קבע או מפקודות דת שיגרה, שפורסמו בכתב בהתאם לפקודות הצבא, בהתאם לפקודות כלליות אחרות או בהתאם לנוהג הצבאי;

(3) קיים ברשלנות הוראה מההוראות האמורות בפסקאות (1) ו־(2).

(ב) לעניין סעיף 12 לחוק העונשין, תשל"ו—1977<sup>2</sup>, רואים גם פקודות קבע ופקודות שיגרה כאמור בסעיף קטן (א) (2) כדינים."
5. תיקון סעיף 540 בסעיף 540 לחוק העיקרי, במקום "שבהגדרת פקודות הצבא שבסעיף 1" יבוא "לפי סעיף 2א".
6. קיום תוקף כדי להסיר ספק מובהר בזה כי פקודות הצבא ופקודות כלליות אחרות, שהוצאו בצבא־הגנה לישראל לפני תחילתו של חוק זה, הוצאו כדין.

<sup>1</sup> ס"ח תשט"ו, עמ' 171; תשל"ח, עמ' 161.

<sup>2</sup> ס"ח תשל"ז, עמ' 226.

## ד. הצעת חוק הפיקוח על עסקי ביטוח (תיקון) (הוראות מיוחדות בדבר ביטוח חיים), תשל"ט—1979

(הצעת חברי הכנסת א. ג. בדיאן)

(ב) נפטר המבוטח, תשלם חברת הביטוח לזכאי לפי הפוליסה את סכום הביטוח תוך חודש ימים מהיום שהוגשה לה דרישה לכך בצ"ר רוף תעודת פטירה המציינת סיבת המוות.

(ג) על אף האמור בסעיף קטן (ב) רשאית חברת הביטוח, במקרה שקיים חשד לרמייה, להשהות את תשלום סכום הביטוח לתקופה של לא יותר משלושה חודשים או עד גמר ההליכים, אם הגישה תוך התקופה האמורה תביעה לביטול הפוליסה עקב רמייה. לא הוגשה תביעה כאמור או שהתביעה נדחתה ייחוספו לסכום הביטוח ריבית בשיעור של 6% לשנה והפרשי הצמדה מתום חודש ימים מיום הגשת הדרישה לתשלום עד יום התשלום למעשה.

1. הדפסת סעיף 44

אחרי סעיף 4 לחוק הפיקוח על עסקי ביטוח, תשי"א—1951, יבוא :

"44. הוראות מיוחדות בדבר ביטוח חיים

(א) כל חוזה לביטוח חיים, בין אם נעשה ישיר עם מבטח ובין אם נעשה באמצעות קופת גמל, בנק או מוסד אחר כיוצא באלה, חייב להיות מלווה במסמך בחתימת ידו של המבוטח או באיכותו החוקי בו יפורטו תנאי הביטוח, לרבות שמו וכתובתו של המבטח ושל חברת הביטוח האחראית לתשלום סכום הביטוח וכן גובה הפרמיה ויתר הוצאות הביטוח.

1 ס"ח תשי"א, עמ' 221; תשכ"ג, עמ' 30.

### דברי הסבר

בפני הטרדות וסחבת. המצטרף לקופת גמל חותם על סעיף בטופס ההצטרפות, בו מופיעה שורת מחלות שעליהן הוא מצהיר שאינו סובל ולא סבל. אין הוא נדרש לעבור בדיקה רפואית, גם לא להמציא תעודת בריאות של רופא ואפילו לא נדרש, ברוב המקרים, לנקוב בשם קופת-החולים שאליה הוא משתייך, שלא כמו בביטוח חיים של יחיד (לא קולקטיבי). לאחר מותו רשאית חברת הביטוח לתבוע מהיורשים כל מסמך, לרבות תעודה המ"עידה על מצב בריאותו של חבר הקופה הנפטר בתאריך ההיסטורי בו הצטרף לקופה. גם אם חברת הביטוח אינה מטרידה את היורשים, היא מזמינה תעודות רפואיות מהעבר מאת קופת-החולים, וככל שתאריך ההצטרפות לקופה רחוק יותר, המתנת היורשים יותר ארוכה. על-פי התיקון המוצע פטורים היורשים מחובת המצאת מסמכים, למעט תעודת הפטירה, וגם חקירות חברת הביטוח מוגבלות בזמן לשלושה חודשים מיום הגשת התביעה ותעודת הפטירה.

תיקון זה בא למלא חלל בתוך הפיקוח ולהגן בעיקר על חברי קופות הגמל המבוטחים בפוליסה קולקטיבית של ביטוח חיים בסכום השווה ליתרת הסכונותיהם עד לתיקרה משתנה שהיא 70,000 לירות.

סעיף 44(א) בא להבטיח שחבר קופת הגמל יהיה מודע לתנאי ביטוח החיים הקולקטיבי ול"הוצאות. היום מתואר ביטוח זה על-ידי קופות הגמל כ"הטבה" או "הענקה" אוטומטית לחברי קופות הגמל, כאשר חבר בקופה יכול "לרכוש" ביטוח על סכום גבוה יותר. למעשה, מנכה הקופה מהרווחים מדי שנה סך של 7 פרומיל לכל לירה ביטוח, שזו פרמיה אחידה לכל הגילאים ויקרה לעומת ביטוח רגיל לגבי הגילאים הצעירים.

סעיף 44(ב) מסדיר כלל המקובל בדרך כלל בפוליסות ביטוח חיים הנערכות שלא באמצעות קופת גמל.

סעיף 44(ג) בא להגן על היורשים הזכאים

## ה. הצעת חוק יסוד: הכנסת (תיקון) (הוספת סעיף 47), תשל"ט—1979

(הצעת חברי הכנסת ש. ארבל-אלמולינו ומ. שחל)

זה שהיא פשע ושיש עמה קלון, ונגזר עליו מאסר בפועל, יראו אותו כאילו הגיש כתב התפטרות, ללא חזרה, לפי סעיף 40; מועד השמעת גזר הדין הסופי יהיה, לצורך סעיף זה, כמועד הגשת כתב ההתפטרות.

1. הדפסת סעיף 47

אחרי סעיף 7 לחוק יסוד: הכנסת, יבוא :

"47. חבר הכנסת שהורשע  
חבר הכנסת שהורשע בפסק דין סופי בעצ"ר

1 ס"ח תשי"ח, עמ' 69.

### דברי הסבר

הגיוני, ומן הראוי לקבוע בחוק שחבר כנסת שנגזר עליו מאסר בפועל לתקופה ממושכת יאלץ להסתלק מחברותו בכנסת.

הצעת החוק נועדה לקבוע הסדר בקשר לחבר כנסת שהורשע ונידון למאסר בפועל. המצב הנוכחי, שבו יכול חבר כנסת להיות במאסר וביאותה עת להיות חבר כנסת, הוא בלתי-נסבל ובלתי-